

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Simona Diblíková a kol.

Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2017

Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2017

Simona Diblíková a kol.

Autorský kolektiv:

JUDr. Simona Diblíková (vedoucí autorského kolektivu, úvod, kapitola I, resumé)

PhDr. Martin Cejp, CSc. (kapitola V)

JUDr. Jana Hulmáková (kapitola II, kapitola III – část věnovaná sankční politice)

Mgr. Martina Pešková (kapitola VI)

PhDr. Miroslav Scheinost (kapitola IV)

PhDr. Kazimír Večerka, CSc. (kapitola III)

Recenzenti:

doc. JUDr. Ivana Zoubková, CSc. – Katedra kriminologie, Policejní akademie ČR

PhDr. Josef Smolík, Ph.D., MBA, LL.M. – Mendelova univerzita Brno

Technická spolupráce:

Lucie Černá

Obsah

Úvod	7
I. Trendy kriminality v České republice v roce 2017	11
II. Trestní a sankční politika v České republice v letech 2007 až 2017	29
III. Kriminalita osob mladších 18 let	45
IV. Trestná činnost cizích státních příslušníků na území České republiky	59
V. Základní charakteristiky organizovaného zločinu v České republice v roce 2017	71
VI. Zkušenosti obyvatel s vybranými druhy deliktů	87
Resumé	101
Summary	105
Použitá literatura a zdroje	109
Přílohy	113

Úvod

Institut pro kriminologii a sociální prevenci předkládá odborné veřejnosti i v letošním roce pravidelný výstup z výzkumného úkolu *Sledování a analýza vývojových trendů kriminality, s ní souvisejících sociálně patologických jevů a podmiňujících kriminogenních faktorů, na něž je třeba v trestní politice reagovat*. Tento obsahový směr a příprava tzv. ročenky „Analýza trendů kriminality v České republice v roce...“ vychází ze Střednědobého plánu výzkumných úkolů IKSP na léta 2016–2019.

Loni byla představena nová koncepce, kdy se k dosavadnímu hlavnímu zdroji dat – policejním statistikám – připojily další podklady, zejména z justičních a vězeňských statistik či databáze Probační a mediační služby. Byť některé informace byly v určité míře zařazovány i v předchozích analýzách, šlo o komplexnější pojetí a struktura volně korespondovala s posloupností systému trestní justice. Využívanými zdroji se tedy staly nejen statistické přehledy kriminality Policie ČR, případně nestandardní sestavy z podkladů odboru věcných gesčí a statistik Policejního prezidia ČR, ale i přehledy či zvláštní sestavy na úrovni státních zastupitelství a soudů ze systému CSLAV (Centrální statistické listy a výkaznictví) Ministerstva spravedlnosti. Z resortních dokumentů jsou jako pramen nadále užívány ročenky Vězeňské služby a pravidelné roční zprávy Nejvyššího státního zastupitelství o činnosti státního zastupitelství. Vybraná statistická data z činnosti Probační a mediační služby ČR jsou k nahlédnutí na jejich webových stránkách. Podkladem je i Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2017 ve srovnání s předchozím rokem, kterou prezentuje Ministerstvo vnitra.

V rámci policejních statistik, ze kterých čerpá zejména kapitola I, je třeba zmínit podstatnou informaci. Kontinuální časové řady jsou především u počtů stíhaných osob ovlivněny změnou evidenčně statistického systému kriminality Policie ČR. Od roku 2016 je již pachatelům počítána veškerá trestná činnost, nikoli jen nejzávažnější skutek. Další úprava se týká výpočtu věku stíhané osoby. Věk je nyní počítán rozdílem data spáchání trestné činnosti a data narození, zatímco v minulosti byl věk počítán rozdílem mezi datem sdělení (vznesení) obvinění (podezření) a datem narození. K transformaci dochází i u evidence obětí trestné činnosti, kde budou sledovány oběti – fyzické osoby a nikoli kategorizované a alternativně volené objekty napadení.

První kapitola vychází převážně z policejních statistik a tradičně se zabývá základními **údaji o kriminalitě** v roce 2017, změnami oproti roku předchozímu a vývojem za poslední desetiletí. Komentuje strukturu trestné činnosti, nejčtenější trestné činy a geografické ukazatele včetně indexu kriminality. Dále jsou zde uváděny informace o pachatelích, se zaměřením na členění podle pohlaví, věku nebo recidivy. V neposlední řadě jsou zmíněny některé informace o sebevraždách a příspěvek též nabízí přehledovou tabulku o obětech trestných činů ze zdrojů Ministerstva spravedlnosti. V závěru studie navazují na tuto část přílohy, které doplňují uvedené grafy ještě o další statistická data.

Druhá kapitola se zaměřuje na popis a analýzu uplatňované **trestní a sankční politiky** v České republice v období let 2007–2017, a to s důrazem na změny v roce 2017. Pozornost je věnována nejen vývoji počtů stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob, ale též tomu, do jaké míry se uplatňuje v ČR princip oportunitity a jak se využívají odklony s restorativními prvky, a to ve srovnání s dalšími odklony, jako je dohoda o vině a trestu a trestní příkaz.

Detailně se též zabývá strukturou ukládaných sankcí a možnými příčinami změn ve sledovaném období. Zmiňuje rovněž trestání právnických osob. Též je doplněna v přílohách grafy a tabulkami o podrobnější informace.

Následující dvě části pokračují v mapování oblastí týkajících se specifických kategorií pachatelů, a to z řad osob do 18 let – tj. **mladistvým a dětí do 15 let**; a **cizím státním příslušníkům**, a jimi páchané trestné činnosti.

Do ročenky jsou opět zařazeny tradiční výstupy z expertních šetření ohledně charakteristik **organizovaných zločineckých skupin** operujících na území ČR.

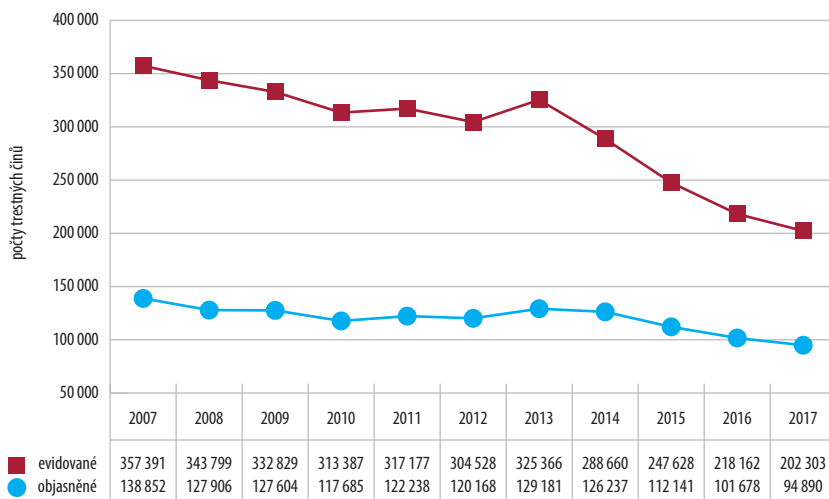
A ačkoli kapitola o obětech trestných činů v roce 2017, klasicky zpracovaná z policejních podkladů, z výše uvedeného důvodu probíhající rekonstrukce systému chybí, nabízíme čtenáři plnohodnotnou alternativu. Jedná se o shrnující poznatky z **výzkumu obětí** trestné činnosti realizovaného IKSP v roce 2017, který do jisté míry navazuje na předchozí výzkumy, avšak je výrazně širší, co se týče rozsahu a zaměření.

I.

Trendy kriminality v České republice v roce 2017

V České republice pokračoval i v roce 2017 dlouhodobý (s výjimkou roku 2013) pokles evidované trestné činnosti, dokumentovaný policejními statistikami.¹ Pro rok 2017 je opět charakteristický úbytek registrovaných skutků, jedná se o nejnižší počet evidovaných trestných činů od roku 1994. V roce 2017 bylo registrováno celkem 202 303 trestných činů, počty jsou nejnižší od roku 1991. Pokles nápadu trestné činnosti oproti roku 2016 činí více než 7 % (tj. o 15 859 trestných činů). Předchozí meziroční pokles mezi lety 2015 a 2016 činil dokonce 12 %. Objasňenost se v roce 2017 pohybovala na úrovni roku předchozího, konkrétně na 47 %. Absolutní počet objasněných skutků celkem nicméně zaznamenal korespondující pokles též o zhruba 7 % (94 890 skutků oproti 101 678 v roce 2016), stejně tak počet objasněných skutků celkem (pokles o 8 197 skutků).

Graf 1: Trestné činy evidované Policií ČR v letech 2007-2017

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

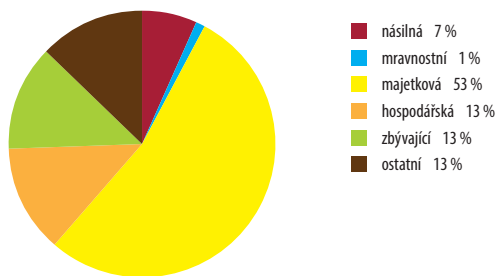
Graf ilustruje klesající trend registrované kriminality, ale rovněž i skutečnost, že v absolutních číslech stagnují nebo klesají počty přímo objasněných trestných činů, výrazněji po roce 2014. Narůstající nebo stabilní procentní podíl roční bilance objasňenosti je dán celkovým poklesem počtu evidovaných činů, ze kterých je míra objasňenosti vypočítávána.

Struktura kriminality se v zásadě nemění, nadále převažuje majetková trestná činnost, která je svým podílem pro statistiky a trendy určující (činí přes 53 %). Oproti roku 2016 byl zaznamenán pokles o procentní bod, ten se přesunul do podílu kriminality ostatní. Majetková kriminalita se vyznačuje nejnižší mírou objasňenosti, i když ta ve srovnání s rokem 2016 přesáhla 25 %.

Graf 2 ukazuje rozložení typů kriminality podle policejního členění, jež však není totožné s dělením podle jednotlivých hlav zvláštní části trestního zákoníku.

¹ Terminologie kriminálních statistik Policie ČR (takticko-statistická klasifikace – TSK) má specifickou strukturu a ne vždy se přesně shoduje s terminologií trestního zákoníku.

Graf 2: Struktura kriminality v roce 2017

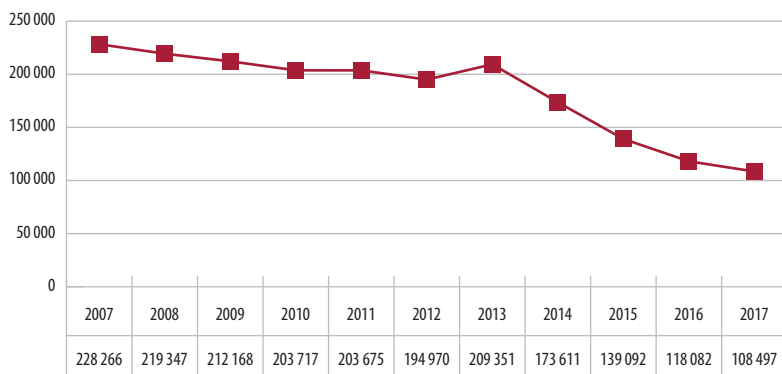
Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Po majetkové TČ následují tzv. zbývající a ostatní kriminalita, která zahrnuje především trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, zanedbání povinné výživy, ohrožování pod vlivem návykové látky, poškozování cizích práv, podílnictví, výtržnictví, sprejství, dále drogovou kriminalitu a dopravní nehody silniční. Tyto trestné činnosti tvoří čtvrtinu registrované kriminality a vykazují vysokou míru objasněnosti – okolo 80 %. A stejně jako v minulých letech bylo za oba tyto typy trestné činnosti stíháno a vyšetřováno dohromady více pachatelů (zhruba 41,5 tis. osob) než za kriminalitu majetkovou (celkem cca 24 tis. osob).

Třetí, stejně jako v předchozím roce, je co do podílu hospodářská kriminalita s 54% objasněností. Cca čtvrtinu hospodářských trestných činů představuje trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234 TrZ).

Následuje podíl násilné kriminality se 7 %, mravnostní kriminalita je zastoupena minimálně (1 %).

Graf 3: Majetková trestná činnost v letech 2007–2017 (dle dělení Policie ČR)

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

V oblasti **majetkové kriminality** meziročně nastal opět další, 8% pokles zjištěných trestných činů, a to o 9 585 skutků. Celkem byla objasněna více než čtvrtina majetkových

deliktů. U nejčastěji zastoupené krádeže vloupáním, jež tvoří více než 22 % registrovaných majetkových trestných činů, byl v roce 2017 zaznamenán pokles o více než 14 % na 24 127 skutků (- 4 093), u krádeží prostých šlo o pokles na hodnotu 66 101 (- 5 123, - 7 %).

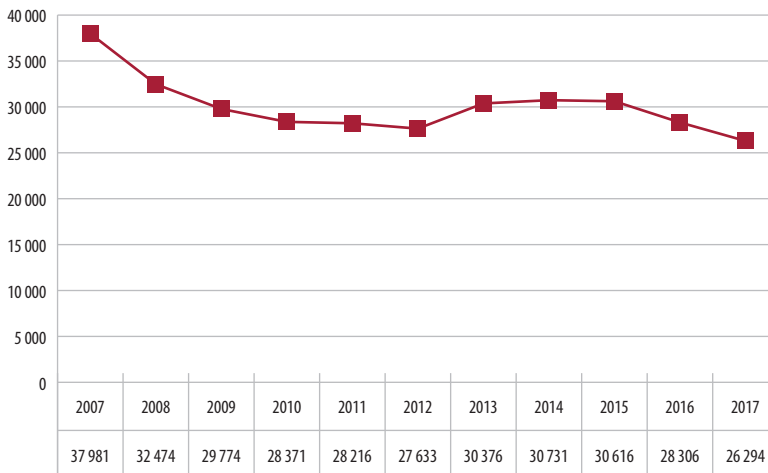
Počet vloupání do bytů a rodinných domků v roce 2017 poklesl v součtu o více než 10 % a šlo opět především o skutky spáchané pachateli v souvislosti s užíváním omamných a psychotropních látek a recidivisty, kteří „preferují“ finanční hotovost, šperky a elektroniku. Přetrvávajícím negativním průvodním jevem je odcizování zbraní. Trendem je tipování na základě informací ze sociálních sítí.

U páchaní trestné činnosti na seniorech (podvod, krádež, krádež vloupáním – za využití lsti) lze dokonce vysledovat nárůst. Dopouštějí se ho jak jednotlivci, tak organizované skupiny včetně zahraničních a s případy se často pojí určitá legenda (např. falešný příbuzný, řešení přeplatku apod.)

Dlouhodobý výrazný pokles (nyní o 27 %) je vykazován na úseku krádeží dvoustopých motorových vozidel, celkově se za posledních deset let jedná o 80% pokles. Předmětem zájmu jsou ponejvíce auta značky Škoda. U krádeží jednostopých vozidel jde za stejné období o pokles o 45 %. Nejčastěji jsou odcizována vozidla v Praze – okolo 27 % všech vozidel odcizených v ČR – ale meziročně je zde zaznamenán výrazný pokles o 42 %.

U krádeží součástek motorových vozidel byl oproti roku předchozímu, kdy došlo takřka ke čtvrtinovému poklesu nápadu, zaznamenán nárůst o 10 %. (MV, 2018)²

Graf 4: Hospodářská trestná činnost v letech 2007-2017 (dle rozdělení Policie ČR)

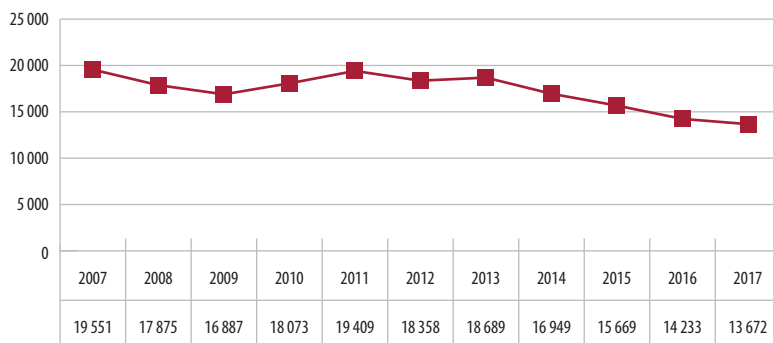

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

2 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2017 (ve srovnání s rokem 2016), MVČR 2018, www.mvcr.cz.

U **hospodářské kriminality** byl i v roce 2017 vykázán pokles o 7 %, výrazně nižší byla i způsobená škoda – 13,7 mld. Kč (oproti cca 19 mld. Kč v roce 2016). Největší podíl škod mají na svědomí trestné činy kráčení daně a podvod na právnických osobách. Z kvantitativního hlediska je nadále četný, kromě výše zmíněného neoprávněného držení platebního prostředku, úvěrový a pojistný podvod; trestná jednání při zadávání veřejných zakázek a porušování povinnosti při správě cizího majetku. Deklarován je pokles nápadu trestného činu porušení práva k ochranné známce a přesun těchto jednání na web (e-shopy, webhosting, prodej přes platformy na sociálních sítích). (MV, 2018)

Graf 5: Násilná trestná činnost v letech 2007-2017 (dle rozdělení Policie ČR)

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Násilná kriminalita v roce 2017 meziročně klesla o 4 % a objasněnost se blížila k 72 %. V roce 2017 vzrostl počet spáchaných vražd³ o 10 skutků na 146 (v roce 2016 se jednalo o nejnižší číslo za 25 let). Objasněnost byla 94,5 % a celkově Policie ČR deklaruje za rok 2017 objasněnost 148 vražd – tedy včetně dodatečně objasněných skutků. Poklesl počet vražd loupežných, a to z 9 v roce 2016 na 6, u vražd na objednávku byl zaznamenán sice 100% nárůst, ale v absolutních číslech se jedná o 2 spáchané skutky.

Tabulka 1: Vraždy 2017 – trestné činy, objasněnost, stíhané osoby

Druh vraždy	Loupežné	Sexuální	Motivované osobními vztahy	Na objednávku	Novorozence	Ostatní	Celkem
Zjištěno celkem TČ	6	0	80	2	0	58	146
Objasněno	6	0	77	1	0	54	138
Stíháno osob	9	0	82	2	0	60	153
Z toho:							
– Recidivisté	4	0	31	0	0	18	53
– Ženy	1	0	19	1	0	7	28
– Muži	8	0	63	1	0	53	125
– Mladiství	0	0	5	0	0	6	11

Zdroj dat: Statistický výkaz Policejního prezidia ČR

3 Viz Příloha č. 4.

Motivem spáchání nejvíce vražd v roce 2017 byly osobní vztahy, celkem 80. Běžný je vzorec spáchání tohoto trestného činu na příbuzných, či osobách blízkých, vraždy jsou nepřipravené, spáchány náhodným předmětem a poměrně brutálním způsobem. Oběti jsou často senioři, v roce 2017 narostl počet skutků namířených proti osobám sociálně slabým a bezdomovcům. Jedná se o vraždy s podtextem získání finanční hotovosti, majetkových sporů, msty, žárlivosti nebo nenávisti. (MV, 2018)

Recidivisté tradičně tvořili zhruba polovinu všech pachatelů vražd, v současnosti činí ale už jen 35 %. Zastoupení recidivistů mezi vrahy tak zůstává nadále vysoké, ale je patrný pokles i tohoto ukazatele kriminality.

U násilné trestné činnosti na úseku loupeží⁴ došlo k mírnému poklesu o 4 %. V roce 2017 bylo spácháno 1 564 loupeží. Pachatelé se částečně odklánějí od trendu páchaní pouličních loupežných přepadení osamělých chodců, především žen a seniorů, cílem loupeží (zejména) jednotlivců jsou benzínové pumpy, večerky, herny, zlatnictví. Motivací je především sociální nouze a dluhy.

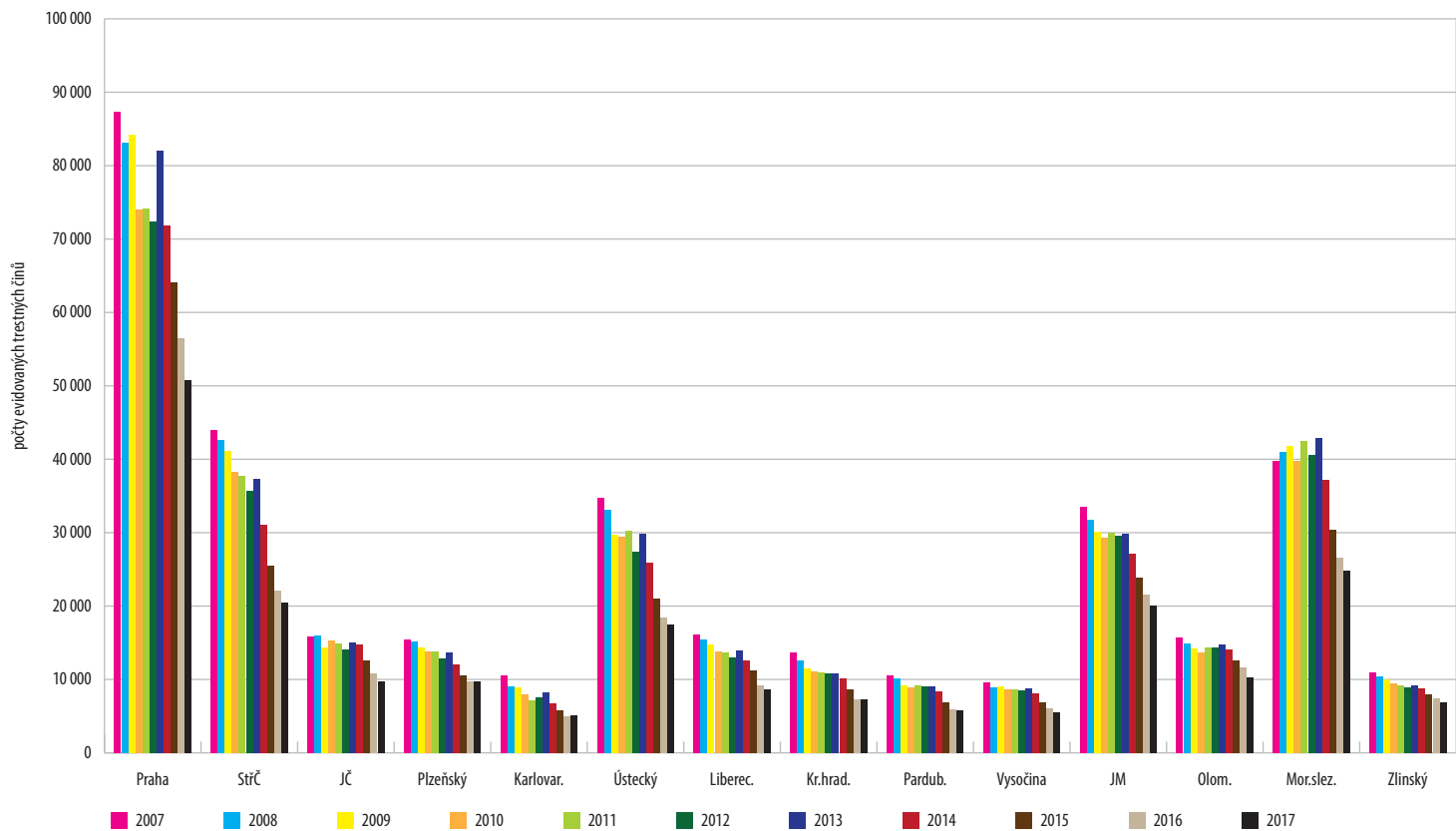
Zaznamenán je nárůst podílu pachatelů – cizinců na násilné kriminalitě, související s přílivem pracovní síly ze zahraničí a příp. jejich nelegálního ubytování.

Mravnostní kriminalita v roce 2017 vzrostla o více než 5 % a její objasňenost poklesla na 68 %. Nejčastějším trestným činem je pohlavní zneužívání ostatní (+ 50) a znásilnění (pokles o 51 skutků, v průměru 600 skutků ročně). Oproti roku 2016 si tyto dva trestné činy prohodily pořadí v četnosti, v minulém meziročním srovnání to bylo zase naopak. Sledován je nárůst mravnostní trestné činnosti páchané prostřednictvím sociálních sítí a internetu. (MV, 2018)

Co se týče **územního rozložení kriminality**, v roce 2017 byl zaznamenán poměrně nevýrazný nárůst kriminality v kraji Karlovarském (o 100 skutků, o 2 %) a v kraji Plzeňském, kde šlo o 48 skutků (+ 0,5 %). V ostatních krajích se jednalo o pokles, nejvyšší kvantitativní úbytek byl v kriminalitou nejzatíženějších územních celcích – v Praze (– 10 %), Středočeském kraji (– 8 %) a kraji Moravskoslezském (pokles o cca 7 %). Hlavní město Praha se tradičně podílí na trestné činnosti nejvíce, počty tvoří čtvrtinu celorepublikového nápadu. Zde je však třeba brát v úvahu specifika metropole, kde mezi výrazné kriminogenní faktory patří např. cizinecký ruch, vysoká hustota obyvatelstva, koncentrace problematických osob a anonymita pachatelů trestné činnosti, rozsáhlá obchodní síť a příležitosti, které skýtá, apod.

Další pořadí krajů i procentní ukazatele jsou naprosto shodné s lety 2015 i 2016: následuje Moravskoslezský kraj s 12 % a Středočeský kraj s 10 % podílu na kriminalitě v ČR. Významnou část nápadu registrujeme také v Jihomoravském, Ústeckém a Olomouckém kraji. Ostatní kraje se podílejí méně než 5 procenty. Nejnižší podíl na celkové kriminalitě měl Karlovarský kraj s 2,5 %, který disponuje také nejvyšší objasňeností (takřka 69 %), dále kraj Vysočina a Pardubický kraj (cca 3 %).

Graf 6: Trestná činnost v jednotlivých územních celcích v letech 2007 až 2017

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR, podklady Policejního Prezidia ČR, odbor věcných gesčí a statistik

Tabulka 2: Trestná činnost na 1 000 obyvatel podle územního členění v České republice v roce 2017

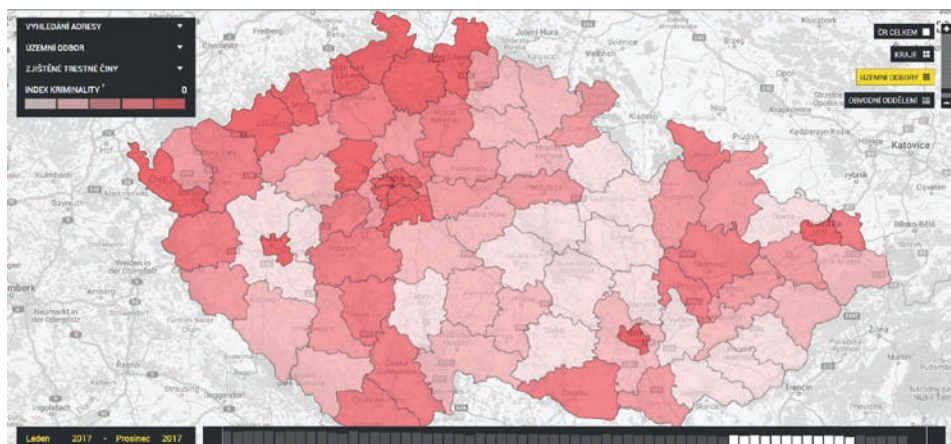
	Trestné činy evidované policií	Počet obyvatel k 31. 12. 2017	Trestné činy na 1000 obyvatel	Pořadí podle zamořenosti území kriminalitou
Česká republika	202303	10610055	19,05	
Praha	50726	1294513	39,18	1
Středočeský kraj	20424	1352795	15,09	9–10
Jihočeský kraj	9662	640196	15,09	9–10
Plzeňský kraj	9727	580816	16,74	7
Ústecký kraj	17531	821080	21,35	2
Královéhradecký kraj	7230	551089	13,11	11
Jihomoravský kraj	20086	1183207	16,97	6
Moravskoslezský kraj	24781	1205886	20,55	3
Olomoucký kraj	10246	633178	16,18	8
Zlínský kraj	6867	583056	11,77	12
Vysočina	5459	508916	10,72	14
Pardubický kraj	5808	518337	11,20	13
Liberecký kraj	8672	441300	19,65	4
Karlovarský kraj	5084	295686	17,19	5

Zdroj dat: Ročenka ČSÚ, podklady Policejního Prezídia ČR, odbor věcných gescí a statistik

Tzv. index kriminality (viz tabulka 2) je poměr počtu trestných činů k počtu obyvatel (zde na 1 000 obyvatel), též označovaný jako zatíženost kriminalitou. Je nejvyšší v Praze, následuje Ústecký kraj a Moravskoslezský kraj. Nejnižší hodnoty má Vysočina, Pardubický kraj a kraj Zlínský. Karlovarský kraj, který zaznamenává nejnižší počet trestných činů v republice vůbec, je v indexu kriminality na místě pátém. Středočeský kraj naopak, byť počtem trestných činů drží třetí místo, se dělí až o 9. – 10. místo v zamořenosti kriminalitou.

Do (geo)grafické podoby zpracovává data z oficiální policejní statistiky o trestné činnosti ProPolice/Otevřená společnost, o. p. s. na webu *mapa kriminality*. V aplikaci jsou možná různá nastavení, např. časové období, typ TČ, regionální členění atp. Index kriminality za rok 2017 (počet zjištěných skutků za zvolené období, zde přepočtený na 10 000 obyvatel) a v dělení dle územních odborů Policie ČR se pohybuje od 84 (Žďár nad Sázavou) do 625 (Praha I) a je oproti roku 2016 nižší (88–738). Pro porovnání, pro celou Českou republiku činí index 193.

Obr. 1: Index kriminality na 10000 obyvatel dle územních odborů Policie ČR - 2017

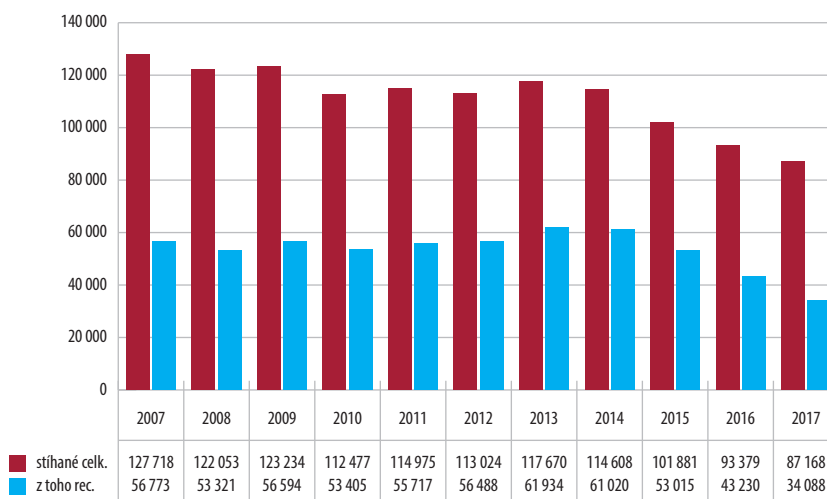
Zdroj: www.mapakriminality.cz

Pro trestnou činnost bylo v České republice v roce 2017 **stíháno a vyšetřováno**⁵ 87 168 osob (ve srovnání s rokem 2016 pokles o 7 %), z toho 39 % recidivistů. Ještě v roce 2015 tvořili recidivisté nadpoloviční většinu pachatelů (52 %) a v předchozím sledovaném období 46 %, nyní byl zaznamenán další meziroční pokles o cca 7 %. Počet stíhaných a vyšetřovaných recidivistů⁶ klesl o více než pětinu, jedná se o nejnižší absolutní číslo za posledních deset let. I vzhledem k poklesu počtu stíhaných osob celkem se jedná o výrazný úbytek této kategorie pachatelů. V roce 2017 spáchali **recidivisté** zhruba 43,5 tisíc trestných činů, oproti předešlému období je to o cca 18 tisíc skutků méně.

5 Od roku 2016 provozovatel evidenčně statistického systému kriminality přistoupil k poměrně **rozsáhlé rekonstrukci** statistiky PČR. Tato rekonstrukce se týká především počtů stíhaných osob. Před rokem 2016 byla stíhaným osobám započítávána pouze **nejzávažnější** trestná činnost. Tzn., spáchala-li osoba v rámci jednoho ČTS např. tr. čin vraždy a zároveň krádeže, byla započítána pouze do vražd, krádež byla ignorována. Od roku 2016 je započítávána **veškerá** trestnou činnost.

6 Recidivistou ve smyslu policejní statistiky je pachatel úmyslného trestného činu, který byl již za jiný úmyslný trestný čin dříve odsouzen.

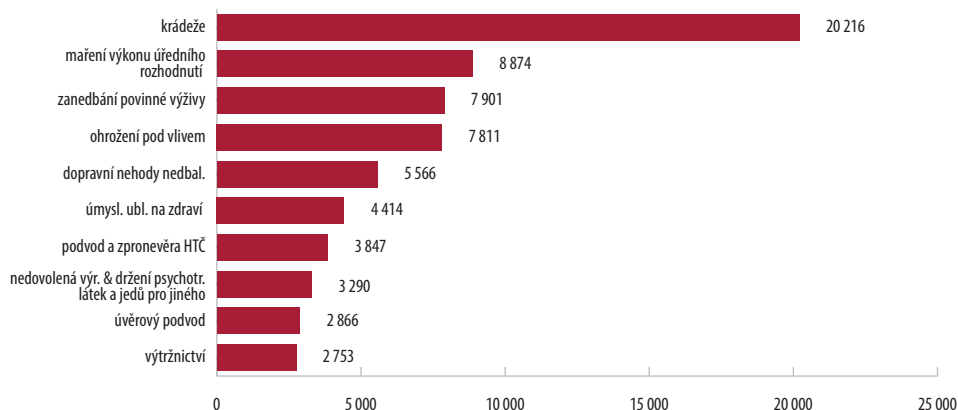
Graf 7: Osoby stíhané a vyšetřované Policií ČR v letech 2007–2017

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Nejčastěji páchaným trestným činem zůstávají krádeže, zanedbání povinné výživy a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Následuje ohrožení pod vlivem návykové látky a dopravní nehody nedbalostní. Graf 8 ukazuje pořadí **10 nejčastěji páchaných trestných činů se známým pachatelem** a ilustruje kvantitativní rozdíly v zastoupení známých pachatelů těchto činů mezi vyšetřovanými a stíhanými osobami (tj. v poměru k cca 87 tis. známých pachatelů). Nově se do „top ten“ dostalo výtržnictví, vypadly podvody a zpronevěra řazená podle policejní klasifikace do majetkové trestné činnosti. Oproti roku 2016 předstihly počty maření výkonu úředního rozhodnutí trestný čin zanedbání povinné výživy a postupně narůstá také počet drogových deliktů.

Graf 8: Počty pachatelů stíhaných Policií ČR za 10 nejčastěji se vyskytujících objasněných trestných činů za rok 2017

*Vysvětlivka: HTČ – hospodářská trestná činnost. Policie podvody a zpronevěry dělí do dvou skupin (ještě MTČ – majetková trestná činnost) v závislosti na jejich skutkové podstatě.

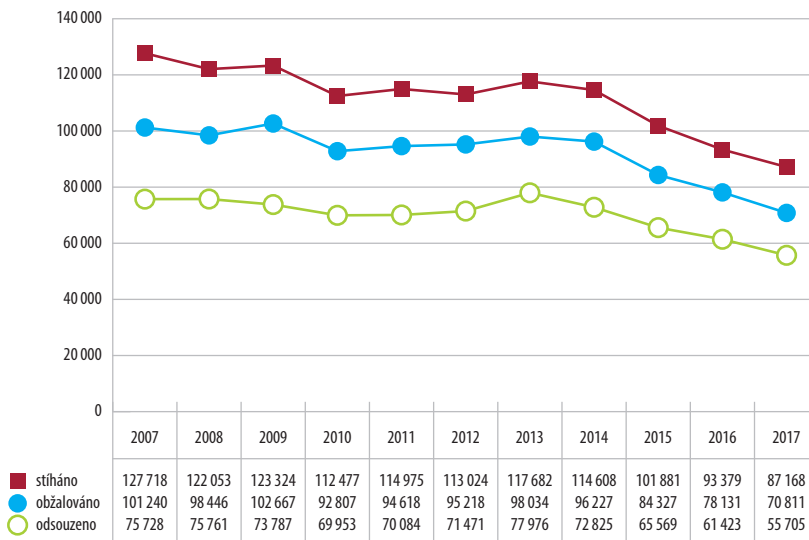
Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Stálou pozornost poutá tzv. migrační vlna, nicméně v roce 2017 podíl cizinců na celkovém počtu pachatelů trestné činnosti v ČR relativně stagnoval – šlo o 9 %. Jednalo se o 7 708 osob, které spáchaly 8 044 objasněných trestných činů. Největší část cizinců páchajících trestnou činností na území ČR stále tvoří občané z cizích zemí nejpočetněji u nás zastoupených, a to Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu. Blíže viz kapitola IV.

Od roku 2012 jsou stíhány policií i **právnícké osoby**, v roce 2017 bylo trestně stíháno a vyšetřováno dle policejních statistik 380 právníckých osob (dále graf 23 z justičních statistik a komentář v kapitole II).

Graf 9 prezentuje současný klesající trend shodně jak u osob stíhaných a vyšetřovaných policií, tak u počtu osob obžalovaných a odsouzených. V porovnání s grafem 14, který je prezentován v kapitole Trestní politika, jsou použity jiné zdroje dat.

Graf 9: Počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob v ČR v posledních deseti letech

*Zdroj dat: stíháno – dle statistik Policie ČR

obžalováno (od r. 2002 včetně návrhu na potrestání) – dle statistických sestav státních zastupitelství a Statistické ročenky kriminality MSP

odsouzeno – dle Statistické ročenky kriminality Msp

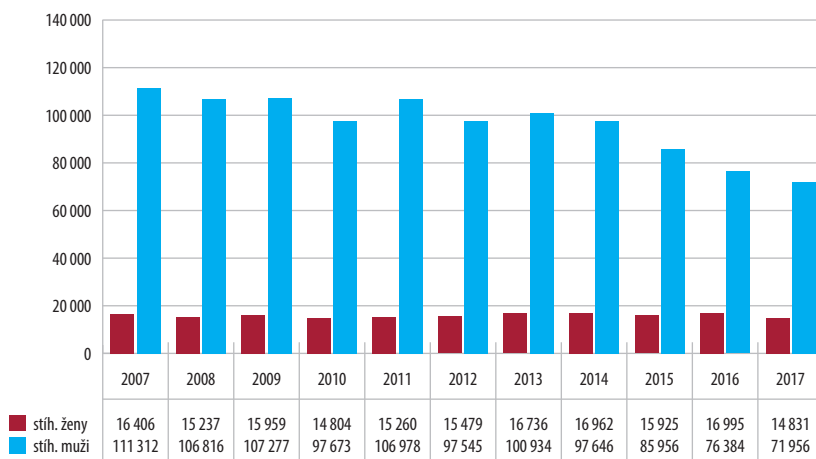
rok 2015 obžalováno – Databáze CSLAV „Přehled o vyřízených (stíhaných a podezřelých) fyzických osobách podle státních zastupitelství“ (zvláštní sestavy). Ministerstvo spravedlnosti ČR

odsouzeno – Databáze CSLAV „Přehled o pravomocně odsouzených osobách podle soudů“ (zvláštní sestavy). Ministerstvo spravedlnosti ČR

rok 2016, 2017 obžalováno, odsouzeno – data poskytnutá oddělením justičních analýz a statistik Ministerstva spravedlnosti ČR

Z celkového počtu stíhaných nebo vyšetřovaných osob v roce 2017 činili **muži** starší 18 let 82,5 % a **ženy** starší 18 let 17 %. Ženy se dopouštějí nejčastěji majetkové trestné činnosti, jednoznačně **převládají krádeže**, a to tzv. **prosté**, kde tvoří 18 % pachatelek. Na násilné kriminalitě se stabilně podílejí lehce přes 9 %, nejčastěji je to ublížení na zdraví, u vražd jsme zaznamenali mezi pachateli 28 žen (nárůst oproti minulému období o 6 osob).

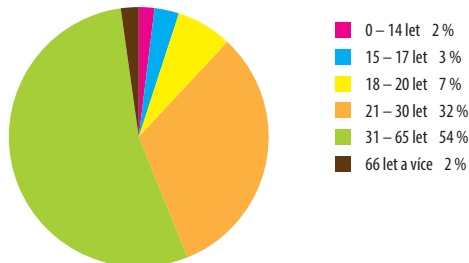
Graf 10: Počty stíhaných mužů a žen v letech 2007-2017

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Věkovou strukturu⁷ stíhaných a vyšetřovaných pachatelů ilustruje následující graf, kdy naprostou většinu (86 %) tvoří pachatelé v produktivním věku plus ještě 7 %, která zaujímají tzv. mladí dospělí. Senioři se podílejí na počtu pachatelů dvěma procenty, stejně jako nezletilí. Kategorie mladistvých zaznamenala nárůst o procentní bod na 3% podíl.

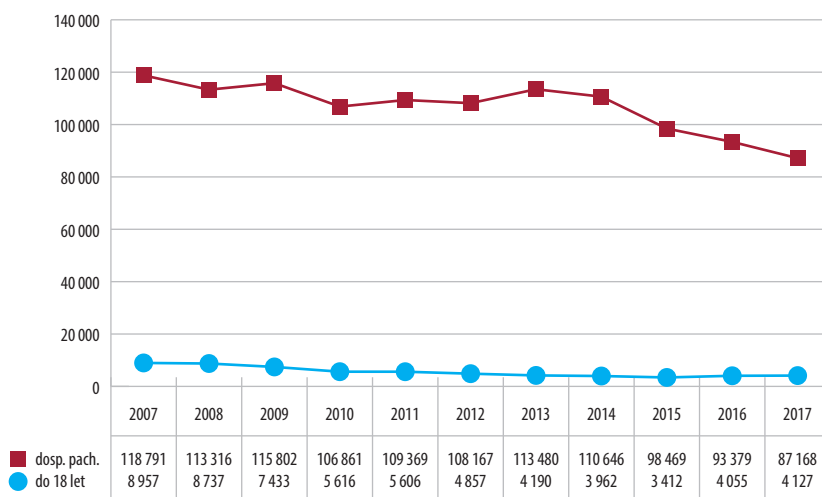
Graf 11: Věková struktura známých pachatelů v roce 2017

Zdroj dat: Podklady Policejního Prezidia ČR, odbor věcných gescí a statistik

7 V souvislosti se změnami evidenčně statistického systému kriminality byla provedena i úprava **výpočtu věku** stíhané osoby. Do roku 2016 minulosti byl věk počítán rozdílem data sdělení (vznesení) obvinění (podezření) a data narození a věk počítal vkladatel. Od roku 2016 věk počítá automat, čímž je eliminována chyba vkladatele a navíc je věk počítán rozdílem data spáchání a data narození, čímž došlo i ke zpřesnění. Tato změna se promítla lehkým posunem věku pachatelů směrem k nižším věkovým kategoriím. Jsou zaznamenány i případy, kdy pachatel spáchal svou trestnou činnost v delším časovém rozmezí a je tím pádem také započítán ve více věkových kategoriích.

Graf 12: Vývoj počtu známých pachatelů dospělých a nedospělých (do 18 let) v letech 2007-2017

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Počet pachatelů z řad dětí do 15 let se oproti roku 2016 zvýšil na 1 723 (o 126 jedinců), ačkoli počet činů jinak trestných klesal. Nárůst počtu osob v kategorii nezletilých může být způsoben změnou počítání věku dle ESSK (viz pozn. pod čarou č. 7). Mladistvých bylo v roce 2017 stíháno nebo vyšetřováno o 40 méně (2 418). Osoby do 18 let se na počtu pachatelů podílely celkem 5 %. Po dosažení více než šedesátiprocentního poklesu u počtu známých pachatelů provinění a činů jinak trestných v desetiletém horizontu do r. 2015 (z téměř 9 tis. osob v roce 2005), však zaznamenáváme v roce 2016 nárůst o cca 650 osob a v roce 2017 nepatrný nárůst též (o necelá 2 %). Blíže viz kap. II a III.

V rámci Evidenčně statistického systému kriminality PČR se též zcela změnil způsob evidence poškozených, statisticky objektů napadení, tím pádem nebylo již v roce 2016 možné získat relevantní policejní data k problematice **obětí trestných činů**. Původní systém byl primárně zaměřen na sledování trestných činů (skutků) a stíhaných osob. Vzhledem k probíhajícím změnám nepřináší ani tato publikace údaje z databáze PČR za rok 2017 k obětem trestné činnosti tak, jak tomu bylo v uplynulých letech. Poslední dostupná data dle původní evidence byla zařazena v Analýze trendů kriminality v ČR v roce 2015, resp. opakovaně v roce 2016. Pro doplnění informací nabízíme přehled počtu obětí trestné činnosti, který od roku 2010 poskytuje systém Ministerstva spravedlnosti CSLAV⁸.

8 Jedná se o přehledy č. 24a a č. 24 b, kdy jsou sčítány údaje ze statistických listů trestních pro fyzické osoby, kódy pro oběť trestného činu dítě, muž, žena a senior v položkách sledované okolnosti trestné činnosti; zde je ale možný výběr mezi 34 kódy a zaškrťávají se variabilně pouze 3. Blíže viz Analýza trendů kriminality v ČR v roce 2016.

Tabulka 3: Počet obětí trestné činnosti v letech 2010–2017

Počet obětí					
rok	dítě*	žena	muž	senior**	Celkem
2010	10 682	7 594	11 720	839	30 835
2011	11 513	8 036	12 644	942	33 135
2012	11 760	8 750	14 035	1 172	35 717
2013	13 382	9 578	15 195	1 430	39 585
2014	11 908	8 968	14 555	1 457	36 888
2015	9 906	8 230	13 269	1 316	32 721
2016	9 668	8 066	12 544	1 179	31 457
2017	8 089	6 693	11 262	1 138	27 182

*dítě – osoba do 18 let věku, **senior – osoba nad 65 let věku

Pramen: Databáze CSLAV Přehled „Obětí trestných činů – právní předpis TRZ2009“ a „Obětí trestných činů – právní předpis TRZ“. Ministerstvo spravedlnosti ČR, sestaveno 16. 5. 2018

Do problematiky sociálně patologických jevů spadají i **sebevraždy**, byť nikoli jako jev kriminální. Data, a to velmi podrobná, shromažďuje Policie ČR a z nich plynou následující poznatky:

Tabulka 4: Sebevraždy v České republice v letech 2007–2017

Roky	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Muži	1 251	1 245	1 319	1 501	1 548	1 467	1 408	1 318	1 265	1 158	1 194
Ženy	283	317	424	329	344	319	332	366	313	311	334
Celkem	1 534	1 562	1 743	1 830	1 892	1 785	1 740	1 684	1 578	1 469	1 528

Zdroj dat: Podklady Policejního Prezidia ČR

Rok 2017 oproti velmi příznivým číslům z roku 2016, kdy se jednalo u mužů a celkově dokonce o nejnižší počty za celé monitorované více než desetiletí⁹ (a mezi ženami o druhý nejnižší počet), přerušil pokračující klesající trend. Nicméně stále je celkový počet 1528 sebevražd nižší než v roce 2015 a tedy, pomineme-li porovnání s rokem 2016, kontinuálně klesá. U žen je situace méně jednoduchá, počty meziročně kolísají, jejich podíl je však zhruba 18–25 %.

Nejvíce sebevražd obecně a mezi muži bylo v roce 2017¹⁰ v květnu, druhý nejrizikovější měsíc byl říjen. V minulém roce to byl červen a duben. Ženy k tomuto činu volily v roce 2017 ponejvíce duben a také květen, o rok dříve to byl leden nebo září. Nejméně sebevražd páchali obyvatelé ČR stejně jako v roce 2016 v prosinci.

9 Obecné informace k časové řadě byly publikovány v Analýze trendů kriminality v České republice v roce 2014 (Marešová, A. a kol., 2014).

10 Podklady Policejního Prezidia ČR, odbor věcných gescí a statistik

Celkově nejčastěji zvoleným dnem k tomuto skutku je pondělí (v roce 2016 to bylo úterý), nejméně sebevražd připadalo na víkendové dny – podle pořadí na neděli a sobotu. Ženy nejvíce páchaly sebevraždu v pátek (o rok dříve to byla neděle, která je letos mezi třemi nejméně ženami volenými dny), nejméně preferovaným dnem je pondělí (což zase figuruje jako nejčtenější den výskytu sebevražd mezi muži).

Nejčastějším způsobem sebevraždy je u nás stále oběšení/udušení/uškrcení (muži 55 %, ženy 34 %), a to v polovině případů. Druhým nejčastějším způsobem sebevraždy byl skok nebo lehnutí si před pohybující se objekt, velmi často je též volen skok, ať již obecně z výšky, nebo konkrétně z okna, mostu či přírodního útvaru. V souhrnu by se tento způsob sebevraždy zařadil na druhé místo. Následuje zastřelení se, ponejvíce legálně drženou zbraní a užití drog nebo léků. Tento posledně zmíněný způsob využívají k sebevraždě ženy kromě oběšení nejvíce.

Nejčastěji (v 54 %) páchají sebevraždu osoby nepracující, a to z kategorie starobní důchodci (26 %), invalidní důchodci (7,5 %) a lidé bez pracovního poměru (6,5 %). Mezi ženami je statisticky významná i kategorie žáci a studenti (8 %). Z celkového počtu tvoří 14 % sebevrahů dělnické profese.

Z hlediska rodinného stavu páchají nejčastěji sebevraždy svobodní muži (35 %) a vdané ženy (29 %). Celkově se jedná nejvíce o osoby z kategorie ženatý/vdaná (32 %).

Sebevraždu páchají ponejvíce muži mezi 40 a 50 lety a ženy přes 70 let. Co se týče teritoriálního rozvrstvení, nejčastěji jsou sebevrahy muži ve Středočeském kraji a ženy v Praze, což jsou v celkovém podílu kraje, kde je obecně nejčtenější dobrovolný způsob odchodu ze světa.

Důvodem byly takřka ve čtvrtině všech případů psychické problémy (kde u žen je to ještě vyšší procento – 34 %), následovalo fyzické onemocnění, náhlé deprese a duševní onemocnění. Až na páté místo mezi motivy klesly existenční problémy. U pětiny sebevražd nebyla pohnutka zjištěna.

Závěr

Klesající trend v registrované kriminalitě pokračoval i v roce 2017, byl zaznamenán další meziroční pokles evidovaných skutků o 7 % (v minulém srovnání 2015/2016 to bylo dokonce o 12 %). Struktura kriminality se v zásadě nemění, klasicky převažuje majetková trestná činnost, jednaprocentní růst v podílech vykazala kriminalita ostatní, reprezentována především trestnými činy maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Počty skutků, spadajících do mravnostní kriminality narostly o 5 % a deklarován je nárůst jejího páchání prostřednictvím sociálních sítí. (MV, 2018)

Objasněnost kriminality se ve sledované dekádě pohybuje v průměru mezi 40 a 50 %, v roce 2017 činila 47 %. Rozdíl je u typů trestné činnosti, kdy například skutky násilné kriminality byly v roce 2017 objasněny ze 71 % (a vraždy dokonce z 95 %), ale u majetkové trestné činnosti šlo jen o 26% úspěšnost.

Trestnou činností byly v roce 2017 způsobeny škody za zhruba 20 mld. Kč, je to o 18 % méně než v roce předchozím. Výrazně poklesla ale hodnota zajištěného majetku z trestné činnosti v rámci Policie ČR, o 45 % – zajištěn byl majetek za cca 5,4 mld. Kč (2016 – cca 10 mld. Kč).

Z hlediska geografického rozčlenění byl zaznamenán úbytek evidované trestné činnosti ve všech krajích, s výjimkou krajů Karlovarského a Plzeňského, kde se však nejedná o nijak markantní vzestup. Nejvyšší, čtvrtinový podíl na celkové kriminalitě má tradičně hlavní město Praha.

Mezi tzv. známými pachateli opět klesl podíl recidivistů, a to pod 40 %; jedná se o nejnižší absolutní číslo za posledních deset let. Meziroční pokles všech stíhaných a vyšetřovaných osob dosáhl celkem 7 %. Nejčastěji páchanými trestnými činy jsou krádeže, maření výkonu úředního rozhodnutí a zanedbání povinné výživy. Podíl žen na trestné činnosti v ČR v současnosti stagnuje a činí 17 %. Navzdory dalšímu poklesu evidovaných trestných činů páchaných osobami do 18 let registrujeme v roce 2017 opět nárůst známých pachatelů u osob do 15 let věku, a to 8 %. Tento nárůst není ovšem tak dramatický jako v meziročním srovnání v letech 2015/2016, kdy se jednalo o třicetiprocentní skok. Nutno však brát v úvahu deklarované změny v počítání věku pachatelů dle nového evidenčního systému PČR právě od roku 2016.

Celkovou klesající tendenci zaznamenáváme shodně jak u osob stíhaných a vyšetřovaných policií, tak u počtu osob obžalovaných a odsouzených.

Jako příčiny poklesu kriminality v ČR, jenž je v souladu s evropskými trendy, jsou shodně udávány zdroji z Policie ČR a státních zastupitelství¹¹ i z kriminologických postřehů např. demografický vývoj – pokles počtu pachatelů 20–30 let, úbytek méně závažných trestných činů proti majetku, stabilizace společnosti a zlepšení socioekonomické situace obyvatelstva, tedy klesající tzv. kriminalita z chudoby. Dále je zdůrazňována funkčnost systému prevence, užívání lepších zabezpečovacích systémů a aplikace nových právních a kontrolních opatření. Není však možno pominout fakt, že se trestná činnost přesouvá do kyberprostoru, může být i méně oznamována a je nutno počítat s výraznou latencí.

11 Zprávy NSZ o činnosti státního zastupitelství za rok... <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti>.

II.

Trestní a sankční politika v České republice v letech 2007 až 2017

Trestní a sankční politiku uplatňovanou v konkrétním státě ovlivňuje řada faktorů, které je vždy třeba brát v úvahu při analýze statistických údajů, které se týkají této problematiky. Velmi významnými změnami v této oblasti, které do značné míry mohou ovlivňovat jak počty osob v systému trestní justice, tak konkrétní druhy i výměry ukládaných sankcí, jsou změny právní úpravy. Ve sledovaném období se jednalo zejména o změny spojené s účinností trestního zákoníku od 1. 1. 2010, a některé jeho následné novelizace,¹² zavedení trestní odpovědnosti právnických osob s účinností od 1. 1. 2012, či některé novelizace trestního řádu.¹³ Jako další významný faktor lze uvést amnestii prezidenta republiky¹⁴ v roce 2013, která významně ovlivnila počet osob v systému trestní justice a také uplatňovanou sankční politiku. Mezi nepřímé vlivy je možné uvést též rozhodovací, metodickou a další činnost Nejvyššího soudu ČR a Nejvyššího státního zastupitelství ČR, která má vést i ke sjednocení praxe.

Dalším velmi podstatným faktorem je též vývoj v oblasti registrované kriminality (blíže viz kapitola č. I.), který do značné míry vysvětluje i vývoj počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob.¹⁵ Sankční politika je dále ovlivňována strukturou pachatelů, kdy významným hlediskem je zde např. podíl recidivistů na celkovém počtu stíhaných pachatelů, (blíže viz kapitola č. I), či pachatelů, kterým soudy mají uložit sankci. Zde je třeba uvést, že ve sledovaném období podíl dosud netrestaných osob před soudem ve sledovaném období, vyjma roku 2012, nikdy nedosáhl ani 40 %. (blíže příloha 9)

V případech stíhaných, obžalovaných a odsouzených fyzických osob od roku 2007 do roku 2017 je možné sledovat převažující klesající trend v jejich počtech (blíže viz graf 13), a to i v přepočtu na počet obyvatel v trestně odpovědném věku (příloha č. 6).

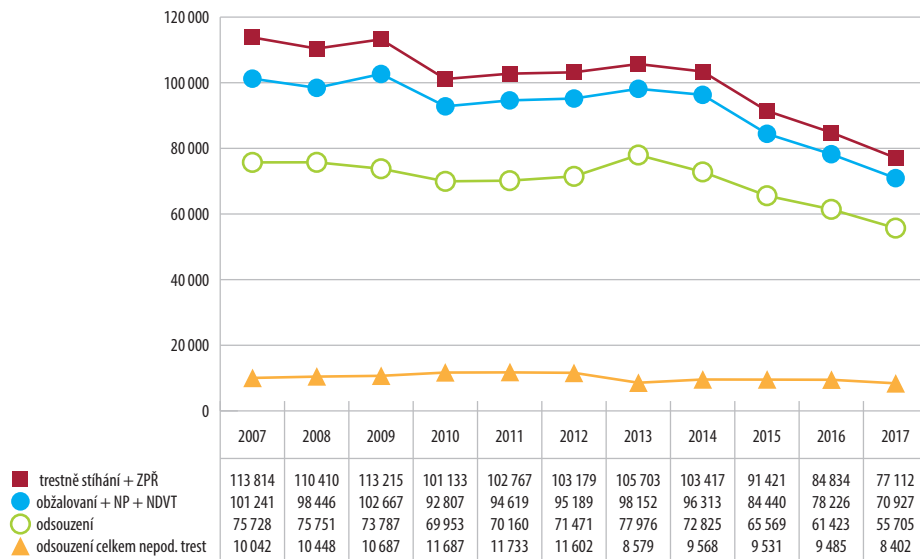
12 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník či zákon č. 390/2012 Sb., zákon č. 86/2015 Sb., zákon č. 55/2017 Sb. 58/2017,

13 Zákon č. 193/2012 Sb., kterým byl zakotven nový odklon – dohoda a vině a trestu s účinností od 1. 9. 2012, zákon. 86/2015 Sb., zákon č. 150/2016 Sb., zákon č. 55/2017 Sb., zákon č. 58/2017 Sb., zákon č. 59/2017 Sb.

14 Rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013, o amnestii ze dne 1. ledna 2013

15 Pokud není níže uvedeno jinak, rozumí se pod pojmem stíhané osoby i osoby projednávané ve zkráceném přípravném řízení a pod pojmem obžalované osoby též osoby, u kterých byl podán návrh na potrestání nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu.

Graf 13: Vývoj trestní politiky v ČR v absolutních číslech

Pozn.: ZPŘ – zkrácené přípravné řízení; NP – návrh na potrestání; NDVT – návrh na schválení dohody o vině a trestu

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Výraznější pokles bylo možné zaznamenat především v roce 2010, a pak v každém roce od roku 2015. Nárůst v letech 2007–2009 lze částečně spojit s kriminalizací řízení bez řídicího oprávnění,¹⁶ v roce 2013 pak částečně přičíst amnestii prezidenta republiky. V roce 2017 dosáhly počty stíhaných osob a osob ve zkráceném přípravném řízení ve sledovaném období svého minima. Totéž platí i u obžalovaných a odsouzených osob. Jako hlavní důvod lze uvést dlouhodobý pokles registrované kriminality, který pokračoval i v roce 2017.

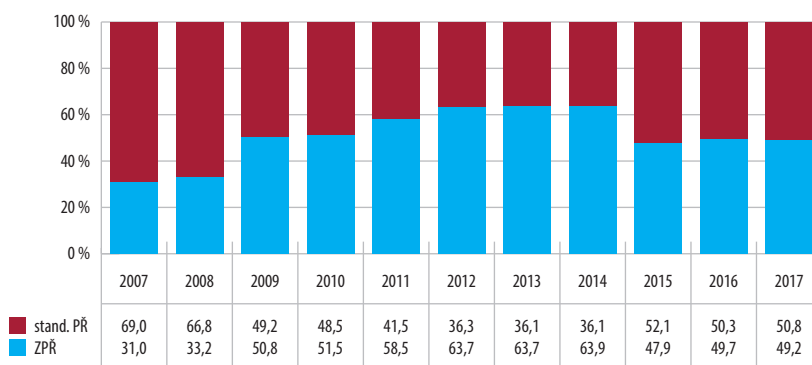
Z hlediska jednotlivých druhů přípravného řízení lze ve sledovaném období zaznamenat výrazné změny. Jak vyplývá z grafu 14, od roku 2009 došlo k výraznému nárůstu využívání zkráceného přípravného řízení. Od roku 2010 až do roku 2015 bylo využíváno častěji než „standardní“ přípravné řízení,¹⁷ a to především v důsledku změn trestního řádu, které výrazně rozšířily možnosti jeho aplikace (Hulmáková & Rozum, 2012). Zároveň se prodloužila i délka řízení od zahájení úkonů trestního řízení (Zeman, Diblíková, Slavětínský, & Štefunková, 2013, str. 101n.). Ke změně dochází od roku 2015,¹⁸ kdy lze pozorovat postupné snižování počtu věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení, v roce 2017 se jednalo o 49,2 %.

16 Následný pokles v roce 2010 pak jeho dekriminalizaci.

17 Včetně případů vyšetřování dle § 168 a násl. tr. ř.

18 Tuto změnu lze přičíst patrně zejména vlivu stanoviska Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014.

Graf 14: Vývoj aplikace zkráceného přípravného řízení v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

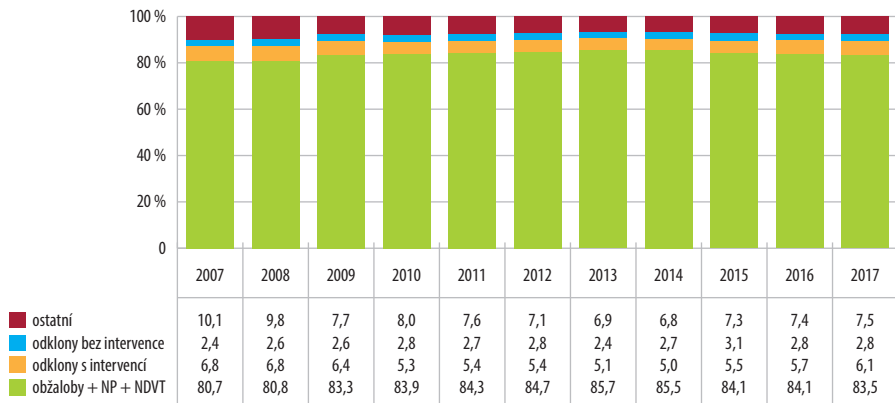
Při posuzování trestní politiky je též velmi aktuální otázka, do jaké míry se v aplikační praxi prosazuje princip oportunity, tj. zejména, do jaké míry státní zástupci v přípravném řízení využívají fakultativních možností ukončení trestního řízení.

Jak vyplývá z grafu 15, v ČR státní zástupci ve velké většině případů vyřizují věci tím, že iniciují řízení před soudem prostřednictvím podání obžaloby, návrhu na potrestání či návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Odklony bez další intervence¹⁹ jsou aplikovány ve velmi omezené míře. Ve sledovaném období většinou nedosáhly ani 3 % z celkového počtu vyřízených a podezřelých osob, přitom jde především o případy, kdy řízení bylo zastaveno či odloženo z důvodů, že je zcela bez významu vedle trestu, který může být nebo již byl uložen za jiný čin, či případy, kdy již bylo rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky atd. Zastavení či odložení pro neúčelnost,²⁰ jehož podmínky jsou definovány v § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., je naopak využíváno spíše výjimečně. V roce 2017 to bylo pouze 109 případů, což je méně než v předchozím roce. Výraznější nárůst absolutních počtů těchto druhů rozhodnutí od roku 2010 souvisí patrně zejména s přechodem k formálnímu pojetí trestného činu a zároveň se zavedením možnosti rozhodovat tímto způsobem i v rámci prověřování. V roce 2017 činil tento způsob vyřízení věci pouze 4,5 % ze všech odklonů bez intervence.

19 T Konkrétně se jedná o následující druhy rozhodnutí – § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř., § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., § 159a odst. 4, § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř., § 172 odst. 2 písm. b) tr. ř., 159a odst. 3 tr. ř., § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř. (dříve písm. h)).

20 Konkrétně rozhodnutí dle § 159a odst. 4 tr. ř., § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř. a § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.

Graf 15: Druhy rozhodnutí v přípravném řízení včetně ZPŘ z celkového počtu vyřízených stíhaných a podezřelých osob v %

Pramen: Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Pozn.: ZPŘ – zkrácené přípravné řízení; NP – návrh na potrestání; NDVT – návrh na schválení dohody o vině a trestu

Z hlediska aplikace odklonů s intervencí, resp. odklonů s restorativními prvky,²¹ je možné od roku 2009, až na výjimky, zaznamenat pokles jejich absolutních počtů, který trvá i v roce 2017. To souvisí především s poklesem stíhaných osob a osob ve ZPŘ. Nicméně v letech 2009 až 2014 klesal též podíl těchto odklonů. Pokles využívání těchto odklonů s intervencí je pak spojován s důrazem na rychlost řízení a prosazování zrychlených forem řízení či odklonů v širším smyslu, které nevyžadují takovou přípravu, jako odklony s restorativními prvky, vzhledem k potřebě zapojení PMS a dotčených subjektů při vytváření podmínek pro jejich aplikaci (Hulmáková, 2015). Naopak od roku 2015 podíl těchto odklonů narůstá, byť ne příliš výrazně. V roce 2017 tvořil 6,7 % ze všech stíhaných osob a osob ve zkráceném přípravném řízení. Stále ale nedosahuje úrovně z roku 2009 (blíže viz příloha 7). K výraznějšímu zvýšení jejich aplikace nevedlo ani zavedení zpřísněné formy podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení podání návrhu na potrestání, které mělo tento efekt přinést, neboť umožnilo využívat odklony i v závažnějších případech. V roce 2017 činila tato zpřísněná forma pouze necelých 11 % z celkového počtu těchto odklonů,²² což je ještě méně než v předchozím roce. Aplikaci odklonů s restorativními prvky ovlivňují též počty a podíly stíhaných recidivistů, kdy s nárůstem jejich podílu je možné zaznamenat pokles podílu těchto odklonů a naopak (viz graf 7 kap. I).²³

Pokud jde o jednotlivé druhy odklonů s restorativními prvky, nejčastěji jsou užívány podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání. Význam druhého z nich rostl, a to zejména v souvislosti s nárůstem věcí projednávaných

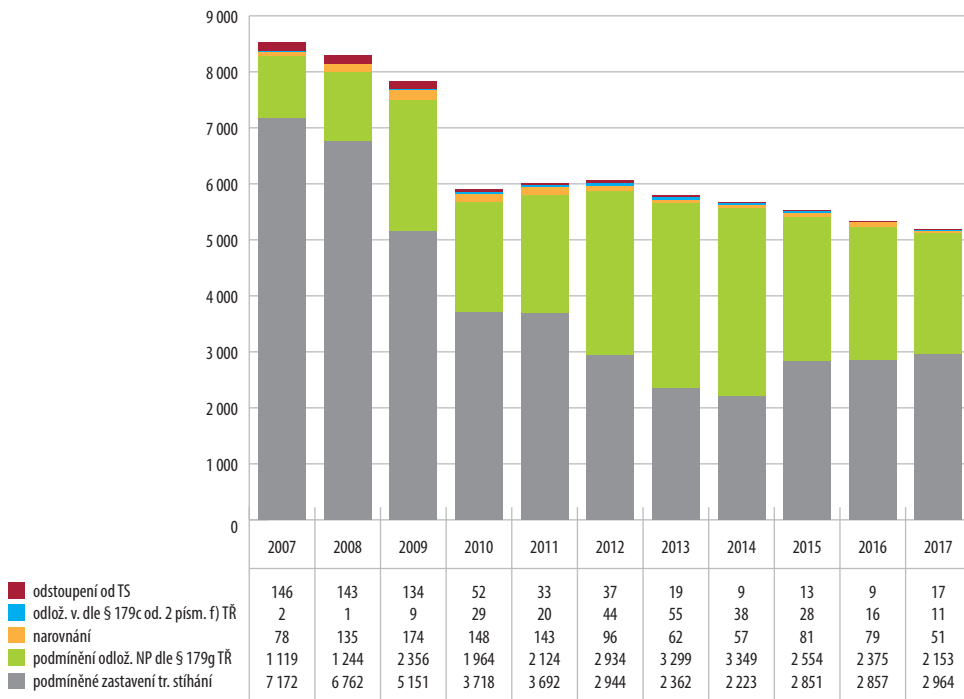
21 Konkrétně podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání a odložení věci pro schválení narovnání.

22 Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

23 Blíže – Statistické přehledy kriminality, Policejní Prezidium ČR; Dostupné na: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

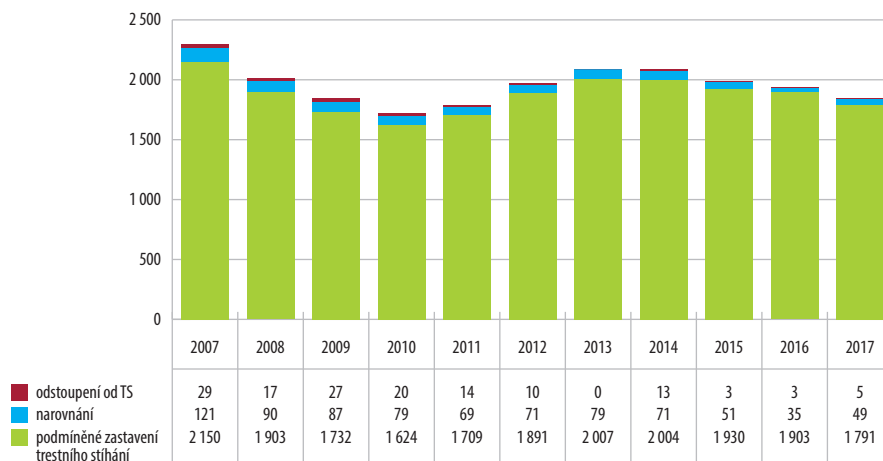
ve zkráceném přípravném řízení. V letech 2013–2014 byl aplikován častěji než podmíněně zastavení trestního stíhání. Poté jeho počty opět klesají a jsou kompenzovány širším užíváním podmíněného zastavení trestního stíhání. To platí i v roce 2017. Narovnání, odložení věci pro schválení narovnání a odstoupení od trestního stíhání se aplikují v přípravném řízení jen velmi okrajově a jejich význam postupně klesá (blíže viz graf 16).

Graf 16: Odklony s intervencí v přípravném řízení v absolutních číslech

Pramen: Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Graf 17: Odklony s intervencí v trestním řízení před okresními soudy v absolutních číslech*

* včetně obvodních soudů v Praze a Městského soudu v Brně

Pramen: Přehledy soudních agend – S AS 12 – trestní příkazy podmíněné zastavení, narovnání, dohody o vině a trestu u OS, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Pokles využívání odklonů s intervencí v přípravném řízení po roce 2009 nebyl výrazněji vyrovnán ani jejich aplikací v řízení před soudem. Od roku 2011 dochází k pozvolnému a pouze mírnému nárůstu a poté stabilizaci počtů odklonů s restorativními prvky aplikovanými okresními soudy. Pokles v roce 2017 opět souvisí s poklesem obžalovaných osob. Od roku 2011, sice velmi pozvolna a mírně, ale stále, narůstá i jejich podíl na počtu obžalovaných osob a osob, u kterých byl podán návrh na potrestání.

Dohoda o vině a trestu²⁴ se v aplikační praxi zatím využívá pouze okrajově. V roce 2017 došlo sice vzhledem k předchozímu roku k mírnému zvýšení, nicméně ve sledovaném období jejich počty opakovaně kolísají (blíže viz tabulka 5). Za hlavní důvody nízké aplikace jsou označovány přílišná komplikovanost a administrativní náročnost, ale také taktizování obviněných ve složitějších věcech (Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017, 2018), jako limitující faktor je zmiňována též např. nemožnost aplikace dohody o vině a trestu např. u zvláště závažných zločinů aj. (Svrček, 2014).

Tabulka 5: Počty návrhů na schválení dohod o vině a trestu

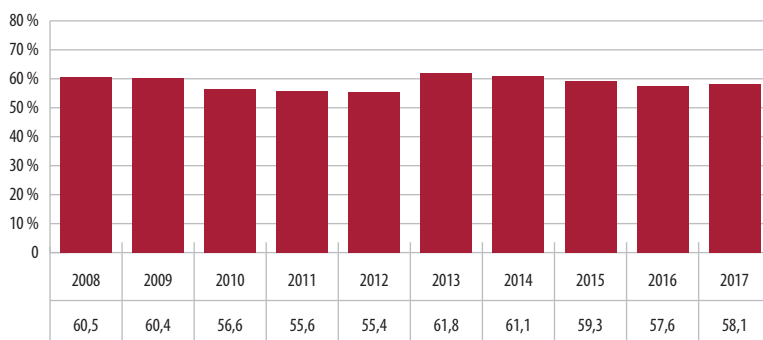
2013	2014	2015	2016	2017
118	86	113	95	116

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

24 Odklon zavedený s účinností od 1. 9. 2012.

Trestní příkaz je naopak v praxi dlouhodobě velmi frekventovaným odklonem. Podíl odsouzených formou trestního příkazu se ve sledovaném období pohybuje přibližně mezi 55–62 % z celkového počtu odsouzených osob. Přitom rozsah jeho užívání nepřímo ovlivňuje celkovou sankční politiku, zejména např. v případě ukládání podmíněných odsouzení k trestu odnětí svobody, blíže (Hulmáková, 2015). Zvýšený podíl v letech 2013 a 2014, (blíže viz graf 18), lze dát opět do souvislosti s amnestií prezidenta republiky, s tím souvisejícím nárůstem počtu obžalovaných osob a osob, u kterých byl podán návrh na potrestání, a tedy i nárůstem zatížení soudů.

Graf 18: Podíl odsouzených trestním příkazem na celkovém počtu odsouzených v %

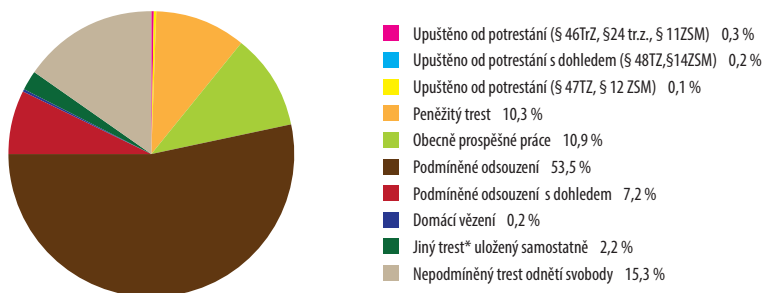
Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV – nestandardní sestavy

V roce 2017 bylo možné zaznamenat též určité změny ve struktuře sankcí, ukládaných fyzickým osobám soudy jako hlavní.²⁵ Největší podíl připadá stále na „prosté“ podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody. Nicméně, ve srovnání s předchozími lety, došlo k poklesu jeho podílu. Výraznou změnu lze zaznamenat v roce 2017 u peněžitého trestu, kde vzhledem k předchozímu roku došlo k nárůstu o 5 %. Tento nárůst se však příliš neprojevil na podílu nepodmíněného trestu odnětí svobody (cca 15 %), který se vzhledem k předchozímu roku příliš nezměnil. Spíše je patrné, že peněžitý trest byl ukládán místo jiných alternativních trestů, zejména podmíněného odsouzení. Podíl trestů obecně prospěšných prací²⁶ mírně poklesl ve srovnání s předchozím rokem. Naopak mírný nárůst je možné zaznamenat u podmíněného odsouzení s dohledem. Podíl ostatních druhů ukládaných trestů, které jsou ukládány jako hlavní sankce a alternativy k potrestání, je i v roce 2017 spíše zanedbatelný. Domácí vězení bylo v roce 2017 uloženo pouze v 94 případech, tedy ještě méně než v roce 2016. Jeho podíl ve struktuře sankcí se však nezměnil. Blíže viz násl. graf 19.

25 Za sankce ukládané jako hlavní se zde považují nejen jednotlivé druhy trestů a trestních opatření uložených jako hlavní sankce, ale též alternativy k potrestání – tj. jednotlivé druhy upuštění od potrestání a upuštění od uložení trestního opatření. Naopak nejsou zde zařazeny případy upuštění od uložení souhrnného trestu či souhrnného trestního opatření a případy, kdy byla vyslovena vina, ale nedošlo k uložení trestu.

26 Včetně trestní opatření obecně prospěšných prací.

Graf 19: Struktura sankcí ukládaných soudy jako hlavní v roce 2017

*Jiný trest zahrnuje trest zákazu činnosti, propadnutí věci, zákaz pobytu, vyhoštění a propadnutí majetku a trestní opatření zákazu činnosti, propadnutí věci, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce a vyhoštění. Peněžité opatření s podmíněným odkladem nebylo v roce 2017 uloženo.

Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Významné změny při sledování vývoje podílů vybraných sankcí ve sledovaném období (blíže příloha 8) bylo možné zaznamenat především po roce 2010 v souvislosti s účinností trestního zákoníku. Zde, v kontrastu s předpokládanými záměry rekodifikace, kterými měla být i depenalizace a snížení vězeňské populace, naopak narostl počet uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody i jejich podíl ve struktuře sankcí. K tomu přispělo zpřísnění postihu některých velmi frekventovaných trestných činů, a to především v případě recidivy (Scheinost, a další, 2015). Následný pokles v roce 2013, souvisí nejen s amnestií prezidenta republiky, ale částečně též s novelizací trestního zákoníku.²⁷ Poté podíl nepodmíněných trestů opět narůstal, nicméně již nedosáhl úrovně po roce 2010. Od roku 2015 se pohybuje kolem 15 %.

V případě obecně prospěšných prací po výrazném poklesu spojeném se zpřísněním podmínek pro jeho ukládání po roce 2010, dochází ke stabilizaci jeho podílu. Od roku 2014 se pohybuje přibližně mezi 11–12 %. Naopak výraznější nárůst, ve srovnání s předchozím obdobím, se projevil v případě „prostého“ podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody, velmi výrazný pak v roce 2013 – 69 %, který lze opět přičíst amnestii a zároveň zvýšení podílu rozhodování trestním příkazem. Od roku 2015 však klesá, výrazněji v roce 2017. Po celé sledované období lze naopak sledovat pozvolný nárůst podílu podmíněných odsouzení s dohledem (blíže příloha č. 8). To vede, spolu s využíváním dohledu u jiných sankcí a ve spojení s tím, že je častěji ukládán problémovějším pachatelům, ke zvýšené zátěži Probační a mediační služby v této oblasti (Tomášek, Diblíková, & Scheinost, 2016). Zároveň zde k danému stavu přispívá též častější využívání u podmíněného propuštění,

27 Zákon č. 390/2012 Sb., s účinností od 8. 12. 2012, ve kterém došlo především ke snížení trestních sazeb u zanedbání povinné výživy a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.

než tomu bylo v minulosti.²⁸ To se pak může odrážet např. i v nedostatku času věnovat se např. mediaci v trestním řízení a poklesu jejich aplikace, což bylo možné sledovat právě v roce 2017 (Hulmáková, 2018).

Ze zhodnocení praxe soudů Nejvyšším soudem ČR (Šámal, 2014) vyplynulo, že soudy alternativní tresty nedostatečně individualizují, nevyužívají dostatečně možností ukládat přiměřená omezení a povinnosti. V praxi také dochází k tomu, že i poměrně rizikovým pachatelům jsou opakovaně ukládány podmíněné tresty odnětí svobody, které jsou pak najednou přeměněny v nepodmíněné tresty odnětí svobody a v souhrnu se jedná i za poměrně méně závažnou trestnou činnost o dlouhé pobyty ve vězení. Nutno však dodat, že ze statistických údajů okresních soudů²⁹ nevyplývá nárůst přeměn těchto trestů, v současné době jsou tyto počty nižší, než tomu bylo před účinností trestního zákoníku či bezprostředně po ní. Naopak patrný je narůstající trend ponechávání podmíněného odsouzení v platnosti. Nicméně i zde se nepochybně projevila amnestie prezidenta republiky (bližší viz tabulka 6.)

Tabulka 6: Přeměny podmíněně odložených trestů odnětí svobody na nepodmíněné tresty a jejich ponechání v platnosti v letech 2009–2017

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
přeměna PO v NEPO	3575	3860	1560	721	47	1211	1879	1739	1580
ponechání PO v platnosti	1252	1121	736	22	6	367	1416	2306	2377

Podíl domácího vězení se již od roku 2013 pohybuje stabilně kolem 0,2 % ze sankcí ukládaných jako hlavní. Nutno dodat, že hlavní zmiňovaný důvod – absence možnosti kontroly prostřednictvím elektronického monitoringu – by v následujících letech měl odpadnout v důsledku jeho spuštění v září 2018. Zároveň je však třeba počítat s dalšími limitujícími faktory zmiňovanými v praxi např. absence podmínek pro jeho úspěšný výkon – stálého bydliště, stále pracovní doby, ale též časové náročnosti při zjišťování podmínek pro jeho uložení (Scheinost, Háková, Rozum, Tomášek, & Vlach, 2014).

Jak již bylo zmíněno výše, v posledních dvou letech dochází ke změnám v přístupu soudů k aplikaci peněžitého trestu. Tento trest byl využíván jako alternativní trest ve sledovaném období, ve srovnání se zahraničím,³⁰ jen ve velmi omezené míře. Pomineme-li mírné zvýšení jeho podílu v letech 2007 až 2009, které lze přičíst jeho zvýšené aplikaci v případech trestného činu řízení bez řidičského oprávnění, je patrné, že je využíván v celém sledovaném období jako alternativní trest ve velmi malé míře. Blíže k otázkám a důvodům velmi omezené aplikace této sankce ve srovnání se zahraničím – (Zezulová & Homola, 2017). Jeho podíl se ještě snížil po roce 2010, což je přičítáno tomu, že došlo k dekriminaci trestného činu řízení bez řidičského oprávnění, ale též vyšším nárokům na soudy

28 Pro srovnání v letech 2008 – 2012 se počet podmíněně propuštěných s dohledem pohyboval mezi 23–29 %, v roce 2016 to bylo téměř 47% a v roce 2017 již dokonce 61,6 %. Pramen: Statistické přehledy soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

29 Statistické přehledy soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti CSLAV

30 Přes řadu faktorů v právních úpravách, které limitují srovnání, v řadě států je peněžitý trest jedním z nejčastěji aplikovaných alternativních trestů.

při jeho ukládání formou denních sazeb, při jeho výkonu, a také v oblasti přeměn na jiné alternativní tresty. Zvýšení jeho aplikace v roce 2016 a především pak 2017 je zdůvodňováno především metodickou a osvětovou činností v této oblasti (Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017, 2018) v souvislosti s výraznou kritikou stávající praxe ze strany Nejvyššího soudu ČR (Šámal, 2014) a spolupráce v této oblasti s Nejvyšším státním zastupitelstvím ČR.³¹ Nicméně k výraznějšímu ukládání zřejmě přispěly i dílčí novely trestního řádu a přijetí zákona o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení, které upravily možnost zajištění věci v trestním řízení pro účely výkonu peněžitého trestu, rozšířily možnosti zjišťování majetkových poměrů již v přípravném řízení, či zavedly možnosti poškozených čerpat náhradu škody z prostředků získaných z uložených majetkových sankcí. To vše samozřejmě může vést ke zvýšené ochotě soudů k ukládání peněžitého trestu vzhledem k předpokladu, že pak nebudou problémy s jeho výkonem a budou zajištěna i práva poškozených. Nicméně, jak již bylo uvedeno výše, zvýšení aplikace peněžitého trestu zatím nevedlo k výraznějšímu snížení podílu ukládaných nepodmíněných trestů. Primárně zatím nahrazuje spíše podmíněné tresty odnětí svobody, či jiné alternativní tresty. Z dlouhodobější perspektivy, však v kombinaci s tím, že již v průběhu řízení jsou vytvářeny podmínky pro jeho úspěšný výkon, to může pozitivně působit i na počty vězeňské populace, neboť je zde zřejmě nižší riziko přeměny na nepodmíněný trest, než by tomu bylo u podmíněného odsouzení. Do budoucna by mohla být tato sankce využívána ještě častěji, a to v souvislosti s připravovanou novelizací právní úpravy peněžitého trestu a jeho výkonu na Ministerstvu spravedlnosti ČR, která by měla soudům situaci, jak při ukládání, tak jeho výkonu, ještě více zjednodušit.

V případě alternativ k potrestání je ve sledovaném období možné sledovat pokles především v případě „prostého“ upuštění od potrestání bez další trestněprávní intervence,³² mírný pokles lze zaznamenat i v případě upuštění od potrestání s dohledem.³³ Nicméně od roku 2014 se jejich podíl – v případě „prostého“ upuštění od potrestání 0,3 %, a v případě podmíněného upuštění od potrestání s dohledem 0,2 % – nemění. Pokud jde o upuštění od potrestání v kombinaci s uložením ochranného opatření, je jeho podíl ve sledovaném období poměrně stabilní – pohybuje se kolem 0,1 % ze všech sankcí uložených jako hlavní.³⁴

Legislativní změny, spojené s účinností trestního zákoníku, a změny ve struktuře odsouzených vedly též ke změnám v délce uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody. To se projevilo ve zvýšení podílu ukládání nepodmíněných trestů od 1 do 5 let, blíže viz příloha 10.

Výše uvedené faktory pak ovlivňují počty vězňů. Vysoké počty vězeňské populace jsou dlouhodobě problémem české trestní politiky. Problém spočívá zejména v počtech osob ve výkonu trestu odnětí svobody. V roce 2017 se jednalo o 20 271 osob, což je určitý pokles vzhledem k předchozímu roku. Také počty osob v zabezpečovací detenci

31 Blíže Tisková zpráva – Peněžité tresty, Nejvyšší soud ČR, Dostupné na: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/0/D33596C9D638B1FAC125807400307BB6?openDocument.

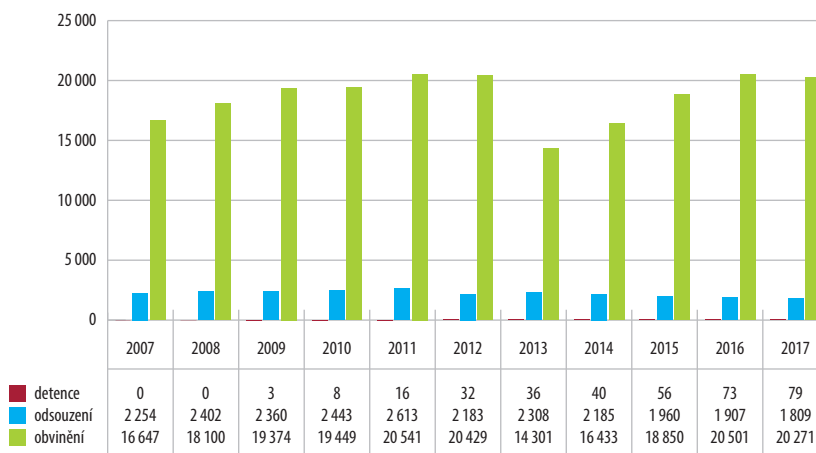
32 Jedná se od upuštění od potrestání dle § 24 zákona č. 140/1961 Sb., § 46 tr. zák. a § 11 ZSM.

33 Dle § 48 tr. zák., § 14 ZSM a § 26 zákona č. 140/1961 Sb.

34 Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

s postupem času narůstají, ale, s ohledem na celkově nízké počty, to vězeňskou populaci výrazněji neovlivňuje. V roce 2017 se jednalo o 79 osob v zabezpečovací detenci. Počty osob ve vazbě jsou dlouhodobě relativně stabilní, resp. spíše klesají. V roce 2017 se jednalo o 1807 osob (blíže viz graf 20).

Graf 20: Vývoj počtu vězňených osob v ČR k 31.12.

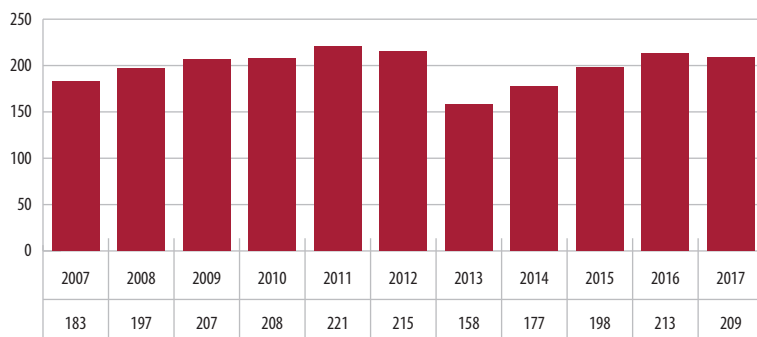

Pramen: Statistické ročenky Vězeňské služby ČR 2007–2017, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>

Zároveň je třeba poukázat na to, že v evropském srovnání byla ČR v roce 2017 v počtu vězňených osob na 100 000 obyvatel, stejně jako nyní, na 9. místě (Research Highest to Lowest – Prison Population Rate, 2018).

Z grafu 21 je patrné, že výše uvedené trendy v počtech vězňených osob platí i v přepočtu na 100 000 obyvatel, kdy po výkyvu způsobeném amnestií v roce 2013 index opět narůstal a v roce 2017 dochází k mírnému poklesu, nicméně stále nedosahujeme úrovně z počátku sledovaného období.

Graf 21: Vězněné osoby v ČR přepočtu na 100 000 obyvatel

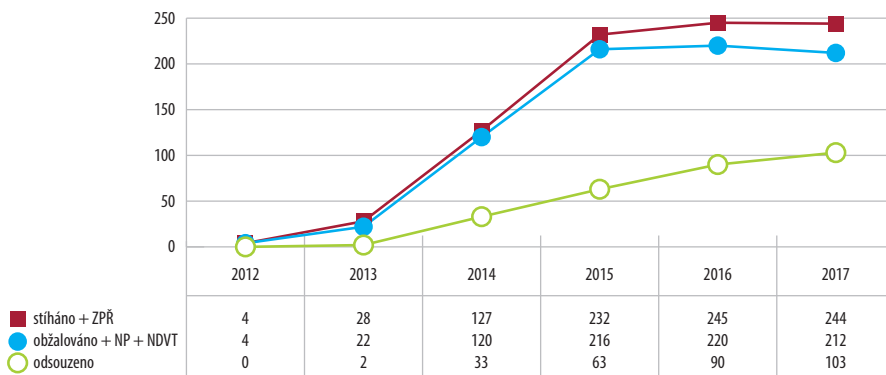
Pramen: Statistické ročenky Vězeňské služby ČR 2007–2017, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>; Statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva dle jednotek věku k 1. 7. příslušného roku, Český statistický úřad, Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/czso/domov?p_p_id=3&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_3_struts_action=%2Fsearch%2Fsearch&_3_redirect=%2Fweb%2Fczso%2Fkatalog-produktu-vydavame&_3_keywords=obyvatelstvo+2017&_3_groupId=0

Z vězeňských statistik vyplývá, že z hlediska délky trestu jde pak zejména o tresty od 1 roku do 2 let. Nicméně velmi významně zastoupeny jsou i odsouzení k trestům od 2 do 3 let a od 3 do 5 let, přičemž právě zde je z dlouhodobého hlediska patrný nárůst vězněných osob ve srovnání se situací před účinností trestního zákoníku (blíže viz příloha 14).

Výrazné rozdíly v trestní a sankční politice lze sledovat u mladistvých pachatelů. Blíže viz kapitola III.

Pokud jde o trestní a sankční politiku uplatňovanou u právnických osob, po prvních letech po zavedení jejich trestní odpovědnosti, kde se daly předpokládat nízké počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených právnických osob, lze pozorovat nárůst počtu osob ve všech těchto kategoriích. V roce 2017 pak dochází ke zcela zanedbatelnému poklesu, v případě stíhaných a obžalovaných právnických osob.

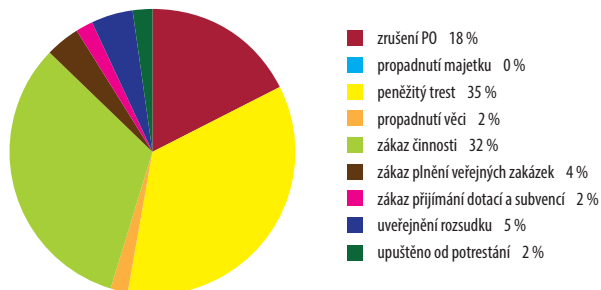
Graf 22: Trestní politika uplatňovaná vůči právníkům osobám (abs. počty)

Pramen: Přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právníků osobách podle státních zastupitelství; Přehledy o pravomocně vyřízených právníků osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Z hlediska sankcí ukládaných jako hlavní v roce 2017, obdobně jako v předchozích letech, tvoří nejvýznamnější podíly peněžitě tresty a tresty zákazu činnosti, dohromady více než dvě třetiny sankcí uložených jako hlavní. Třetí v pořadí je, ač jsou podmínky pro uložení této sankce velmi přísné, zrušení právnické osoby. V roce 2017 se jednalo o 18 případů.

Graf 23: Struktura sankcí ukládaných soudy jako hlavní právníkům osobám v roce 2017 v %

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených právníků osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Závěrem je třeba říci, že i v roce 2017 pokračoval klesající trend v počtech stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob, a to včetně odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Mírně klesly též počty vězněných osob. Nicméně tyto počty zůstávají v evropském kontextu stále velmi vysoké. Nárůst ukládání peněžitě trestu zatím neměl významnější vliv na podíl nepodmíněných trestů. Do budoucna lze očekávat určitý posun v souvislosti se spuštěním elektronického monitoringu, pokud jde o širší aplikaci trestu domácího vězení. Zároveň je třeba si uvědomit, že bez výraznějších změn v přístupu k postihu především velmi frekventovaných přečinů méně závažného charakteru, včetně postihu recidivy v těchto případech, nelze z dlouhodobého hlediska dosáhnout

výraznější změny. K zamyšlení slouží i to, že od roku 2002 nedošlo ke zvýšení výše škod jako zákonných znaků řady trestných činů. To fakticky vede k pozvolnému a postupnému zpřísnování trestní politiky. V tomto směru již ostatně probíhá odborná diskuze o potřebě navýšení těchto hranic škod. Širšímu využití odklonů s restorativními prvky v trestním řízení a ke zlepšení situace v dokazování v oblasti ukládání sankcí by nepochybně též přispěla rekonfigurace trestního řádu. Do jisté míry tomu mohou napomoci i plánované změny trestního řádu, které se mají týkat i posílení důrazu na dokazování v této oblasti.

III.

Kriminalita osob mladších 18 let

Kriminologie v českých zemích se trvale zajímá o zjištěný stav a dynamiku kriminality mladých lidí. Tento zájem je pochopitelný, neboť úroveň kriminality této skupiny obyvatel na jedné straně do jisté míry předznamenává budoucí vývoj kriminality dospělých, na druhé straně získání včasných poznatků o stavu a dynamice antisociálních projevů u mladých může vést k aplikaci vhodných preventivních prostředků, jež případný nepříznivý trend mohou zpomalit či významně pozitivně ovlivnit. Projevy kriminality mladých lidí je proto třeba sledovat i v takových obdobích, kdy dochází k relativní stabilizaci či dokonce poklesu zjevného (registrovaného) kriminálního jednání. Navíc je vhodné uvažovat o tom, zda život mladých lidí není poznamenán nějakými novými formami asociálního chování, které by bez patřičné pozornosti mohly v budoucnu přerůst do nějakých nebezpečných projevů delikvence. Zejména je třeba zvažovat, zda se některé formy delikventního jednání netransformují do skrytých forem, do takových forem, které – ač neztratily svou nebezpečnost – jsou obtížně uchopitelné orgány činnými v trestním řízení.

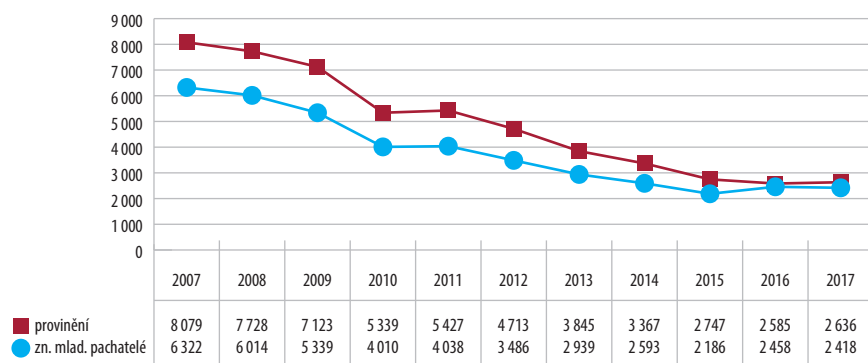
Z tohoto hlediska je potěšujícím faktem, že úroveň registrované kriminality má v zásadě v posledních cca 20 letech klesající charakter. Tato tendence se v posledním desetiletí zejména výrazně projevila zlomovým poklesem absolutních počtů mladých pachatelů (do 18 let) registrované kriminality v roce 2010. Vývoj kriminality mládeže v posledních deseti letech ilustrují grafy 24 a 25. Celkově v roce 2017 spáchaly děti mladší 15 let 1 273 činů jinak trestných a mladiství celkem 2 636 skutků (provinění).³⁵

Zatímco v roce 2000 bylo policejně stíháno a vyšetřováno 8 905 mladistvých pachatelů, snížil se tento počet na 5 654 v roce 2005 a na 4 010 v roce 2010. Nejnižší počet stíhaných a vyšetřovaných mladistvých pak policejní statistika³⁶ zaznamenala v roce 2015 – to bylo stíháno a vyšetřováno 2 186 osob ve věku 15–17 let (tj. před dosažením 18 roku věku). V roce 2016 byla změněna metodika statistického vykazování, nelze proto zcela srovnat situaci v letech 2016 a 2017 s předchozím obdobím. Nicméně v roce 2016 vykazovala statistika 2 458 mladistvých pachatelů, kteří se dopustili 2 585 provinění, v roce 2017 se pak zhruba obdobný počet pachatelů (tedy 2 418 mladistvých) dopustil 2 636 provinění. Lze tedy konstatovat, že kriminalita mladistvých se udržuje po oba poslední zmíněné roky na nízkých hodnotách a nedochází k nějakým závažnějším statisticky zaznamatelným výkyvům.

35 Vycházíme z údajů policejní statistiky o objasněných skutcích dětí a mladistvých za příslušný rok, a to včetně skutků v daném roce dodatečně objasněných.

36 Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR, www.mvcr.cz.

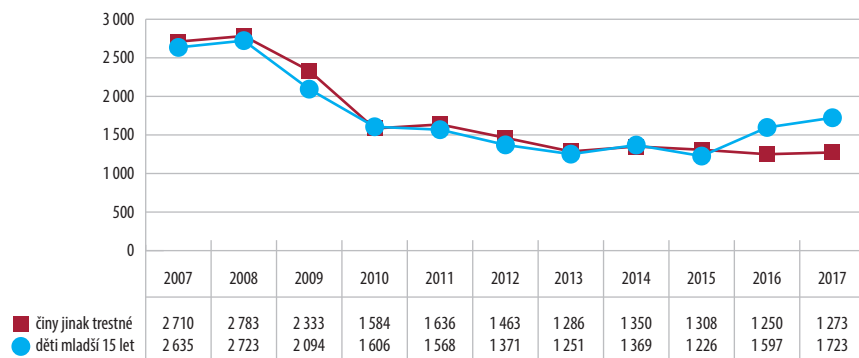
Graf 24: Vývoj kriminality mladistvých v letech 2007-2017

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Obdobná situace se ukazovala i u Policií vyšetřovaných dětí do 15 let věku³⁷. Pro jinak trestnou činnost bylo v roce 2000 vyšetřováno téměř tolik dětí do 15 let jako mladistvých (celkově to bylo 8 899 dětí). V dalších letech však i zde dochází k radikálnímu snížení počtu vyšetřovaných, a to tak, že v roce 2005 bylo vyšetřováno 3 341 osob, v roce 2010 pak pouze 1 606 osob. S novodobým rekordním poklesem se setkáváme v roce 2015, kdy se počet vyšetřovaných dětí do 15 let snížil na 1 226 osob. V roce 2016 bylo na základě nové metodiky vykázáno 1 597 vyšetřovaných osob mladších 15 let, v roce 2017 pak bylo těchto dětí 1 723. Meziročně tak sice došlo k jistému nárůstu množství pachatelů mladších 15 let, ten není však nijak alarmující (částečně ho zřejmě lze přičíst změnám v metodice) a situaci lze proto považovat též za víceméně stabilizovanou.

Graf 25: Vývoj kriminality dětí mladších 15 let v letech 2007-2017

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Absolutní počty vyšetřovaných ovšem nemusejí zcela vypovídat o skutečné tendenci. Jedno z možných zkreslení by mohlo spočívat v tom, že pokles či nárůst registrované

³⁷ Statistické přehledy kriminality Policie ČR pro tuto věkovou kategorii používají termín nezletilý, nezletilec.

kriminality by mohl mít souvislost se změnami demografické křivky v určitých věkových kategoriích, tedy že menší množství jedinců stejného věku bude páchat i méně kriminality a naopak. Indexovaná čísla (viz tabulka 7) však ukazují, že snižování incidence kriminality u mladistvých není výsledkem pouhého snížení počtu členů stejných věkových skupin na základě nižší porodnosti. Naopak index přepočtu na 10 000 dětí běžné populace do 15 let nevysvětluje zaznamenaný nárůst jinak trestné činnosti, spíše se lze obávat nárůstu tohoto indexu na základě dospívání silnějších ročníků, které zatím do páchaní kriminality příliš nezasahují. V celkové populaci je totiž poměrně značný rezervoár dětí mladších 10 let, které postupně budou dozrávat do adolescentního věku. Lze tedy konstatovat, že index kriminality mladistvých v zásadě zůstává na snížených hodnotách, tentýž index však u populace mladší 15 let povolna stoupá.

Tabulka 7: Indexové počty stíhaných a vyšetřovaných mladistvých a dětí do 15 let ve vybraných letech 2000–2017

Vyšetřování v letech	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Index na 10 000 mladistvých	221,3	144,9	122,4	107,7	95,5	80,3	89,8	86,9
Index na 10 000 dětí do 15 let	53,5	22,3	10,6	7,9	8,6	7,6	9,7	10,3

Výpočet z údajů ČSÚ

Všimněme si nyní některých aktuálních statistických údajů. Posouzení charakteru provinění v roce 2016 ukazuje, že u stíhaných a vyšetřovaných mladistvých převažovala provinění majetkové povahy (1 042 osob), z nich pak zejména krádeže prosté (604 osoby) a krádeže vloupáním (327 osob). I v roce 2017 lze u mladistvých tuto tendenci potvrdit, pro provinění majetkové povahy bylo vyšetřováno 1 026 mladistvých, pro krádež prostou pak 559 osob a pro krádež vloupáním 355 osob. Meziroční rozdíly jsou tak v zásadě zanedbatelné, pohybují se v řádu desítek případů.

U vyšetřovaných dětí do 15 let převažovaly v roce 2016 osoby, které se dopustily majetkové jinak trestné činnosti (586 osob), a i zde převládaly krádeže prosté (253 osob) a krádeže vloupáním (205 osob). V roce 2017 se prohlubuje výskyt tohoto druhu kriminality, pro majetkovou jinak trestnou činnost bylo vyšetřováno 729 osob (tedy o 143 dětí více), přičemž pachatelů krádeží prostých bylo 303 a krádeží vloupáním se dopustilo 244 osob mladších 15 let. Pro možnost širšího porovnání situace v oblasti majetkové kriminality uvádíme následující tabulku. K údajům za rok 2017 lze ještě podotknout, že u celkově objasněné majetkové kriminality se na počtu stíhaných a vyšetřovaných osob všech věkových kategorií (v roce 2017 jich bylo 24 021) podílejí pachatelé do 18 let věku 7,3 % (mladiství 4,3 % a pachatelé do 15. roku věku 3 %).

Tabulka 8: Porovnání absolutních četností stíhaných a vyšetřovaných mladistvých pachatelů a pachatelů do 15 let věku pro majetkový trestný čin

Pachatelé v roce	2005	2014	2015	2016	2017
mladiství					
krádež vloupáním	1168	459	342	327	355
krádež prostá	1859	595	476	604	559
majetková kriminalita-celkem	3251	1215	945	1042	1026
děti do 15 let					
krádež vloupáním	894	227	188	205	244
krádež prostá	944	218	191	253	303
majetková kriminalita-celkem	1990	581	519	586	729

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Obecně je možno konstatovat, že na jedné straně je majetková kriminalita stále lákavým segmentem delikventní činnosti mladých lidí, na druhé straně si však můžeme všimnout toho, že majetková kriminalita osob do 18 let je (na rozdíl od situace na přelomu století) podstatně nižší. I když v roce 2017 dochází k určitému nárůstu počtu osob vyšetřovaných pro jinak trestnou činnost majetkové povahy u pachatelů do 15 let (a bude zajímavé sledovat, zda tento fakt je záležitostí náhodného výkyvu, či zda je již náznakem nějaké tendence), stále je současná incidence majetkové kriminality u mládeže – oproti např. roku 2005 – zhruba třetinová. Zejména je potěšitelné, že se u mladistvých v zásadě udržuje dosažená nízká úroveň této vyšetřované kriminality. Nicméně je třeba se kriminologicky soustředit na řadu změn v podmínkách páčání.

Mezi důležitými podmínkami nepáchání majetkové kriminality je jistě to, že současná ekonomická situace ve státě umožňuje větší skupině mladých lidí získat některé materiální statky legální cestou, a to ať díky větší kupní síle obyvatelstva (rodičů), tak i z důvodu poklesu cen mládeži preferovaných předmětů. S tímto konstatováním úzce souvisí i fakt, že námaha spojená s majetkovou kriminalitou ve srovnání s „výnosností“ této činnosti se nejednou jeví pro pachatele nevýhodnou a riziko páčání majetkové kriminality z hlediska zabezpečení věcí (vliv lepší situační prevence) a obtížnosti prodeje silně nevýhodný. Lze také zvážit platnost hypotézy, že údajně fyzická zdatnost mladé generace výrazně klesá, což by samo o sobě mohlo znemožňovat provedení některých fyzicky náročnějších delikventních akcí (vniknutí do objektu, přenášení uloupeného, atp.).

Svou roli v nižším výskytu majetkové trestné činnosti osob do 18 let sehrává jistě i fakt, že dobře ekonomicky zabezpečené oběti trestné činnosti nepociťují ztrátu některých věcí za natolik závažnou, že by ji hlásili orgánům činným v trestním řízení. Ztráty se často týkají věcí, které jsou méně střeženy, které již jsou z hlediska novosti amortizovány, a je plánována jejich obměna, proto jejich ztráta není pociťována jako fatální.

Dalším faktorem je též okolnost, že ohlášení trestného činu a celkový proces vyšetřování je pro mnohé oběti natolik zatěžující (a ve výsledku často fakticky zbytečný), že možnost ohlášení považují v zásadě za ztrátu cenného času. Lze též předpokládat, že sho-

vívavější přístup k hlášení ztráty těchto věcí mají oběti zejména tehdy, když mají pocit, že je pachatelem dítě či mladý člověk, a vzhledem k modernímu kultu péče o dítě mu nechtějí „komplikovat život“. Zkušenosti ukazují, že jsou obětmi hlášeny především ztráty věcí, které jsou pojištěny a tyto věci zase až tak často nejsou v hledáčku kriminality mladých. Pro kriminalitu mladých lidí je typická nedostatečná příprava na spáchání majetkového deliktu. Delikventní činnost je často dílem okamžiku, bezprostředního nápadu či využití příležitosti, proto pokusy o spáchání bývají často neúspěšné a zůstává často při pokusech.

Jak ukazuje tabulka 9, mladí lidé se nejvíce podílejí na vloupání do pouličních kiosků, výkladních skříní obchodů či přímo na vloupání do obchodů či restaurací a hostinců. Objektem jejich zájmu je nejčastěji alkohol, cigarety a sladkosti. Zcela specifickým objektem zájmu dětí a mladistvých je budova školy – téměř čtvrtina všech pachatelů, která volí útok na školu je mladší 18 let. Lze tedy konstatovat, že krádež prostá je pro majetkovou kriminalitu dětí a mladistvých typičtější (a proto častější) než užití náročnější formy vloupání.

Tabulka 9: Pachatelé vybraných krádeží vloupáním v roce 2017

	děti	mladiství	celkem	% ze všech stíhaných a vyšetřovaných pachatelů
Krádež vloupáním				
– do rodinných domků	26	44	70	8,9
– do obchodů	19	47	66	12,1
– do bytů	22	40	62	8,8
– do restaurací a hostinců	11	27	38	10,0
– do víkendových chat	12	26	38	8,8
– do kiosků	13	22	35	23,6
– do škol	9	11	20	23,5
– do výkladních skříní	0	5	5	20,8

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Důležitým druhem kriminality je bezesporu kriminalita násilná. Je to ten druh kriminality, kterého se občané značně obávají³⁸, neboť svoji fyzickou integritu považují za jednu z největších hodnot. Část občanů si také problematiku násilí spojuje s kriminalitou mladých lidí, dochází k představám, že jejich chování je často nevyzpytatelné a zkratkovité. Toto povědomí výrazně podporují pedagogové různých úrovní škol, kteří signalizují, že agresivní chování žáků se stupňuje a že nejednou svými formami vyvolává obavy. Lze se domnívat, že agresivita žáků dosahuje však spíše forem verbální agrese či okázalé neukázněnosti, která nejednou může plynout z nových, volnějších vzdělávacích a výchovných metod, že však nemá pravidelněji ráz zjevné brachiální agrese. Jak ukazuje následující tabulka, násilná trestná a jinak trestná činnost mladých lidí nevykazují ve statistických

38 Ve výzkumném šetření IKSP z roku 2015 lidé deklarovali větší obavy z majetkové než z násilné kriminality, i když rozdíl byl poměrně malý (viz Holas, J., Krulichová, E., Háková, L., Scheinost, M.: Regionální kriminalita a její odraz v kvalitě života obyvatel. IKSP, Praha 2016).

přehledech MV ČR až tak závažných hodnot, má spíše konstantní výskyt. Mladí lidé se tak v roce 2017 podíleli na celkovém množství násilných činů 8,3 % (mladiství 4,6 % a děti do 15 let 3,7 %).

Tabulka 10: Absolutní četnosti stíhaných a vyšetřovaných mladistvých pachatelů a pachatelů do 15 let za léta 2014–2017 pro násilnou kriminalitu

Pachatelé v roce	2014	2015	2016	2017	Meziroční porovnání let 2016 a 2017
násilná kriminalita mladistvých	529	443	532	509	- 4,5 %
násilná kriminalita dětí do 15 let	310	276	385	400	+ 3,8 %

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Jak ukazuje tabulka 10, absolutní počty stíhaných a vyšetřovaných mladistvých a dětí do 15 let pro páchaní násilné trestné činnosti v porovnání s rokem 2016 zůstaly v zásadě na stejných hodnotách. V roce 2017 bylo pro úmyslné ublížení na zdraví vyšetřováno 211 mladistvých a 127 osob mladších 15 let, což je celkově z úhrnu všech pachatelů tohoto druhu kriminality 7,7 %. (Pro srovnání v roce 2016 bylo pro tento delikt vyšetřováno 118 dětí mladších 15 let a 224 mladistvých). Loupeže (jako kombinace majetkové delikvence a různých forem násilného chování) se v roce 2017 dopustilo 147 mladistvých a 157 dětí (v roce předchozím 168 mladistvých a 151 dětí), což je v roce 2017 ovšem již 21 % úhrnu všech pachatelů loupeží evidovaných v témže roce. Nejzávažnějšího agresivního útoku, který byl subsumován pod kategorii vražda, se v roce 2017 dopustilo celkem 11 mladistvých a žádné dítě. 5 mladistvých pachatelů bylo vyšetřováno pro vraždu, jejíž motivace byla zařazena do statistické kolonky „motivace – osobní vztahy“, další 6 vražd, bylo statisticky zařazeno do skupiny „ostatní“ (v roce 2016 spáchaly osoby mladší 15 let 2 vraždy a mladiství 7 vražd).

Současný rozvoj masivního pohybu dětí a mladistvých ve virtuálním prostoru nás může vést k oprávněnému předpokladu, že násilná kontaktní kriminalita (zejména mezi osobami mladšími osmnácti let) může být v současnosti nahrazována závažnými agresivními útoky ve virtuální realitě. Rozsah tohoto jevu, který může, ale nemusí přerůst do reálných fyzických útoků, není ještě dostatečně zmapován, na druhé straně rostoucí význam komunikací na facebooku a podobných platformách může naznačovat, že agrese dostává nové – dosud převážně málo zmapované – dimenze. V této souvislosti nelze podceňovat i působení masových komunikačních a audiovizuálních prostředků, které nejednou prezentují násilí jako přijatelný „typ komunikace“, přičemž násilí dostává často větší náboj brutality. Existuje tak reálné nebezpečí, že disponovaní jedinci – zvláště z řad mládeže – budou napodobovat tyto mediální vzory, a to pravděpodobně i jejich stále nebezpečnějších forem (např. kopy a znehybňující údery, použití nejrůznějších zbraní) agresivních chování.

Na druhé straně trávení času o samotě na počítači (i když třeba nelegální činností) snižuje faktickou dobu, kdy jsou pachatelé a jejich oběti v bezprostředním fyzickém kontaktu. Tento fakt se paradoxně může podílet na snižování počtu agresivních brachiálních útoků.

Absolutní počty pachatelů mravnostní kriminality z řad mladých lidí poukazují na znatelný meziroční nárůst této kriminality v kategorii mladistvých pachatelů, naopak určité snížení zaznamenáváme u osob mladších 15 let (viz následující tabulka), nicméně ani nárůst, ani pokles nemusí znamenat závažnější změnu v této oblasti.

Tabulka 11: Porovnání absolutních četností stíhaných a vyšetřovaných mladistvých pachatelů a pachatelů do 15 let pro mravnostní kriminalitu

Pachatelé v roce	2014	2015	2016	2017	Meziroční porovnání let 2016 a 2017
mravnostní kriminalita mladistvých	189	186	229	274	+16,4 %
mravnostní kriminalita dětí do 15 let	85	98	177	160	-10,6 %

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

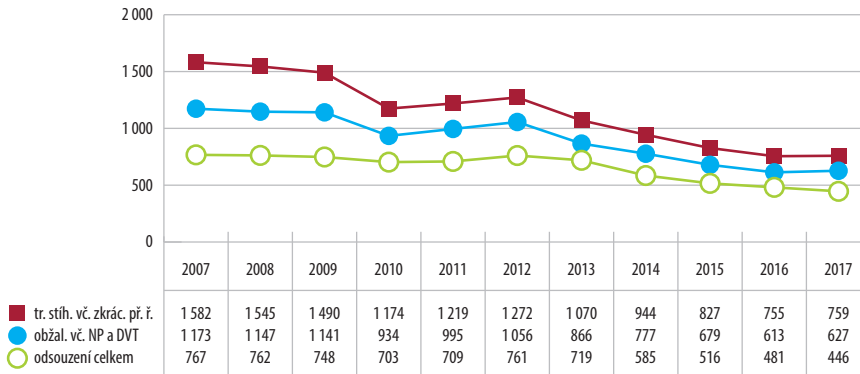
Mladí pachatelé mravnostní kriminality se nejčastěji dopouštějí pohlavního zneužívání podle § 187 trestního zákoníku. Za tento druh kriminality bylo policií evidováno v roce 2016 102 pachatelů z řad osob mladších 15 let, v roce 2017 jich pak bylo evidováno téměř stejně (87 pachatelů). U mladistvých došlo oproti roku 2016 k určitému nárůstu tohoto provinění (statistiky zaznamenaly o 23 stíhaných pachatelů více), absolutní počty pachatelů jsou však stále poměrně nízké (171 mladistvých pachatelů v roce 2016, 194 pachatelů v roce 2017). Lze však předpokládat, že zejména výskyt provinění pohlavního zneužívání bude mít u mladých lidí značnou latenci a to zejména tehdy, když dochází k zakázané kohabitaci mezi partnery, jejichž věk se pohybuje v blízkosti 15 roku věku. Jak vyplývá z analýzy trestních spisů³⁹, k oznámení pachatele tohoto provinění orgánům policie dochází zejména tehdy, když následkem pohlavního zneužívání došlo k těhotenství, nebo po spáchání provinění došlo k neakceptovanému rozchodu akterů a oznámení pohlavního zneužití se stane určitým prostředkem pomsty. Pro úplnost je však třeba též uvést, že děti i mladiství se z hlediska všech kategorií pachatelů poměrně často dopouštěli pohlavního zneužívání, a to do té míry, že se na celkovém nápadu této delikvence podíleli v roce 2017 téměř v polovině všech případů (49,2 %).

U trestného činu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku nebyla u dětí do 15 let v roce 2017 zaznamenána žádná nová tendence (27 pachatelů v roce 2016, 25 v roce 2017), u mladistvých došlo k určitému snížení množství pachatelů provinění znásilnění z 37 případů v roce 2016 na 29 v roce 2017. Lze tedy konstatovat, že situace je v zásadě srovnatelná s předchozím rokem. I zde však musíme počítat s tím, že nemalé množství pachatelů zůstává neoznámeno, neboť – i přes zlepšující se (více ohleduplnou) výslechovou praxi policie – mnoho obětí z různých důvodů nenajde sílu k oznámení této kriminality. Celkové množství pachatelů znásilnění mladších 18 let tvořilo v roce 2017 12,1 % všech pachatelů znásilnění (v roce 2016 pak 9,9 %) – zvyšující se zastoupení mladých lidí na tomto deliktu je tak způsobeno celkově nižším počtem registrovaných znásilnění v celé populaci.

39 Předběžné poznatky z výzkumu IKSP „Příčiny a podmínky primární recidivy mladistvých“ – Závěrečná zpráva bude zpracována v roce 2019.

Dle statistik státních zastupitelství a soudů⁴⁰ bylo v roce 2017 stíháno, a projednáváno ve zkráceném přípravném řízení 2094 mladistvých, 1729 jich bylo obžalováno, či byl podán návrh na potrestání či návrh na schválení dohody o vině a trestu a 1231 odsouzeno. V případech stíhaných mladistvých (včetně ZPŘ), obžalovaných mladistvých (včetně NP a NDVT)⁴¹ a odsouzených mladistvých lze také i v přepočtu na příslušný počet obyvatel ve věku 15–17 let⁴² sledovat v zásadě dlouhodobý klesající trend, velmi výrazný zejména v roce 2010. V roce 2017 dochází u stíhaných a obžalovaných mladistvých k nepatrnému nárůstu. Blíže viz graf 26.

Graf 26: Vývoj trestní politiky uplatňované vůči mladistvým v přepočtu na 100 000 obyvatel příslušné věkové kategorie (15-17 let)

Pramen: Přehledy o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství – mladiství – nestandardní sestavy; Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV; Statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva dle jednotek věku k 1. 7. příslušného roku, Český statistický úřad, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

Z hlediska uplatňované sankční politiky je třeba zmínit, že se u nich častěji, než u dospělých, aplikují odklony s intervencí.⁴³ Nicméně i u mladistvých lze sledovat jejich pokles v absolutních počtech. Do roku 2014, kdy dosáhl 14,3 %, klesal i jejich podíl na počtu stíhaných mladistvých a mladistvých v ZPŘ. Ve srovnání s tím se v letech 2007–2008 pohyboval kolem 22 %. Od roku 2013 se pohybuje stabilně přibližně mezi 16,2 % až 17,7 %. V roce 2017 se v přípravném řízení jednalo o necelých 16,6 % z celkového počtu stíhaných mladistvých a mladistvých ve ZPŘ. Z hlediska jednotlivých druhů odklonů s intervencí se jedná zejména o podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání. Odstoupení od trestního stíhání je aplikováno spíše výjimečně a narovnání téměř vůbec (blíže viz příloha č. 11).

40 Přehledy o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství – mladiství – nestandardní sestavy; Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy,

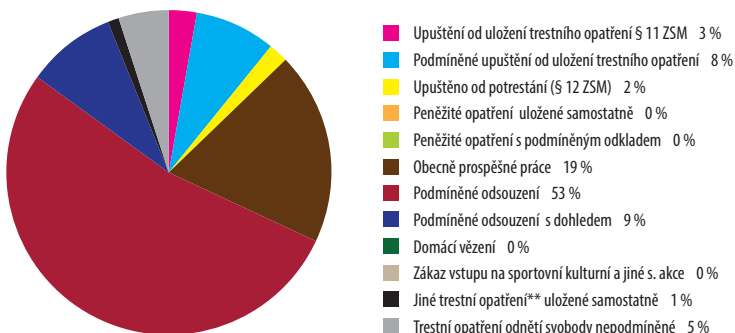
41 ZPŘ – zkrácené přípravné řízení, NP – návrhy na potrestání, NDVT – návrhy na dohodu o vině a trestu

42 tzn. trestně odpovědných osob, mladších 18 let.

43 Konkrétně podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání a odložení věci pro schválení narovnání.

Výrazné odchylky vzhledem k dospělým odsouzeným jsou patrné též ve struktuře sankcí ukládaných soudy jako hlavní. To se projevuje především mnohem nižším podílem nepodmíněného trestního opatření odnětí svobody. V letech 2007–2017 se pohyboval mezi 4 – 9 %. Více jsou též využívány podmíněné odsouzení s dohledem, obecně prospěšné práce a alternativy k potrestání – konkrétně upuštění od uložení trestního opatření a podmíněné upuštění od uložení trestního opatření. Peněžitě opatření jako hlavní sankce, a to ani v podmíněné formě, se v případech mladistvých téměř neukládá, zde se změny v aplikaci na rozdíl od dospělých neprojevily, v roce 2017 bylo uloženo pouze 1 podmíněně odložené peněžitě opatření a v roce 2016 se jednalo pouze o 3 případy. Ve velmi omezené míře se u nich také aplikuje domácí vězení. V roce 2016 se také jednalo pouze o 3 případy, v roce 2017 nebylo mladistvým uloženo ani jednou, blíže viz následující graf 27.

Graf 27: Struktura sankcí ukládaných soudy mladistvým v roce 2017 v %

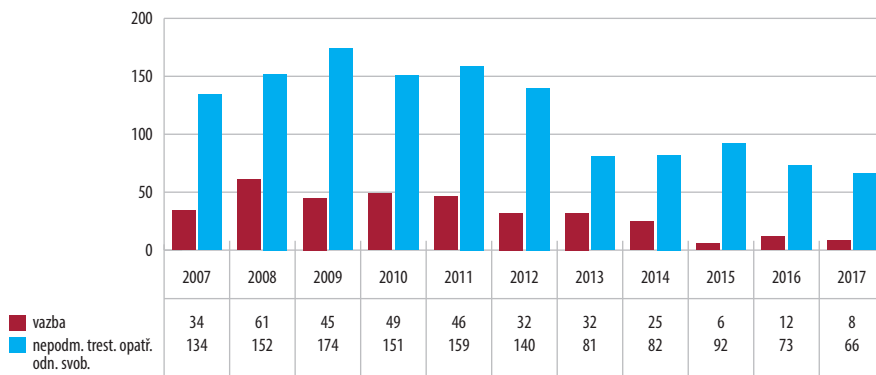

**Jiné trestní opatření zahrnuje trestní opatření zákazu činnosti, propadnutí věci a vyhoštění

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV; Za sankce ukládané jako hlavní se zde považují nejen jednotlivé druhy trestních opatření uložených jako hlavní sankce, ale též alternativy k potrestání – tj. jednotlivé druhy upuštění uložení trestního opatření. Naopak nejsou zde zařazeny případy upuštění od uložení souhrnného trestního opatření a případy, kdy byla vyslovena vina, ale nedošlo k uložení trestního opatření

K určitým změnám ve struktuře sankcí u mladistvých, obdobně jako v celkové sankční politice, došlo po roce 2010 (blíže viz kap. II). Patrný byl i nárůst počtů uložených nepodmíněných trestních opatření, a to již od roku 2009. V tomto období byl patrný též nárůst jeho podílu ve struktuře sankcí a zároveň pokles dosud netrestaných mladistvých pachatelů před soudy, což může vyšší využívání nepodmíněného trestního opatření do určité míry vysvětlit. Od roku 2012 však již zase jak počty, tak podíl této sankce na struktuře sankcí ukládaných mladistvým klesají (blíže příloha č. 12). To se projevuje i v počtech uvězněných mladistvých osob, které se zejména po roce 2013 udržují na poměrně velmi nízké úrovni (blíže viz graf 28).

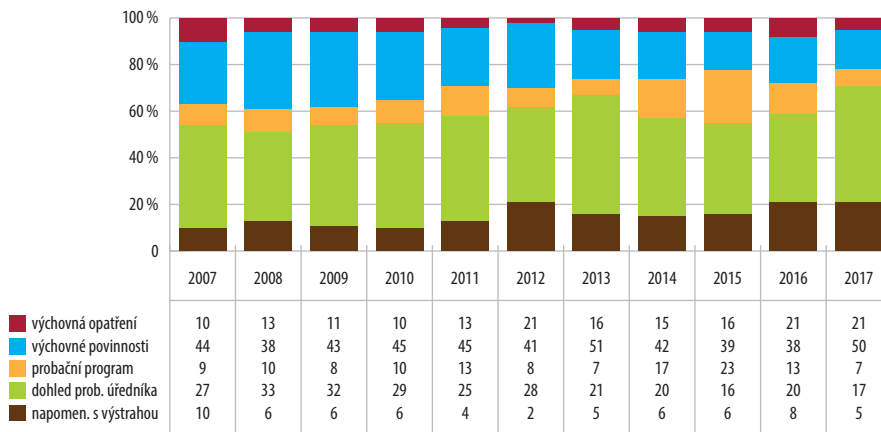
Graf 28: Počty vězněných mladistvých v absolutních číslech

Statistické ročenky Vězeňské služby ČR za příslušné roky, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <http://vs-cr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>

V případě ukládání výchovných opatření, jsou nejčastěji ukládány výchovné povinnosti a jejich podíl stoupá. Druhým nejčastěji ukládaným výchovným opatřením jsou výchovná omezení. Podíl uložených probačních programů kolísá, nicméně v roce 2017 činí jen 7%. (blíže viz graf 29). To může souviset i se snižováním počtu akreditovaných probačních programů, kdy v období 2014–2016 jich bylo akreditováno 12,⁴⁴ v období 2017–2018 pouze 8.⁴⁵

Graf 29: Výchovná opatření ukládaná mladistvým v %

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

44 Zpráva o realizaci akreditovaných probačních programů v roce 2014. Dostupné z: <https://www.pms-cr.cz/mladistvi-probacni-programy/>

45 Seznam akreditovaných probačních programů a jejich poskytovatelů. Dostupné na: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=5887&d=353953>

Závěr

Na základě statistických údajů Policie ČR lze konstatovat, že v současnosti kriminalita mladých lidí zůstává na poměrně nízké úrovni a že stále nejhlavnějším problémem kriminality této věkové skupiny jsou skutky majetkové povahy. Zdá se však, že dochází k postupnému přesunu zájmu pachatelů na předměty, které se více nabízejí a jejichž odcizení nevyžaduje žádnou větší námahu. Pachatelé se v současnosti zaměřují spíše na odcizování finančních hotovostí nebo předmětů z drahých kovů. Soustřeďují se také na získávání takových předmětů, které mají relativně větší hodnotu, a to zvláště v komunitách mladých lidí. V centru zájmu jsou tak mobilní telefony a obdobná technika, zájem se koncentruje i na dražší kola a vybavení aut.

Násilná kriminalita v absolutních počtech pachatelů v zásadě neroste, problém však spočívá v nebezpečnějších způsobech napadání obětí, kdy jsou používány různé zbraně a útoky jsou vedeny s větší razancí. V této souvislosti je třeba připomenout, že nejedyn agresivní útočník je v době páchaní agresivního činu pod vlivem alkoholu či nealkoholových drog a tento fakt se též projevuje na použití zcela neadekvátního násilí. Na okraj lze připomenout, že zejména ve vztahu k dodržování zákazu podávání alkoholu osobám mladším 18 let má naše společnost významné rezervy a i rozšířenost zneužívání THC je značná v celé populaci mladých lidí.

Mravnostní kriminalita má u mladých lidí specifické příčiny. Ve společnosti vládne poměrně vysoká tolerance k předčasným sexuálníím aktivitám mládeže. Kriminologické výzkumy⁴⁶ dokládají, že zejména značné části mládeže je nejasná norma zakazující sexuální styk mezi jakýmkoliv osobami, které k sexuálníím aktivitám přistupují dobrovolně, a tak mladí lidé ve značném množství případů neuznávají věkové omezení, které zajišťuje v tomto směru ochranu osobám mladším 15 let. Tato neakceptace zákonných norem samozřejmě napomáhá zvětšenému množství přestoupení zákona v tomto směru, a to nejen v prostředích typických pro delikventní populaci. Jiná situace však panuje v oblasti nedobrovolných sexuálníích aktivit – ty jsou mladou generací v zásadě obecně odmítány a jejich četnost (např. znásilnění) není zdaleka tak četná jako delikt pohlavního zneužívání.

V případě mladistvých pachatelů lze v roce 2017 zaznamenat po dlouhodobém klesajícím trendu mírný nárůst u stíhaných osob (včetně osob v ZPR) a u obžalovaných (včetně podání návrhů na potrestání a návrhů na schválení dohod o vině a trestu) mladistvých. Podíl odklonů s intervencí v přípravné řízení se u mladistvých výrazněji nezměnil. Počty odsouzených mladistvých stále klesají, totéž platí i pro počty uložených nepodmíněných trestních opatření a počty mladistvých ve výkonu trestu. Z hlediska struktury sankcí převažují stále podmíněné odsouzení, obecně prospěšné práce a podmíněné odsouzení s dohledem. Častěji než nepodmíněné trestní opatření je též aplikováno podmíněné upuštění od uložení trestního opatření. Naopak peněžitá opatření či domácí vězení se

46 Empiricky byly tyto poznatky zjištěny ve výzkumu IKSP „Vztah mladých lidí k některým mravním a právním normám“ (Večerka, K., Štěchová, M., Neumann, J., 1991), částečné empirické poznatky z výzkumů současných mladých lidí potvrzují trvání těchto názorů.

mladistvým prakticky neukládají. Stále se vede určitý zápas o širší prosazení alternativních trestů. Jejich význam není stále ještě plně doceněn, nicméně lze pomalé prosazování spojit i s nedostatečným personálním a věcným zabezpečením výkonu těchto sankcí.

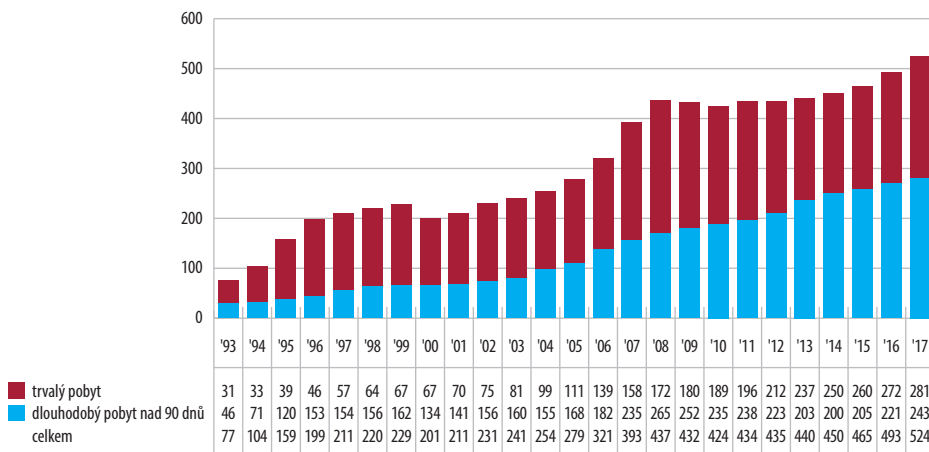
IV.

Trestná činnost cizích státních příslušníků na území České republiky

1. Počty cizinců žijících v ČR

Počet cizích státních příslušníků pobývajících dlouhodobě či trvale na území České republiky se oproti roku 2016 opět o něco zvýšil. Zatímco v roce 2016 dosáhl počet cizinců žijících legálně v ČR 493 tisíc, k 31. 12. roku 2017 uvádí Český statistický úřad 524 tis. cizinců, tj. 5 % populace.⁴⁷

Graf 30: Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu

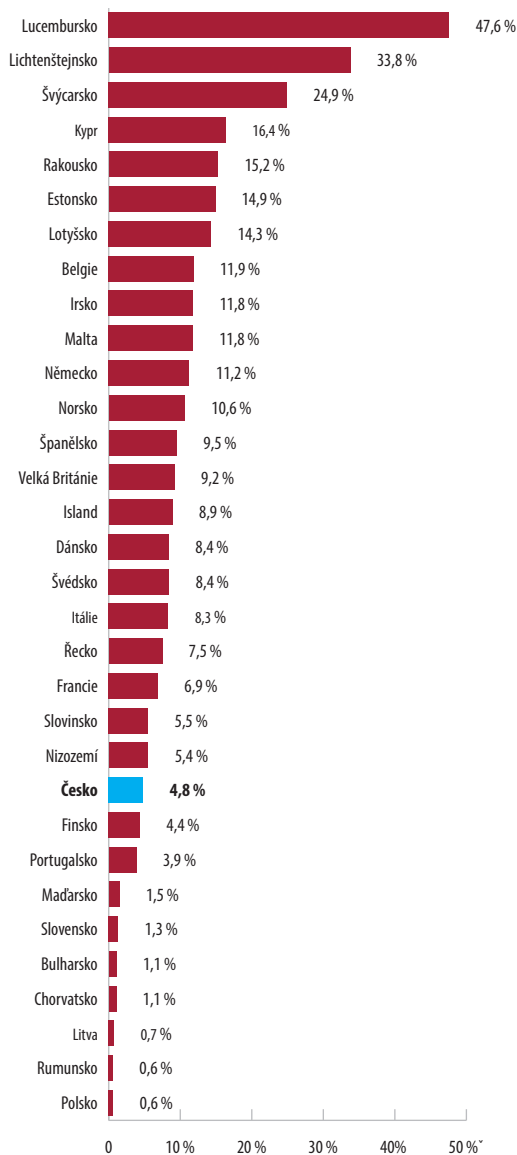

Pramen: Český statistický úřad

Podíl cizinců na počtu obyvatel můžeme ČR porovnat se zastoupením cizinců v jiných evropských státech, kdy zjišťujeme, že ČR náleží v tomto ohledu mezi evropské státy se spíše nižším podílem cizinců na celku obyvatelstva.

47 Viz Český statistický úřad, https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr.

Graf 31: Podíl cizinců na obyvatelstvu ve vybraných evropských státech

Pramen: Český statistický úřad

Největší počet cizinců žijících v ČR tvoří k 31. 12. 2017 občané Ukrajiny (117 tisíc), Slovenska (112 tisíc), Vietnamu (60 tisíc) a Ruské federace (36 tisíc). Pokud vezmeme v úvahu zde žijící státní příslušníky států, v nichž je dominantní islámské náboženství, je jejich počet minimální – v počtu nad 300 osob byli nejpočetněji k 31. 12. 2017 zastoupeni občané Egypta – 1059, dále Tuniska 1018, Sýrie 854, Alžírsko 767, 598 jich bylo z Pákistánu, 546 z Iránu, 451 z Bangladéše, 345 z Afghánistánu, 342 z Iráku a 340 z Maroka. Počet cizinců žijících v ČR nijak významně nezvyšuje ani azylové řízení; v roce 2016 bylo zaznamenáno 1478 žádostí o mezinárodní ochranu a azyl byl udělen ve 148 případech.

Tabulka 12: Státy, jejichž občané žijí v ČR k 31. 12. 2017 dlouhodobě nebo trvale v počtu nad 100 osob
 Cizinci v ČR s dlouhodobým nebo trvalým pobytem celkem: 524 142 osob
 Bez státního občanství + ostatní + nezjištěno: 797 osob

Stát	Počet	Stát	Počet	Stát	Počet
Afgánistán	345	Itálie	4 908	Nový Zéland	197
Albánie	396	Izrael	1 154	Pákistán	598
Alžírsko	767	Japonsko	1 748	Palestina	181
Angola	136	Jemen	207	Peru	236
Argentina	189	Jižní Afrika	368	Polsko	20 669
Arménie	1 761	Jordánsko	260	Portugalsko	572
Austrálie	666	Kamerun	112	Rakousko	3 607
Ázerbájdžán	1 043	Kanada	1 128	Rumunsko	12 562
Bangladéš	451	Kazachstán	5 678	Rusko	36 642
Belgie	747	Kolumbie	310	Řecko	1 503
Bělorusko	5 218	Korejská rep.	2 401	Saúdská Arábie	168
Bosna a Hercegovina	2 243	Kosovo	1 214	Singapur	179
Brazílie	816	Kostarika	120	Slovensko	111 804
Bulharsko	13 795	Kuba	313	Slovinsko	451
Černá Hora	194	Kypr	136	Spojené státy americké	9 556
Čína	6 871	Kyrgyzstán	757	Srbsko	3 178
Dánsko	398	Libanon	327	Srbsko a Černá Hora	129
Egypt	1 059	Libye	203	Sýrie	854
Estonsko	198	Litva	759	Španělsko	1 507
Etiopie	112	Lotyšsko	507	Srí Lanka (Cejlon)	138
Filipíny	1 059	Maďarsko	5 370	Švédsko	968
Finsko	403	Makedonie	2 073	Švýcarsko	637
Francie	3 973	Malajsie	236	Tádžikistán	188
Ghana	423	Maroko	340	Thajsko	1 168
Gruzie	862	Mexiko	723	Tchaj-wan	503
Chile	193	Moldavsko	5 436	Tunisko	1 018
Chorvatsko	2 841	Mongolsko	7 895	Turecko	2 699
Indie	3 639	Německo	21 261	Ukrajina	117 061
Indonésie	243	Nepál	753	Uzbekistán	2 182
Irák	342	Nigérie	730	Velká Británie	6 698
Írán	546	Nizozemsko	3 185	Venezuela	174
Irsko	826	Norsko	286	Vietnam	59 761

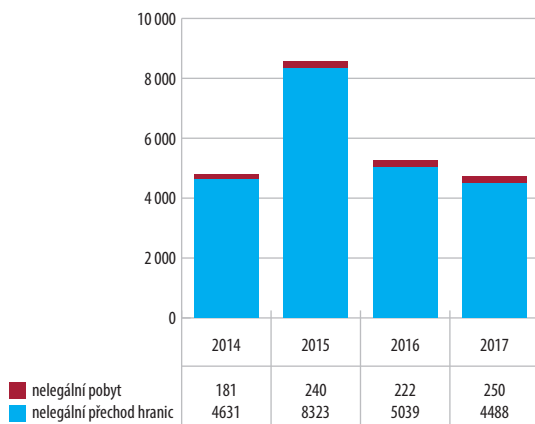
Pramen: ČSÚ, https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

Uvedená čísla přirozeně nezahrnují cizí státní příslušníky přijíždějící do ČR na krátkodobý pobyt, ani osoby pobývající zde nelegálně.

Je zřejmé, že počet cizinců, každodenně pobývajících na území ČR významně převyšuje výše uvedené počty občanů jiných států, kteří se zde zdržují dlouhodobě či trvale. Počty krátkodobých návštěvníků v roce 2016 převýšily třicet miliónů, jak vyplývá ze zprávy z 12. 4. 2017, která uvádí, že „do Česka přijelo loni rekordních 31,1 milionu zahraničních návštěvníků, meziročně o 11,7 procenta více. V tuzemských hotelech, penzionech, kempch a soukromí se jich z toho ubytovalo 12,2 milionu. Dalších 16,2 milionu byli jednodenní návštěvníci a 2,6 milionu cizinců byli tranzitující návštěvníci.“⁴⁸ V každém případě pětiprocentní podíl cizinců na celku obyvatel ČR se týká pouze cizinců zde dlouhodobě a trvale pobývajících, nikoli všech cizinců včetně těch, kteří se na území ČR zdržují pouze krátkodobě. To je třeba mít na paměti, porovnáváme-li podíl cizinců na spáchané trestné činnosti, neboť statistiky kriminality sice zachycují počty pachatelů – cizinců, ale nerozlišují, zda se jedná o cizince zdržující se v ČR dlouhodobě či krátkodobě, případně nelegálně.

Veškerá uvedená data se samozřejmě týkají legálních pobytů. Vzhledem k vývoji migrace v posledních letech je potřeba si povšimnout i migrace nelegální. Její stav a vývoj zachycuje následující graf.

Graf 32: Zjištěné počty nelegálních migrantů v letech 2014-2017

Pramen: Statistiky Cizinecké policie ČR

V roce 2017 bylo odhaleno při nelegální migraci na území České republiky celkem 4738 osob, což je proti roku 2015, v němž byl zaznamenán nejvyšší zjištěný počet nelegálních migrantů za poslední léta (8563), úbytek o cca 3 800 osob. Z uvedeného počtu v roce 2017 bylo 250 osob (tj. 5,3 %) zjištěno při nelegálním vstupu přes vnější schengenskou hranici České republiky (což u nás znamená na letištích) a 4488 osob (tj. 94,7 %) při nelegálním pobytu.

Pokud jde o státní příslušnost nelegálních migrantů, převládají mezi nimi občané ze třetích zemí (4.359 osob, tj. 97,1 %) nad občany EU. První místo ve statistice obsadili ob-

48 Zdroj: [https://ekonomika.idnes.cz/cesko-pocet-turistu-2016-0br/ekonomika.aspx?c=A170412_141127_ekonomika_pas](https://ekonomika.idnes.cz/cesko-pocet-turistu-2016-0br/ekonomika.aspx?c=A170412_141127_ekonomika_pas; vysledky aktuálního průzkumu agentury CzechTourism.); výsledky aktuálního průzkumu agentury CzechTourism.

čané Ukrajiny (1.510 osob, tj. 33,6 %), na druhém místě občané Ruska (312 osob, tj. 7 %), na třetím místě jsou občané Vietnamu (291, tj. 6,5 %). Občané Afghánistánu a Sýrie jsou již zjišťování při tranzitní nelegální migraci v nízkých počtech.⁴⁹

Nelegální migrace co do počtu zjištěných migrantů tedy v posledních dvou letech klesá. Migrace ze zemí, které vzhledem k migrační vlně posledních let mohou být považovány za rizikové, je minimální a má ponejvíce tranzitní charakter.

2. Kriminalita cizinců

Kriminalita cizinců je jevem, jehož rozsah má veřejnost tendenci přeceňovat. Podle průzkumu postojů veřejnosti k cizincům prováděném pravidelně v březnu každého roku Centrem pro výzkum veřejného mínění (CVVM) označilo v roce 2017 67 % respondentů cizince za příčinu nárůstu kriminality; jen 9 % vyjádřilo s tímto názorem nesouhlas (ostatní nezaujali stanovisko). Časové srovnání výsledků těchto šetření ukazuje, že tendence veřejnosti přisuzovat cizincům negativní vliv na kriminalitu je dlouhodobá.

Tabulka 13: Cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality

(v procentech odpovědí: souhlas / ani souhlas, ani nesouhlas / nesouhlas)

Období	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	III/15	III/16	III/17
% odpovědí	74/17/6	70/20/7	62/24/10	67/23/6	65/25/7	66/22/9	66/22/8	67/20/9

Zdroj: CVVM 2017 50

Tento názor nejen neodpovídá skutečnosti, pokud jde o podíl cizinců na kriminalitě, ale navíc v ČR od roku 2000 nedochází – až na dílčí výkyvy v roce 2007 a 2013 – k nárůstu, ale k poklesu evidované kriminality. Názor na negativní vliv cizinců na úroveň kriminality v ČR je ovšem stabilní.

Při pohledu na skutečný podíl cizinců na kriminalitě, tj. především na počtu spáchaných a evidovaných trestných činů a na počtu známých pachatelů⁵¹, je třeba zopakovat skutečnost, že ve statistikách evidované trestné činnosti páchané cizinci nejsou odlišeni pachatelé – cizinci pobývající v ČR dlouhodobě od cizinců s krátkodobým, případně nelegálním pobytem. Porovnávání podílu cizinců na evidované spáchané kriminalitě s pětiprocentním podílem cizinců na celku obyvatel ČR by bylo proto zavádějící.

49 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR 2017, MV ČR.

50 http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7544/f3/ov160418b.pdf

51 Jde o kriminalitu známou, tedy zjištěnou a evidovanou, nikoli o kriminalitu nezjištěnou, neohlášenou, tzv. latentní. Rozsah této latentní kriminality lze jen velmi nesnadno odhadovat; můžeme jen předpokládat, že podíl cizinců na jejím páčání se významně neliší od jejich podílu na kriminalitě evidované.

V následujícím přehledu vývoje celkového počtu objasněných trestných činů a celkového počtu známých a stíhaných pachatelů je uveden počet skutků spáchaných cizinci a jejich podíl na celkovém počtu objasněných trestných činů a počet stíhaných cizinců a jejich podíl na celkovém počtu známých a stíhaných pachatelů v období let 2013 až 2017.

Tabulka 14: Podíl cizinců na celkovém počtu spáchaných trestných činů a trestně stíhaných osob 2013–2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Celkový počet objasněných trestných činů	129 182	126 237	126 081	116 117	94 890
Celkový počet trestných činů spáchaných cizinci	9 595	8 134	7 894	9 252	8 044
Podíl cizinců na celkovém počtu TČ	6,8 %	6,4 %	7 %	9,1 %	8,5 %
Celkový počet trestně stíhaných osob	117 682	114 608	101 881	93 379	87 168
Celkový počet trestně stíhaných cizinců	7 470	7 385	7 264	7 559	7 708
Podíl cizinců na celkovém počtu stíhaných osob	6,3 %	6,4 %	7,1 %	8,1 %	8,8 %

Pramen: Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR 2013–2017 (MV ČR)

Z vývoje je zřejmé (kromě celkového poklesu evidované a objasněné kriminality, který je v průběhu posledních let v ČR zřetelný), že podíl trestných činů spáchaných cizinci na celkovém počtu spáchaných a objasněných trestných činů byl po dobu let 2013–2015 relativně stabilní v rozmezí 6,4 % až 7 %, což lze obdobně konstatovat o jejich podílu na počtu stíhaných osob. K určitému nárůstu došlo v roce 2016, kdy cizinci spáchali 9 252 objasněných trestných činů, tedy 9,1 % přímo objasněných trestných činů. Z celkového počtu 93 379 trestně stíhaných osob se jednalo o 7 559 cizinců, což představuje 8,1 % z počtu stíhaných osob (v roce 2016 ale poklesl počet evidovaných trestných činů i počet stíhaných osob, takže se podíl cizinců počítá z nižšího základu). Následně v roce 2017 poklesl absolutní počet objasněných trestných činů spáchaných cizinci o zhruba 1 200, zatímco počet trestně stíhaných cizinců narostl o 149 osob. Nutno podotknout, že celkový pokles evidované kriminality pokračoval i v roce 2017.

Následující tabulka, vycházející ze Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2017, ukazuje počty stíhaných a obžalovaných cizích státních příslušníků u států, kdy počet stíhaných osob v roce 2017 činil minimálně 15.

Tabulka 15: Počty stíhaných a obžalovaných cizích státních příslušníků

Stát	Stíhané osoby	Obžalované osoby
Slovensko	946	883
Vietnam	347	300
Ukrajina	336	312
Rumunsko	164	148
Polsko	151	137
Bulharsko	94	86
Rusko	59	53
SRN	58	50

Stát	Stíhané osoby	Obžalované osoby
Moldávie	40	34
Srbsko	39	39
Maďarsko	26	25
Makedonie	25	25
Nigérie	25	23
Itálie	25	21
Rakousko	24	23
Velká Británie	23	20
Kazachstán	20	20
Kosovo	20	20
Turecko	18	16
Bělorusko	15	15
Mongolsko	15	14

Pramen: Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017

Občané Slovenska, Vietnamu a Ukrajiny jsou stíháni a žalováni z cizinců nejčastěji, což ovšem také odpovídá jejich zastoupení na území ČR. Následující tabulka ukazuje počty stíhaných osob včetně případů zkráceného přípravného řízení.

Tabulka 16: Stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení – vývoj 2011–2017

Rok	Slovenská republika	Ukrajina	Vietnam	Polsko	Rumunsko	Bulharsko	Rusko
2011	2 447	1 000	774	305	154	138	141
2012	2 521	936	767	308	202	226	170
2013	2 624	877	772	378	200	239	171
2014	2 468	876	734	326	259	240	163
2015	2 331	933	558	324	324	210	148
2016	2 238	1 232	470	389	383	244	160
2017	2 084	1 334	469	350	514	255	107

Pramen: Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017

Cizí státní příslušníci se výraznější měrou v průběhu roku 2017 podíleli především na páchání trestné činnosti na úseku drog, kdy např. občané Vietnamu se výrazně angažují na trhu s omamnými a psychotropními látkami, zejména s marihuanou a pervitinem. Dalšími druhy trestné činnosti, které byly v případech cizinců zaznamenány, jsou trestné činy související s řízením motorového vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, popř. i v souvislosti s dopravními nehodami, neplněním vyživovací povinnosti, s legalizací výnosů z trestné činnosti (spáchané např. tak, že cizinec si založí u českého peněžního ústavu účet, na který přicházejí podvodně vylákané platby ze zahraničních účtů, které jsou následně vybírány), výjimečně je to i zvlášť závažná trestná činnost proti

životu a zdraví, ať již páchaná v cizinecké komunitě, nebo i na občanech ČR. Vyskytly se i případy, kdy se cizí státní příslušníci začali objevovat jako tzv. bílí koně v korporacích zapojených do daňové trestné činnosti.⁵²

Lze pozorovat nárůst násilné trestné činnosti páchané cizinci, který souvisí s dovozem pracovní síly ze zahraničí a vznikem míst ubytování cizinců.

Při kontrolách prováděných Státním úřadem inspekce práce zaměřených na odhalování nelegálního zaměstnání bylo v roce 2017 zjištěno 2 717 nelegálně zaměstnaných osob, přičemž v 767 případech se jednalo o občany ČR, v 1 716 případech o cizince ze třetích zemí (nejčastěji jednalo o občany státní příslušnosti Ukrajiny, Moldávie a Vietnamu) a ve 234 případech o občany členských zemí EU (nejčastěji týkalo občanů Slovenska, Bulharska a Rumunska).

Ministerstvo vnitra konstatovalo v souvislosti s problematikou bezpečnostních aspektů zaměstnávání cizinců zhoršení bezpečnostní situace v průmyslových zónách v Královéhradeckém kraji (PZ Kvasiny – obce Kvasiny, Solnice, Rychnov nad Kněžnou) a Plzeňském kraji (zejména statutární město Plzeň, Tachovsko), kde se objevil zvýšený výskyt protiprávní činnosti, zejména přestupků ze strany cizinců (proti veřejnému pořádku, občanskému soužití, majetku), konflikty ve vzájemném soužití s místními obyvateli, přestupky v oblasti dopravy, prostituce a drogy. V oblasti PZ Kvasiny, která byla v roce 2017 aktuálně nejvíce zasažena vysokou koncentrací cizinců – zaměstnanců, je procentuální zastoupení cizinců na páchaných trestných činech i přestupcích výrazně vyšší, téměř dvojnásobné, než v rámci celorepublikového průměru (18 % oproti 9,8 % u trestných činů, 25 % oproti 12,8 % u přestupků evidovaných Policií ČR), což však odpovídá i zvýšenému výskytu cizinců v této lokalitě. V důsledku intenzivních opatření (nasazení policejních hlídek, opatření ze strany samospráv apod.) docházelo k postupnému zlepšení bezpečnostní situace.⁵³

Dalším ukazatelem jsou počty cizích státních příslušníků, pobývajících buď ve vazbě, nebo odsouzených k podmíněnému trestu odnětí svobody.

Tabulka 17: Počet vězňených osob cizí státní příslušnosti v letech 2007 až 2017 vždy k 31. 12.

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
obvinění	541	505	579	549	611	552	587	543	495	535	522
odsouzení	851	944	1 057	1 051	1 119	1 163	936	1 006	1 175	1 271	1 289
chovanci	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3
Celkem	1 392	1 449	1 636	1 600	1 730	1 715	1 523	1 549	1 670	1 807	1 814

(chovanci – osoby umístěné v detenci)

Pramen: Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2017

52 Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017.

53 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR 2017, MV ČR

Lze konstatovat, že s dílčími výkyvy má počet osob s cizí státní příslušností v českých věznicích vzestupnou tendenci, kterou ovlivňuje především vzestup počtu odsouzených, který za deset let vzrostl zhruba o 400 osob ve výkonu trestu.

Tabulka 18: Počty občanů ČR a cizinců ve vazbě a ve výkonu NTOS k 31. 12. 2017

Obvinění	Česká republika	Cizí státní příslušnost	Celkem
muži	1 179	502	1 681
ženy	108	20	128
celkem	1 287	522	1 809
Výkon NTOS			
muži	17 539	1 222	18 761
ženy	1 443	67	1 510
celkem	18 982	1 289	20 271

Pramen: Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2017

Z porovnání stavu odsouzených a obviněných české a cizí státní příslušnosti k 31. 12. 2017 vyplývá, že na počtu osob umístěných ve vazbě se cizinci podílejí 29 %; na počtu osob vykonávajících v českých věznicích trest nepodmíněného odnětí svobody 6,4 %. Vysoké zastoupení mezi osobami ve vazbě je zřejmě vysvětlitelné tzv. útekovou vazbou (viz § 67 písm. a) TR). Ve výkonu trestu stoupl počet cizinců ve srovnání s rokem 2016 o 18 osob.

Státy, jejichž občané jsou mezi osobami ve vazbě a ve výkonu trestu nejpočetněji zastoupeni, ukazují následující tabulka:

Tabulka 19: Zastoupení cizinců ve vazbě a výkonu trestu dle jednotlivých zemí (k 31. 12. 2017)

Stát	Vazba	Výkon NTOS	Celkem
Slovensko	76	461	537
Vietnam	126	317	443
Ukrajina	48	118	166
Rumunsko	49	63	112
Polsko	31	47	78
Srbsko	36	19	55
Bulharsko	19	32	51
Rusko	13	29	42
Německo	14	10	24
Moldavsko	11	10	21
Lotyšsko	14	6	20
Kosovo	3	15	18
Nigérie	7	11	18
Makedonie	9	8	17
Bělorusko	4	11	15
Gruzie	10	5	15

Pramen: Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2017

Kromě občanů Vietnamu a Nigérie jsou ve výkonu vazby a nepodmíněného trestu nejpočetněji zastoupeni občané evropských států.

Závěr

V souhrnu lze říci, že podíl cizinců na spáchané kriminalitě o něco převyšuje podíl cizinců s trvalým a dlouhodobým pobytem na celkovém počtu obyvatel ČR, který činil v roce 2017 5 %. Nicméně podíl cizinců na počtu populace pobývajících v ČR je každodenně vyšší, než oněch 5 % zde dlouhodobě žijících cizinců.

Podíl cizinců na počtu spáchaných skutků po delší dobu nepřevyšoval 7 %, což platilo i pro podíl na počtu známých a stíhaných pachatelů. Rok 2016 v tomto ohledu přinesl vzestup na 9,1 % podílu na počtu skutků a 8,1 % podílu na počtu pachatelů, v roce 2017 podíl cizinců na počtu spáchaných skutků opět o něco poklesl na 8,5 % a podíl na počtu stíhaných osob naopak stoupl na 8,8 %, přičemž tyto podíly se s ohledem na nižší celkový počet evidovaných skutků a počtu známých pachatelů počítaly z nižšího základu. Jako problém se ukazuje zhoršená bezpečnostní situace v lokalitách s vyšší koncentrací cizinců – zaměstnanců.

Mezi známými pachateli, mezi odsouzenými i uvězněnými osobami jsou zastoupeni občané velkého množství států z celého světa, ale pouze občané několika států jsou zastoupeni početněji. Jde zejména o občany Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu; v menší míře o občany Polska, Ruska, Bulharska, Rumunska. Podíl islámských států na imigraci i na páchané kriminalitě je (zatím) minimální.

Celkově nadále platí, že podíl cizích státních příslušníků na známé a evidované kriminalitě je u nás spíše nižší, zejména ve srovnání s řadou jiných evropských států.

v.

Základní charakteristiky organizovaného zločinu v České republice v roce 2017

V rámci výzkumu organizovaného zločinu, který probíhá v Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 1993, jsou prostřednictvím dotazování expertů ze speciálních policejních a celních útvarů každoročně zjišťovány základní kvantitativní údaje o stupni rozvinutosti, o míře účasti stálých členů a externistů, o účasti žen a cizinců a o činnostech, kterými se organizované skupiny na území České republiky zabývají.

Všechna prezentovaná data byla získána z **expertních odhadů**. Jako experti jsou dotazováni pracovníci speciálních útvarů Policie České republiky (Služba kriminální policie a vyšetřování (dále SKPV), Národní protidrogová centrála (NPC), Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality (obojí pod Národní centrálou proti organizovanému zločinu (NCOZ) a od roku 2012 i pracovníci celních útvarů. Počet expertů se většinou pohybuje mezi 30 – 40. V roce 2018 bylo dotazováno 41 expertů. Experti měli v průměru 18 let praxe u policie nebo u celní správy a 8 let praxe v oblasti boje proti organizovanému zločinu. Z NCOZ bylo 21 respondentů, z NPC 9, z KŘ SKPV 8 a z celních útvarů 2. Jeden respondent příslušnost k instituci neuvěděl.

Metodologie

Vzhledem k tomu, že je prostředí organizovaného zločinu skryté, může výzkum vycházet pouze z nepřímých poznatků. K vyšetřovacím spisům nemají výzkumní pracovníci přístup. Soudní spisy lze využít pouze u uzavřených případů, vzhledem k malému počtu konkrétních případů nemají v České republice dostatečnou vypovídací schopnost. Stejně tak omezená je statistika, která zahrnuje pouze evidované skutky. Pro charakteristiku základních ukazatelů, uvedených v této studii, se expertní šetření ukázalo jako relativně optimální. Od expertů, kteří přicházejí s organizovaným zločinem do kontaktu, lze dotazováním získat podrobnější poznatky, které nejsou jinak dostupné. V souvislosti s expertízami je však nutné připomenout i jejich limity. Jde pouze o kvalifikované odhady, které neposkytují zcela objektivní obraz skutečného stavu, ale pouze názor přesně definované skupiny odborníků na tento stav. Kromě toho mohou být expertní šetření zatížena subjektivními postoji dotazovaných expertů.

Stupeň organizace zločineckých skupin

Podle stupně organizace rozlišujeme buď organizované skupiny, které jsou uspořádané v horizontální struktuře, nebo plně hierarchicky uspořádané skupiny, které mají třístupňovou řídicí strukturu – s nejvyšším vedením, středními články a řadovými členy. Plně rozvinuté skupiny, které mají třístupňovou řídicí strukturu, na jejímž vrcholu je nejvyšší vedení, na druhém stupni relativně samostatně operující jednotky, a na nejnižší úrovni řadoví členové a externisté, byly v 90. letech zastoupeny na scéně organizovaného zločinu v České republice z jedné třetiny. V roce 2000–2017 se jejich zastoupení pohybovalo většinou kolem 40 % (s výjimkou let 2007, kdy bylo rozvinutých skupin 54 % a 2009, kdy jich bylo 57 %).

V roce 2017 bylo podle odhadu expertů skupin:

s plně rozvinutou strukturou	41 %
s neúplně rozvinutou strukturou	59 %.

Externisté

Na zajišťování řady činností organizovaných zločineckých skupin se do značné míry podílejí externisté. Podle odhadů expertů tvořili v období od roku 1993 do roku 2008 externisté více než polovinu ze všech členů zločineckých skupin. V roce 2009 už byl zaznamenán o něco nižší podíl. Experti odhadli, že externistů bylo 41 %. V roce 2010 se situace opět vyrovnala: experti uvedli 51 % externistů. V roce 2011 bylo 41 % externistů, v roce 2012 49 %, v roce 2013 50 %, v roce 2014 44 %, v roce 2015 46 %. V roce 2016 se podíl externistů poněkud snížil na 34 %.

V roce 2017 bylo podle odhadu expertů:

kmenových členů	61 %
externích spolupracovníků	39 %.

Jaké činnosti externí spolupracovníci v roce 2017 nejčastěji vykonávali?

Jednoduché servisní činnosti:

- výkon činností na nejnižší úrovni, pěšáci, vykonavatelé činu,
- dílčí činnosti, podporující hlavní trestnou činnost,
- řidiči, například převozy nelegálních migrantů, „v případech nelegální migrace se jedná o jednotlivé řidiče či spolujezdce vozidel, kterými jsou převáženi nelegální migranti...“ (Exp. XXV, 2018)
- uskladnění – úschova omamných a psychotropních látek (OPL), přebalování OPL

Složitější servisní činnosti:

- služby – taxi, kamionová doprava,
- půjčky automobilů, „v případech nelegální migrace se jedná o osoby, které na svoje jméno půjčují vozidla k přepravě nelegálních migrantů apod.“ (Exp. XXV, 2018),
- ubytovatelé,
- pronájemci domů, bytů, například pronájem nemovitostí k výrobě drog,
- padělání dokladů, překupníci dokladů,
- prodej omamných a psychotropních látek,
- kurýrní činnost omamných a psychotropních látek, v některých případech příležitostní kurýři

Logistická podpora:

- obstarávání prostředků, nástrojů pro trestnou činnost,
- opatrování techniky, vozidel a látek a dalších komodit,
- nákup, prodej, zprostředkování, zajištění servisu, jako je doprava apod.,
- nákup chemikálií pro výrobu metamfetaminu, nákup dalších komponentů potřebných k výrobě drog,
- zprostředkování dalších osob a věcí určených pro páchaní trestné činnosti,
- poskytování zázemí zahraničním skupinám (vozidla, bydlení, informace),
- korupce,
- nezákonný obchod s léčivý – mezisklady a přebalování léků,
- tipování obětí,
- poskytování pomoci při následné legalizaci zneužitých prostředků,

- legalizace výnosů (praní špinavých peněz),
- legalizace finančních zdrojů.

Fiktivní akce:

- bílí koně, formálně zapsaní statutární zástupci společnosti,
- majitelé účtů, kteří je poskytnou,
- zakládání podvodných firem,
- zakládání obchodních společností,
- ovládání obchodních společností,
- fiktivní obchodování, fiktivní faktury,
- zaměstnavatelé obchodovaných osob,
- off-shore destinace,
- fiktivní sňatky.

Kontakty:

- zajišťují komunikaci s orgány státní správy a samosprávy,
- využívání kontaktů v zájmovém prostředí apod., často jen tuší, že není něco v pořádku,
- ovlivňování zakázek na externí služby pro úřady, kdy dochází k protežování spřízněných firem, zejména advokátních kanceláří,
- obstarávání „missing trader“⁵⁴ a zajištění jejich „fungování“,
- získávání dotací z evropských fondů, kdy díky těmto penězům dochází k umělému navyšování a předražování projektů,
- u účelových sňatků shánění dalších nevěst či ženichů,
- u padělaných dokumentů a nelegální migrace shánění potenciálních zájemců,
- kontakty v soukromém sektoru.

Informace:

- informační podpora, „*externí spolupracovníci jsou využíváni ke sběru důležitých a zájmových informací*“ (Exp. XXV, 2018)

Speciální služby:

- účetní,
- státní úředníci na různých pozicích,
- poradenství, „*poradenství bývalých pracovníků státní správy, prozrazující metody, postupy a případně i zprostředkování kontaktů*“ (Exp. XXV, 2018),
- právní služby, poskytování právních služeb, advokáti,
- daňoví poradci, daňové a účetní poradenství,
- PC podpora,
- lobbying
- provozně technické služby. „*Členové vietnamských organizovaných skupin zabývajících se výrobou amfetaminu a jeho následným obchodem si na jednotlivé výrobní cykly najímají výrobce – osoby z řad svých krajanů žijících v ČR, kteří mají potřebné znalosti a schopnosti metamfetamin vyrobit. Tito výrobci dostávají za svou práci odměnu (plat) v návaznosti na to, kolik metamfetaminu vyrobili. Pro další výrobní cyklus jsou najati jiní výrobci.*“ (Exp. XXV, 2018).

⁵⁴ missing-trader fraud je podvod na dani z přidané hodnoty.

„V oblasti nelegálního „in door“ pěstování konopí a následné výroby marihuany, kde jsou najímány osoby, které mají znalosti z oblasti elektroinstalací, jsou schopny udělat nelegální přípojku elektřiny a postavit „in door“ pěstírnu konopí tak, aby byla při daných výrobních vstupech (elektřina, hnojiva, zemina) co nejvíce maximalizována sklizeň. Tito specialisté – elektrikáři za svou práci dostávají opět odměnu dle velikosti vybudované „in door“ plantáže.“ (Exp. XXV, 2018)

Ženy

Ve skupinách organizovaného zločinu na území České republiky se vyskytují i ženy. Odhad podílu žen se v období 2000–2011 pohyboval mezi 11–16 %. V roce 2012 byl podíl žen odhadnut na 18 %, v roce 2013 bylo žen 13 %, v roce 2014 20 %. V roce 2015 bylo 14 % žen, v roce 2016 12 %.

V roce 2017 bylo podle odhadu expertů:

mužů	83 %
žen	17 %.

V jakých **oblastech** a jakým způsobem se ženy v rámci organizovaného zločinu uplatňují?

Pomocné servisní činnosti:

- podíl na trestné činnosti, „většinou se podílejí spíše na realizaci trestné činnosti než na jejím organizování a plánování, málo se vyskytují v řídicích pozicích organizované skupiny, obvykle spíše v nižších stupních hierarchie“. (Exp. XXV, 2018),
- podpora trestné činnosti (například prodej padělaných věcí...),
- pomoc při krytí a zastírání trestné činnosti,
- řidičky vozidel určených k převozům nelegálních migrantů, vypůjčují na své jméno tato vozidla,
- pomocnice při přípravě OPL k distribuci, balení, převažování a ředění OPL,
- vybírání a převoz finanční hotovosti,
- prodávání osobních dokladů (následně zprostředkované pro jejich pozměnění či padělán),

Složitější servisní činnosti:

- spolupachatelky,
- osoby, které vytvářejí vhodné prostředí,
- nákup chemikálií a dalších komponentů potřebných k výrobě drog, včetně pěstování konopí,
- prodej OPL, samotná výroba drog, distribuce drog k dealerům a koncovým uživatelům,
- v násilné trestné činnosti v roli pomocníka,
- volavky – lákající zákazníci.

Kuplířství a obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, v některých případech i nucených prací:

- obchod s lidmi,
- organizování prostituce,

- kuplířství,
- rekrutování dívek v sex-byznysu,
- spolupachatelství.

Ekonomické a finanční zajištění:

- obhospodařování financí,
- legalizace výdělků.

Ekonomická a finanční kriminalita:

- daňová kriminalita.

Logistická podpora:

- zajišťují zázemí,
- přepravej zboží,
- tipování.

Fiktivní akce:

- na svá jména si pronajímají vozidla či nemovitosti, které jsou poté využity k trestné činnosti,
- nechají na sebe napsat majetky získané trestnou činností,
- nastrčené řídicí pracovnice,
- působí v postavení vedoucích úřednic, které mají vliv na rozhodování zájmového orgánu,
- realizují fiktivní vedení obchodních společností,
- působí na pozici formálně zapsaných statutárních zástupců zapojených společností,
- shánějí, zajišťují a bezprostředně řídí bílé koně,
- zajišťují přepis společností na osoby bílých koní a další úkony s tímto spojené,
- zajištění činnosti „missing trader“,
- organizování fiktivních sňatků, figurují např. jako nevěsty v případech fiktivních sňatků.

Kontakty:

- komunikují se zájmovými osobami (například organizované skupiny na okrádání seniorů).

Expertní činnosti, speciální činnosti:

- účetní operace, vedení účetnictví,
- daňové poradenství,
- právní služby,
- příprava podkladů a materiálů.

Podíl na vedení:

- organizují obchody s OPL (ve vietnamských skupinách),
- majitelky nočních podniků,
- mají role PR,
- v některých případech ženy přímo řídí celé zločinecké skupiny a organizují jejich činnost, mohou se podílet jak na vedení organizace, a to v případě zejména obchodu s lidmi, „z předchozích pozic řidiče, nevěst apod. a vypracují se do pozic spoluorganizátorů organizovaného zločinu, kdy plní pozice mezičlánek mezi hlavními organizátory a vykonavateli

převozů nelegálních migrantů; v této pozici a vzhledem k jejich velmi dobré osobní, místní a trestně-právní znalosti a zkušenosti, již sami obstarávají a najímají nejnižší články organizovaných skupin – řidiče, nevěsty, osoby vhodné pro prodej osobních dokladů apod.“, (Exp. XXV, 2018),

- kontrolují další členy skupiny,
- ve vietnamských organizovaných skupinách zauímají ženy vrcholná místa a mnohdy jsou hlavami těchto organizovaných skupin.

Cizinci

Z hlediska podílu cizinců na organizované zločinecké činnosti patří Česká republika k zemím, kde je i přes drobné výkyvy poměr mezinárodního a domácího prvku trvale v podstatě stejný. Pouze v roce 2013 došlo k výraznému oslabení podílu cizinců (37 %) a posílení podílu Čechů (63 %). V roce 2014 se situace opět vyrovnala: cizinců bylo 49 %, Čechů 51 %. V roce 2015 bylo 50 % cizinců a 50 % Čechů, v roce 2016 bylo 48 % cizinců a 52 % Čechů.

V roce 2017 bylo podle odhadu expertů:

cizinců	49 %
Čechů	51 %.

V detailnějším členění jsme za rok 2017 zaznamenali:

Mezinárodní skupiny	28 %
Smíšené skupiny s převahou mezinárodního prvku	21 %
Smíšené skupiny s převahou domácího prvku	21 %
Domácí skupiny	30 %

Ve strukturách organizovaného zločinu na území České republiky **podle jednotlivých cizích národností** byli v 90. letech v organizovaném zločinu na území České republiky z dlouhodobého hlediska nejsilněji zastoupeni Ukrajinci a Rusové. Po roce 2000 se k nim připojili Vietnamci a Albánci (většinou kosovští) a od té doby jejich podíl neustále vzrůstá. V roce 2017 byly stále s převahou zastoupeny zmíněné čtyři státy, vzrostla převaha Vietnamců a Ukrajinci a Rusové byli těsně za Albánci. Druhou skupinu tvořili s výrazným odstupem Rumuni, Slováci a Bulhaři, třetí byli – opět s odstupem – Poláci, Srbové, Nigerijci. U Poláků jde o dlouhodoběji probíhající pokles. Ve čtvrté skupině jsme zaznamenali ještě Chorvaty, Číňany a Moldavany. U Číňanů jde o dlouhodobý pokles, protože na začátku 90. let patřili – spolu s Ukrajinci, Rusy a Jugoslávci – k nejsilněji zastoupeným. Od 14. místa následoval plynulý pokles méně a sporadicky zastoupených cizích státních příslušníků. (viz Tabulka 20)

Tabulka 20: Míra zastoupení cizinců v organizovaném zločinu na území ČR v roce 2017

Pořadí	Stát	Index
1.	Vietnamci	321
2.	Albánci	242
3.	Ukrajinci	240
4.	Rusové	232
5.	Rumuni	94
6. – 7.	Slováci	93
	Bulhaři	93
8.	Poláci	52
9.	Srbové	47
10.	Nigerijci	39
11.	Chorvaté	24
12.	Číňané	23
13.	Moldavané	20
14.	Gruzínci	16
15. – 16.	Turci	15
	Maďaři	15
17.	Italové	14
18.	Arméni	13
19.	Iráčané	12
20.	Pákistánci	10
21. – 22.	Alžírčané	9
	Syřané	9
23. – 25.	Libyjci	8
	Bělorusové	8
	Bosna a Hercegovina	8
26. – 27.	Belgičani	5
	Němci	5
28.	Dagestánci	4
29. – 30.	Uzbeci	3
	Makedonci	3
31. – 33.	Indové	2
	Egyptané	2
	Tchajwanci	2
34.	Tunisané	1

Pozn.: Experti mohli uvést deset možností (ve výzkumech z let 1993–2003 pouze šest).

Souhrnný index jsme stanovili tak, že počet respondentů, kteří uvedli příslušnou státní příslušnost (občanství) na 1. místě, byl násoben 10x, na 2. místě 9x atd. až na 10. místě 1x. Celkový index je pak součtem těchto násobků. Jeden bod uvedený v indexu např. znamená, že pouze jeden ze všech expertů uvedl příslušnou národnost na desátém místě.

Činnosti skupin organizovaného zločinu

Od roku 1993 odhadují experti každoročně, které **činnosti** skupin organizovaného zločinu patří mezi nejrozšířenější. V roce 1993 patřily mezi **nejrozšířenější** aktivity krádeže automobilů, organizování prostitutek, od roku 1994 výroba, pašování a distribuce drog. Ke zmíněné trojici se – na přechodnou či trvalejší dobu – občas přiblížila některá z dalších, téměř čtyř desítek činností. V letech 1993–1998 patřily mezi nejrozšířenější činnosti krádeže uměleckých předmětů, v letech 1996 a 1997, 2002 a 2005 daňové, úvěrové, pojistné a směnečné podvody. V období 1998–2004 se objevila mezi nejrozšířenějšími činnostmi organizovaných zločineckých skupin nelegální migrace. V roce 2006 se mezi rozšířené dostalo praní peněz a padělání dokumentů, peněz a mincí, došlo i ke značnému vzestupu počítačové kriminality. Od roku 2005 se významně projevuje i nelegální výroba a pašování alkoholu nebo cigaret. Rok 2009 přinesl další vzestup aktivit spojených s finanční kriminalitou. Mezi nejrozšířenější aktivity se dostaly: legalizace výnosů z trestné činnosti (praní peněz), korupce, daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody, bankovní podvody, zakládání podvodných a fiktivních firem. Dále vzrůstala nelegální výroba a pašování alkoholu nebo cigaret. V roce 2013 se na přední místa se dostalo zneužití prostředků EU, mezi prvních deset se propracovalo zneužití PC k trestné činnosti. Od roku 2005 začal **klesat** podíl organizované nelegální migrace a organizování prostitutek a obchodu se ženami. Rovněž krádeže aut poněkud ustoupily. Kleslo i padělání CD nosičů, vymáhání dluhů na objednávku a vydírání a vybírání poplatků za ochranu. Průběžně neustále klesaly krádeže uměleckých předmětů, které v první polovině 90. let patřily k nejrozšířenějším.

V roce **2017** zaujaly první místo drogy, následovaly aktivity související s finanční kriminalitou: praní špinavých peněz, korupce, daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody, zakládání podvodných a fiktivních firem. Mezi nejrozšířenější činnosti patří od roku 2013 zneužití prostředků EU. Výrazně se zvýšily celní podvody, padělání dokumentů, hazardní hry. Mírně vzrostlo zneužití počítače k trestné činnosti. Do první desítky se dostala nezákonná výroba a obchod, porušování ochranných známek. Kolem dvacátého místa se nově objevily: nezákonný obchod s léky a fiktivní sňatky za účelem legalizace pobytu v ČR.

Mírně poklesla nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret. Mezi méně významnými zůstává nelegální migrace. V posledních letech ji zařazuje mezi rozvinuté necelá polovina respondentů. Prudce poklesly podvody s platebními kartami, krádeže automobilů, organizování prostitutek a obchod se ženami. Mezi nevýznamné sestoupilo, kromě krádeží uměleckých předmětů, i padělání CD a podobných nosičů, tradičně méně významné je vymáhání dluhů na objednávku, vydírání a vybírání poplatků za ochranu, mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami, vraždy. Dosud nebylo příliš zaznamenáno obchodování s lidmi za účelem nucených prací. (viz Tabulka 21)

Tabulka 21: Rozvinuté formy činnosti organizovaného zločinu za rok 2017

	Činnost	N=41	%
1.	Výroba, pašování a distribuce drog	33	81
2.	Praní špinavých peněz	32	78
3. – 5.	Korupce	28	68
	Daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody	28	68
	Zakládání podvodných a fiktivních firem	28	68
6.	Zneužití prostředků EU	25	61
7.	Zneužití počítače k trestné činnosti	24	59
8.	Celní podvody	23	56
9.	Padělání dokumentů	22	54
10. – 11.	Nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret	20	49
	Nezákonná výroba a obchod, porušování ochranných známek	20	49
12.	Organizování nelegální migrace	19	46
13. – 14.	Vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení	18	44
	Podvody s platebními kartami	18	44
15. – 16.	Krádeže vloupáním	17	42
	Kriminalita proti informačním a komunikačním technologiím	17	42
17. – 18.	Organizování prostituce a obchod se ženami	16	39
	Krádeže aut	16	39
19.	Bankovní podvody	15	37
20.	Nezákonný obchod s léky	13	32
21.	Překupnictví odcizených předmětů	12	29
22. – 23.	Padělání šeků, peněz a mincí	10	24
	Fiktivní sňatky za účelem legalizace pobytu v ČR	10	24
24. – 26.	Hazardní hry	9	22
	Krádeže uměleckých předmětů	9	22
	Padělání CD a podobných nosičů	9	22
27.	Vymáhání dluhů na objednávku	8	20
28.	Mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami	7	17
29. – 30.	Vydírání a vybírání poplatků za ochranu	6	15
	Vraždy	6	15
31.	Obchodování s lidmi za účelem nucených prací	4	10

Pozn.: Činnosti, které uvedlo více než 50 % respondentů, jsou výtiskem tučně

Každoročně mohou experti **doplnit seznam činností** o další, které považují za významné. Dlouhodobě je tak seznam aktualizován. Činnosti, které ztrácejí na významu, jsou vyřazovány a nové mohou být doplněny. V šetření v roce **2018** byly **konkretizovány** činnosti uvedené v tabulce 21 pod obecnějším shrnujícím názvem:

- k **daňové** kriminalitě: řetězové a karuselové podvody na DPH,

- k **počítačové kriminalitě**:
- v souvislosti s kybernetickou kriminalitou působí prostřednictvím internetové sítě organizované skupiny převážně ze zahraničí,
- tato trestná činnost přímo souvisí s internetovými obchody,
- další z trendů posledních let jsou phishingové útoky (útočníci získávají citlivé údaje, které jsou následně zneužívány pro další trestnou činnost),
- rozšířená je forma vydírání za užití kryptovacího malware (Ransomware), kde pachatel zneprístupní oběti přístup k počítačovému systému a pro jeho rozšifrování požaduje finanční prostředky,
- k **obchodování s lidmi**:
- kořistění agentur na zaměstnávání cizinců,
- k **nelegální migraci**:
- padělání osobních dokladů pro cizince za účelem získání zaměstnání v ČR,
- ke **korupci**:
- korupce soudců a ústavních činitelů, komunálních politiků,
- přerůstání lobbingu do trestně právní roviny,
- loupeže v luxusních klenotnictvích „*na území Prahy od roku 2012 do roku 2017 celkem 10 případů, cca 2x ročně*“. (Exp. XXV, 2018),
- k **nezákonnému obchodu s léky a léčivy**: „*nákup léčivých přípravků, které obsahují pseudoefedrin v Polské republice, jejich převoz do České republiky a distribuce jednotlivým výrobcům, případně skupinám osob za účelem výroby metamfetaminu*“. (Exp. XXV, 2018),

V roce 2018 byly (kromě uvedených v seznamu) doplněny **JINÉ činnosti**:

- manipulace s **veřejnými zakázkami**,
- **lobbing**, kdy zájmové skupiny prosazují své zájmy a snaží se uplatňovat svůj vliv na toho, kdo má rozhodnout, tedy na úředníky, poslance, vedoucí různých institucí, a to osobně či prostřednictvím různých analýz či expertiz. „*Jelikož v této oblasti neexistují žádná pravidla, je zde velký předpoklad, že v případě prosazování určitého zájmu, aby bylo dosaženo žádoucího efektu a výsledku, je často využito korupčního jednání. Lobbistické skupiny už tedy nepotřebují porušit zákon, ale prosadí jeho změnu a svou činnost tím legalizují.*“ (Exp. XXV, 2018),
- **sázkové podvody** a s tím spojená korupce a korupční jednání se objevují v různých sportovních odvětvích, při kterých se sázející, popř. osoby spolupracující se sázejícími snaží za peněžní či jiné výhody ovlivnit sportovní utkání ve svůj majetkový prospěch, k tíži jednotlivým sázkovým kancelářím. „*Motivací pachatelů podvodů v odvětvích sportu je dána snahou o obohacení se na úkor sázejících osob. Zatímco motivací pachatelů korupčního jednání ve sportu je vlastní obohacení aktivních hráčů formou zmanipulovaných sportovních utkání. Motivací může být rovněž snaha o lepší umístění hráče či sportovního družstva v soutěži, v jeho zajištění o umístění či nesestoupení v celkovém umístění apod.*“ (Exp. XXV, 2018),

Nejčastější aktivity zahraničních skupin

V rámci expertiz od roku 1999 pravidelně zjišťujeme, jakými aktivitami se na území České republiky zabývají **jednotlivé zahraniční skupiny**. Za rok 2017 jsme zaznamenali následující poznatky.

Jednotlivé skupiny cizinců jsou uvedeny podle pořadí výskytu v příslušném roce.

Číslo za činností označuje počet expertů, kteří příslušnou činnost ke skupině přiřadili. Dotazovaní experti se vyslovují o tom, čím se, podle jejich názoru, skupiny zabývají. Jde o názor, který může, ale nemusí vycházet z bezprostřední zkušenosti.

Vietnamci:

drogy 32, padělání 19, celní a daňové podvody 15, porušování ochranných známek 10, obchod s lidmi 8, praní špinavých peněz 6, korupce 4, vydírání 2, překupnictví 1, fiktivní sňatky 1, loupeže 1, podvody 1, zakládání fiktivních firem 1.

Albánci/Kosovští Albánci:

drogy 22, násilná trestná činnost 10, daňové podvody 10, nelegální migrace 8, vydírání 5, fiktivní sňatky 5, podvody 4, krádeže 4, krádeže 3, prostituce 3, obchod se zbraněmi 3, praní špinavých peněz 2, korupce 2, zakládání fiktivních firem 2, hazardní hry 2, padělání dokladů 1, loupeže 1, obchod se zlatem 1.

Ukrajinci:

nelegální zaměstnávání cizinců 18, vydírání 9, násilná trestná činnost 9, padělání 6, daňové podvody 5, loupeže 4, pašování 4, podvody 4, nelegální migrace 3, prostituce 3, krádeže 2, drogy 2, krádeže aut 1, obchodování se zbraněmi 1, korupce 1, praní špinavých peněz 1, vloupání 1, fiktivní sňatky 1, vraždy 1.

Rusové:

násilná trestná činnost 11, daňové podvody 10, praní špinavých peněz 9, podvody 6, vydírání 6, obchod se zbraněmi 6, nelegální zaměstnávání cizinců 6, korupce 6, prostituce 4, drogy 4, počítačová kriminalita 3, padělání dokladů 3, zakládání fiktivních firem 2, krádeže aut, hazardní hry 1, loupeže 1, celní podvody 1, racketeering 1, zneužití dotací EU 1.

Rumuni:

krádeže 10, padělání dokladů 5, podvody 4, skimming⁵⁵ 4, nelegální zaměstnávání 3, obchod s lidmi 3, prostituce 2, krádeže aut 1, drogy 1, krádeže drahých kovů 1, daňové podvody 1, vydírání 1.

Slováci:

krádeže 5, drogy 5, daňová trestná činnost 4, nelegální migrace 2, nelegální zaměstnávání 2, korupce 1, zakládání fiktivních firem 1, zneužití dotací EU 1, padělání 1, vraždy 1, znásilnění 1, krádeže aut 1.

⁵⁵ podvodné jednání, při kterém pachatelé zkopírují údaje z magnetického proužku platební karty bez vědomí jejího oprávněného držitele

Bulhaři:

drogy 6, nelegální zaměstnávání 4, podvody 4, krádeže 3, padělání 3, násilná trestná činnost 2, krádeže aut 2, prostituce 2, daňové podvody 1.

Poláci:

krádeže aut 4, drogy 3, podvody 1, krádeže 1.

Srbové:

drogy 6, loupeže 1, násilí 1, obchod s lidmi 1, vloupání 1, majetková trestná činnost 1.

Nigerijci:

drogy 8, nelegální migrace 2, fiktivní sňatky 2, podvody 1, praní špinavých peněz 1.

Číňané:

drogy 2, padělky 2, daňové podvody 1, vydírání 1, podvody 1.

Moldavané:

drogy 2, nelegální migrace 2, obchod se zbraněmi 1, daňové podvody 1, násilná trestná činnost 1, krádeže 1, vydírání 1.

Gruzínci:

obchod se zbraněmi 2, nelegální zaměstnávání 2, loupeže 2, daňové podvody 1, násilná trestná činnost 1, korupce 1, praní špinavých peněz 1, podvody 1.

Arméni:

násilí 2, vydírání 1, drogy 1, daňové podvody 1.

Turci:

nelegální migrace 1, daňové podvody 1.

Maďaři:

padělání dokladů 1.

Italové:

praní špinavých peněz 1, daňové podvody 1, korupce 1.

Iráčané:

daňové podvody 2, nelegální migrace 1.

Alžíráné:

daňové podvody 1.

Syřané:

nelegální migrace 2, ekonomická kriminalita 1.

Bělorusové:

nelegální migrace 1.

Bosna a Hercegovina:

drogy 1.

Belgičané:

nelegální migrace 1.

Dagestánci:

daňové podvody 1, padělání 1.

Uzbeci:

daňové podvody 1.

Indové:

fiktivní sňatky 1.

Egyptané:

nelegální migrace 1.

Tunisané:

drogy 1, fiktivní sňatky 1.

Chorvaté:

drogy 1, nelegální migrace 1.

Pákistánci:

fiktivní sňatky 1, obchod s lidmi 1.

Litevci:

krádeže 1.

Shrnutí

V roce 2018 se uskutečnilo **XXV. expertní šetření**, v němž se 41 pracovníků speciálních útvarů Policie České republiky (Služba kriminální policie a vyšetřování, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Národní protidrogová centrála, Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality) a Generálního ředitelství cel a Celního ředitelství Praha vyjádřilo ke struktuře a formám činností organizovaných zločineckých skupin **za rok 2017**.

Z hlediska **stupně organizovanosti** bylo v roce 2017 41 % skupin s plně rozvinutou strukturou, 59 % s neúplně rozvinutou strukturou, odhadem bylo 61 % **kmenových** členů a 39 % **externích** spolupracovníků (oproti minulým létům určitý pokles). Podíl **žen** na organizovaném zločinu byl odhadnut na 17 %. V roce 2017 bylo 49 % **cizinců**, a 51 % **Čechů**. Nejsilněji zastoupeni byli Vietnamci, Albánci, Ukrajinci, Rusové, dále pak Rumuni, Slováci, Bulhaři. Mírný pokles probíhá u Poláků, výrazný pokles u Číňanů. Celkem bylo evidováno 34 národností.

Mezi nejrozšířenější **činnosti** patřily: výroba, pašování a distribuce drog, praní špinavých peněz, krádeže aut, korupce, daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody, zakládání podvodných a fiktivních firem, zneužití prostředků EU. Zvýšily se celní podvody, padělání dokumentů, hazardní hry. Mírně vzrostlo zneužití počítače k trestné činnosti, porušování ochranných známek. Nově se objevily: nezákonný obchod s léky a fiktivní sňatky za účelem legalizace pobytu v ČR.

Mírně poklesla nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret, klesá nelegální migrace, podvody s platebními kartami, krádeže automobilů, organizování prostituce a obchod se ženami.

Z nejrozšířenějších *cizineckých skupin* byly pro Vietnamce charakteristické zejména drogy, padělání, celní a daňové podvody, porušování ochranných známek, pro Albánce drogy, násilná trestná činnost, daňové podvody. Ukrajinci se orientovali na nelegální zaměstnávání cizinců, u Rusů byla silně zastoupena násilná trestná činnost, daňové podvody, praní špinavých peněz, Rumuni se zaměřili na krádeže a skimming, Slováci na krádeže, drogy a daňové podvody, u Poláků přetrvávají krádeže aut a drogy. Na drogy jsou zaměřeni Bulhaři, Srbové, Nigerijci, Číňané, Moldavané, Bosňané, Chorvaté, Tunisané. Gruzínci obchodují se zbraněmi.

VI.

Zkušenosti obyvatel s vybranými druhy deliktů

Viktimizační výzkumy poskytují cenné informace o incidenci a okolnostech viktimizace, čímž pomáhají doplnit oficiální kriminální statistiky. Tento druh retrospektivního výzkumu, při kterém jsou obyvatelé žádáni, aby si vzpomněli, zda byli ve sledovaném období viktimizováni jedním ze sledovaných deliktů, slouží jako jeden z nejspolehlivějších zdrojů informací o latentní kriminalitě.

Česká republika se do výzkumu obětí zapojila poprvé na přelomu roku 1996 a 1997 v rámci třetího kola Mezinárodního výzkumu obětí (The International Crime Victims Survey-ICVS).⁵⁶

Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP) započal tradici výzkumu obětí na národní úrovni v roce 2005 (Martinková), na což navazovaly další výzkumy v následujících letech v nepravidelných intervalech (Martinková, 2006; 2010; 2013).

Tato kapitola přináší informace o posledním realizovaném výzkumu obětí z roku 2017, který do jisté míry navazuje na předchozí výzkumy, avšak je výrazně rozšířen, co se týče rozsahu a zaměření. Analýza trendů napříč výzkumy může být tedy pouze velmi povrchní. Podrobnější komplexní analýza sebraných dat bude k dispozici v připravované monografii.

Prezentovaná studie do značné míry vychází z praxe mezinárodních výzkumů, nicméně snahou bylo ji co nejvíce přizpůsobit specifickému prostředí České republiky, především co se týče legislativního ukotvení.

Sběr dat proběhl na podzim roku 2017 na reprezentativním souboru (z hlediska pohlaví, věku, vzdělání, velikosti místa bydliště a kraje) české populace ve věku 15 let a více. Dotazování probíhalo metodou face to face a pro IKSP jej realizovala externí agentura. Do finálního zpracování bylo použito 3328 rozhovorů.

Primárním cílem výzkumu obětí bylo shromáždění dat o viktimizaci obyvatel České republiky sledovanými delikty, které by následně sloužilo jako alternativní zdroj informací o rozsahu kriminality v České republice, a doplnilo tak oficiální kriminální statistiky o latentní část kriminality. Dalším cílem poté bylo získání hlubšího poznání kontextu viktimizace, jakožto například ohlášení incidentů na policii, spokojenost s prací policie, využití odborné pomoci⁵⁷, následky viktimizace, stejně jako strach ze zločinu či názory obyvatel na otázky spojené s kriminalitou.

V rámci viktimizačního dotazníku byly mapovány kriminální činy⁵⁸ proti domácnosti (krádež auta/motocyklu/kola, krádež věcí z auta, vloupání do chaty/chalupy) a proti osobě (krádež osobních věcí, loupežné přepadení, fyzické napadení).⁵⁹ Dále dotazník obsahoval také citlivé otázky na zkušenost s domácím a sexuálním násilím. Mapovány byly i tzv. nové

56 <http://wp.unil.ch/icvs/>

57 Více na téma pomoci obětem trestných činů viz Roubalová a kol. (2018 v tisku)

58 V této souvislosti nelze mluvit o trestných činech, neboť nelze ověřit, zda jednání pachatele opravdu naplňovalo všechny znaky předmětné skutkové podstaty. Otázky však byly koncipovány tak, aby dané znaky alespoň v podstatné části zahrnovaly.

59 Výběr těchto deliktů navazuje na předchozí dva výzkumy obětí.

formy kriminality, konkrétně nebezpečné pronásledování (stalking) a podvodné chování na internetu (podvodné e-maily a podvody spojené s nakupováním na internetu). Viktimizace byla sledována v období posledních tří let, přičemž v některých případech byla zkoumána i opakovaná zkušenost s referenčním obdobím 12 měsíců. Doplňující otázky na okolnosti viktimizace reflektovaly povahu jednotlivých deliktů, avšak některé aspekty byly sledovány u všech obětí, a lze je tak vzájemně srovnávat.

Viktimizace

Tabulka 22 přináší informace o podílu obyvatel, kteří deklarují, že se stali obětí zkoumaných deliktů ve sledovaném období. Při interpretaci dat je nutno mít na paměti, že není úkolem viktimizačních studií prověřovat, zda k viktimizaci reálně došlo a skutečnost, že se obyvatelé cítí být obětí některého kriminálního jednání, nemusí znamenat, že daný delikt naplňuje znaky skutkových podstat předmětných trestných činů.

Tabulka 22: Viktimizace u jednotlivých deliktů v referenčním období

Delikt	Viktimizace v posl. 3 letech (%)	Z toho viktimizace v posl. 12 měsících** (%)	N***
Krádež auta*	2	26	2318
Krádež věcí z auta*	9	53	2318
Krádež motocyklu*	4	29	405
Krádež kola*	13	42	2055
Vloupání do obydlí*	5	48	3328
Vloupání do chaty, chalupy*	20	44	566
Loupež	2	57	3328
Krádež osobních věcí	12	61	3328
Fyzické napadení	3	63	3328
Sexuální napadení	1	74	3328
Domácí násilí	3	/	3328
Stalking (nebezpečné pronásledování)	5	/	3328
Podvod při internetovém nakupování	/	16	1911
Podvodné e-maily	/	53	2403

* obětí mohli být všichni členové respondentovy domácnosti; uvedená procenta se vztahují k vlastníkům/uživatelům předmětných věcí/objektů

**uvedená procenta jsou podílem z těch respondentů, kteří se stali obětí v posledních třech letech

***Velikost vzorku se u některých deliktů liší, neboť byl zúžen okruh lidí, kteří mohli být viktimizováni (majitelé auta/motocyklu/kola/chaty a uživatelé internetu)

Během sledovaného tříletého období se obětí **krádeže auta** stala 2 % obyvatel České republiky, z toho 26 % v posledních 12 měsících. Způsobená škoda byla odhadnuta v průměru na 150 000 Kč. Ke krádeži docházelo převážně v nočních hodinách.⁶⁰ Obětí krádeže auta jsou spíše obyvatelé velkých měst, což se týká převážně Prahy.

60 Mezi 23:00 a 6:00.

Krádeže věcí z auta jsou již častější. Jejich obětí se za poslední tři roky stala téměř desetina uživatelů automobilu, z toho se více než polovina krádeží odehrála v posledních 12 měsících. Ve dvou třetinách případů vnikl pachatel do auta násilím, aby věci odcizil. K těmto incidentům docházelo nejčastěji v nočních hodinách, ale velmi časté byly i krádeže za bílého dne. Hodnota odcizených věcí se v některých případech vyšplhala až na částku 160 000 Kč, avšak průměrně byla způsobena škoda kolem 5 000 Kč. Jistě není překvapením, že i tento delikt se odehrával spíše ve velkých městech a častěji postihoval obyvatele sídlišť. **Krádež motocyklu** či skútru zaznamenala 4 % jejich uživatelů. Za posledních 12 měsíců potom téměř třetina viktimizovaných. Nutno podotknout, že téměř polovina obětí šla krádeži naproti tím, že své vozidlo nijak nezabezpečila. Téměř dvě třetiny obětí se však událostí poučily a deklarovaly, že následkem viktimizace změnilly své chování k větší opatrnosti. Ke krádeži docházelo především v noci, avšak téměř ve třetině případů došlo ke krádeži přes den. Motocykly se ve sledovaném období kradly častěji obyvatelům sídlišť a v Ústeckém a Středočeském kraji. O něco hůře jsou na tom cyklisté, neboť **krádež kola** za poslední tři roky postihla 13 % domácností, které nějaké kolo vlastnily, z čehož téměř polovina případů se stala za poslední rok. Necelá pětina poškozených dodala, že před incidentem kolo nijak nezabezpečila, avšak necelé dvě třetiny poškozených udávají, že jsou následkem odcizení kola více opatrní. Také kola se kradou spíše ve velkých městech, přičemž viktimizované jsou spíše chudší domácnosti. Co se týče regionálních specifik, největší podíl krádeží kol zaznamenali Pražané.

Mezi sledované delikty patřilo také vloupání do obydlí, chaty nebo chalupy. Co se týká **vloupání do obydlí**, v posledních třech letech postihlo 5 % obyvatel České republiky. Z toho téměř polovina případů se stala v posledním roce a v 5 % dokonce vícekrát než jednou. K vloupání došlo téměř v polovině případů během noci, ale více než pětina obyvatel deklarovala vloupání během dne. Více než třetina poškozených byla během vloupání doma. Následkem tohoto deliktu byla majitelům způsobena škoda v částce až 300 000 Kč. V průměru se jednalo o škodu kolem 8 000 Kč. Vykrádaly se spíše bytové domy ve starších blokových zástavbách. Zatímco u krádeží regionálně dominovala Praha, obydlí se vykrádala statisticky signifikantně častěji v Liberci a Ústeckém kraji.

Vlastnictví rekreační chaty či chalupy deklarovalo 17 % obyvatel. K **vloupání do chaty či chalupy** došlo u 20 % z nich. Určit čas vloupání u často neobydlených chat není tak snadné. Dokládá to fakt, že celých 62 % poškozených nemá tušení, kdy k vloupání došlo a pouze ve 2 % případů byl někdo při vloupání v chatě přítomen. Pachatelé vloupáním způsobili v jednotlivých případech škodu až 150 000 Kč, v průměru se jednalo o částku 10 000 Kč. Ve více než třetině případů došlo k vloupání za poslední rok a u necelé desetiny dokonce více než jednou.

Další část dotazníku se týkala deliktů proti osobě, kde byl respondent tázán, zda se on sám stal obětí některého ze sledovaných deliktů. Jedním z těchto deliktů bylo **loupežné přepadení**.⁶¹ Jeho obětí se ve sledované době stala 2 % obyvatel, z čehož více než polovina byla oloupena za posledních 12 měsíců. Desetina všech případů loupežného přepadení se odehrála v zahraničí. Pachatelé způsobili škodu v průměru kolem 3 500 Kč a ve více než

61 Otázka: Oloupil Vás osobně někdo o něco během posledních 3 let za použití násilí nebo pod pohrůzkou násilí nebo se o to pokusil?

pětině případů byla způsobena i újma fyzická. Zároveň v pětině případů byl pachatelem někdo, koho oběť znala. K loupeži docházelo spíše přes den a večer. V noci bylo oloupeno pouze 15 % poškozených. K incidentu docházelo nejčastěji na ulici či náměstí, výjimkou nebyla však ani viktimizace ve vlastním obydlí, kterou deklarovala více než desetina poškozených. Pětina loupeží se odehrála s použitím zbraně. Nejčastěji byli oloupeni lidé ve věku 21 až 30 let, studenti a lidé v domácnosti. K loupeži docházelo častěji v Jihočeském kraji, a to téměř dvojnásobně ve srovnání s Prahou. Naopak ve Zlínském kraji nenevidujeme ani jeden případ viktimizace ve sledovaném období.

Zkušenost s **krádeží osobních věcí**⁶² mělo 12 % obyvatel, z nichž více než polovina byla okradena za poslední rok. Z toho 4 % vícekrát než jednou. Ke krádeži docházelo převážně během dne. Skutečnost, že byli okradeni, si lidé nejčastěji uvědomili až s krátkým časovým odstupem, aniž by pachatele viděli. Spatřila jej pouze desetina obětí. Ke krádežím docházelo nejčastěji v prostředcích veřejné dopravy, na ulici či v restauračním zařízení. Obětem byla krádeží způsobena škoda až (v ojedinělém případě) 600 000 Kč, nejčastěji se jednalo o škodu 2000 Kč. Krádeže postihují častěji ženy, náctileté (ve věkové kategorii 15 až 20 let) a studenty. Asi není překvapením, že spolu s rostoucím počtem obyvatel roste také podíl nahlášených viktimizací a z regionálního hlediska dominuje opět Praha a Jihomoravský kraj, zatímco Zlínský kraj je na tom, stejně jako u loupeže, nejlépe. Obětí **fyzického napadení**⁶³ se stala 3 % obyvatel, z toho opět více než polovina za poslední rok. V 15 % případů dokonce více než jednou. Následkem fyzického napadení utrpěla více než polovina obětí nějaké poranění, v 7 % dokonce vážná, vyžadující hospitalizaci. K incidentům docházelo nejčastěji večer, ale třetina obětí byla napadena i během dne. Častější jsou útoky na ulici či náměstí a dále v restauračních zařízeních, ale také v místě obydlí obětí. Desetina obětí se dokonce stala obětí napadení v rámci výkonu svého povolání, přičemž šlo např. o číšníky, dělníky, rozhodčí či revizory. Nutno zmínit, že 2 % obětí deklarovala, že si s násilím začala sama a desetina potom uvedla, že napadení bylo vzájemné. Ve více než polovině případů se oběť domnívala, že byl útočník pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek a ve třetině případů byla pod vlivem i sama oběť. Napadení se nejčastěji dopouští pouze jeden pachatel. Třetina obětí však byla napadena dvěma a více pachateli, přičemž v polovině případů byl pachatel oběti známý. Použití zbraně při fyzickém napadení nebylo v těchto případech obvyklé. Dvě třetiny případů se obešly bez ní, nicméně v 15 % zbraň použita byla, přičemž se jednalo o nůž, hůl či v jednom případě také o střelnou zbraň. Pouze v polovině případů se oběť útoku fyzickou silou bránila. Obětí fyzického napadení se stávali spíše muži, mladí dospělí a lidé se základním vzděláním. Dále byli viktimizovaní spíše nezaměstnaní, studenti a špatně zajištění obyvatelé. Naproti tomu, nejmenší podíl obětí fyzického napadení tvořili lidé v důchodu.

Jak již bylo zmíněno, dotazník obsahoval také otázky na zvláště citlivé delikty sexuálního a domácího násilí. Při interpretaci dat je nutno mít na paměti, že přestože tato část byla

62 Otázka: Bylo během posledních 3 let Vám osobně něco ukradeno bez použití násilí či hrozby násilím – např. došlo ke kapesní krádeži nebo ke krádeži nějakých Vašich věcí – např. v práci, ve škole, v dopravním prostředku, na ulici apod.?

63 Otázka: Došlo během posledních 3 let k tomu, že Vás osobně někdo (kdo není členem Vaší domácnosti) fyzicky napadl a nebylo to z důvodu snahy Vám něco odcizit?

vyplňována samotným respondentem, přítomnost tazatele, který nebyl speciálně vyškolen ani vybrán s ohledem na přítomnost citlivých otázek v dotazníku, mohla společně s dalšími faktory ovlivnit ochotu respondentů odpovídat na tyto otázky pravdivě.

Přes zmíněné limity dotazování na tento typ otázek se se **sexuálním napadením**⁶⁴ svěřilo 42 občanů, tedy přibližně jeden člověk ze sta, přičemž 31 ze 42 obětí zaznamenalo tuto zkušenost v posledních 12 měsících, ve 12 případech pak dokonce vícekrát než jednou. Častější obětí byly ženy, nicméně s touto zkušeností se svěřilo i sedm mužů. V polovině případů došlo důsledkem incidentu k nějakému poranění oběti. K napadení docházelo především večer, ale v pětině případů došlo k incidentu sexuálního násilí také přes den. Pachatelem byl ve většině případů jeden člověk, ale ve třech případech se jednalo o pachatele dva. Polovina obětí pachatele znala, přičemž jím byl nejčastěji partner, kamarád či známý. V polovině případů měl být pachatel pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky, v pěti případech byla pod vlivem také oběť sama. K incidentům nejčastěji docházelo ve vlastním či v cizím bytě, ale odehrávaly se také na ulici či v parku. Necelá polovina obětí se útoku fyzicky bránila. Viktimizovaní byli spíše studenti a v zásadě lidé z chudších poměrů.

U **domácího násilí**⁶⁵ byla incidence vyšší, s tím, že zkušenost s tímto typem deliktu v dotazníku přiznalo 88 dotázaných, a lze tak mít za to, že se týká přibližně 3 % z populace. Z dotázaných zažilo v posledních třech letech domácí násilí konkrétně 62 žen a 26 mužů. Nejčastěji se jednalo o psychické formy domácího násilí, jako je vyhrožování, ponižování či jiné psychické týrání. K fyzickému bití docházelo ve třetině případů. Desetina obětí uvádí také různé formy odepírání (financí či volného pohybu), či naopak vynucování sexuálního aktu. Necelá polovina obětí utrpěla důsledkem tohoto jednání nějakou újmu, mezi kterou patří např. strach, nedůvěra či fyzická zranění. Pachatelem byl ve většině případů současný partner, v desetině případů se jednalo o partnera bývalého (v době incidentu), avšak jako pachatelé se objevili i jiní členové domácnosti, jako jsou děti či rodiče. V polovině případů byl podle oběti pachatel pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek, v sedmi případech byla pod vlivem i sama oběť. Viktimizovaní byli spíše lidé ve věku 31 až 45 let, lidé v domácnosti či na mateřské dovolené, kteří jsou průměrně až špatně finančně zajištěni.

Co se týče zmíněných nových forem kriminality, jedním ze sledovaných deliktů bylo nebezpečné pronásledování, tzv. **stalking**.⁶⁶ Jeho obětí se za poslední tři roky stalo 5 % obyvatel, přičemž šlo spíše o ženy, ale výjimkou rozhodně nebyli ani muži. Nejčastěji se jednalo o obtěžující zprávy či telefonáty. Třetina obětí si však prožila i některou z vážnějších forem pronásledování, jako je vyhrožování a fyzické pronásledování či likvidace majetku nebo zvířat. Ve více než polovině případů oběť svého pachatele znala a byl jím nejčastěji bývalý partner či kamarád. Viktimizovaní byli častěji mladí lidé do 30 let, studenti, obyvatelé sídlišť. Regionálně se tento typ deliktů nejvíce vyskytoval v Pardubickém kraji.

64 Otázka: Stalo se Vám v posledních 3 letech, že by Vás někdo (Vám známý, nebo cizí, či osoba blízká), nutil k sexuální aktivitě (...) výhrůžkami, nebo využil toho, že jste se nemohl/a bránit nebo odejít?

65 Otázka: Došlo během posledních 3 let k tomu, že by Vám člen Vaší domácnosti opakovaně fyzicky, nebo psychicky ubližoval, vzbuzoval tím ve Vás strach a měl/a jste pocit, že se nemůžete bránit?

66 Otázka: Stalo se Vám v posledních 3 letech, že Vás někdo opakovaně a dlouhodobě zkoušel kontaktovat, i když Vy jste dal/a jasně najevo nezáměr, ohradil/a jste se vůči tomuto jednání a toto jednání ve Vás vzbuzovalo obavy nebo strach?

Internetové podvody nejsou v populaci výjimkou. Obětí **podvodu při internetovém nakupování**⁶⁷ se v posledních 12 měsících stalo 16 % z těch, kteří na internetu ve sledovaném období nakupovali, ve 4 % se podvod stal vícekrát než jednou. V polovině případů vznikla důsledkem podvodu oběti nějaká škoda, která se pohybovala v řádech od 20 Kč po 17 000 Kč, přičemž průměrná ztráta činila částku kolem 1 100 Kč. Dvě třetiny obětí se snažilo získat peníze zpět kontaktováním odesílatele, 3 % pak za pomoci banky. Nutno však podotknout, že ve více než polovině případů byla snaha o navrácení odcizené částky neúspěšná. Oběti tohoto deliktu jsou spíše náctiletí ve věku 15 až 20 let, studenti a obyvatelé Jihomoravského kraje.

Zkušenost obyvatel s **nevyžádaným e-mailem**⁶⁸, také není nijak ojedinělá. Jeho obdržení zaznamenala více než polovina uživatelů elektronické pošty, přičemž necelá polovina viktimizovaných dostalo takovýto e-mail za posledních 12 měsíců vícekrát než jednou. Na podvodný e-mail však odpovědělo v průměru šest lidí ze sta. V desetině případů utrpěla oběť důsledkem takovéto elektronické pošty nějakou škodu, která se pohybovala v rozmezí od 500 do 25 000 Kč. V průměru se jednalo o částku 2 500 Kč. Dvě třetiny poškozených se pokoušely získat peníze zpět kontaktováním odesílatele a čtvrtina kontaktovala také banku.⁶⁹ Pouze čtvrtina poškozených získala své peníze zpět v plné výši, osmina získala škodu zpět alespoň částečně.

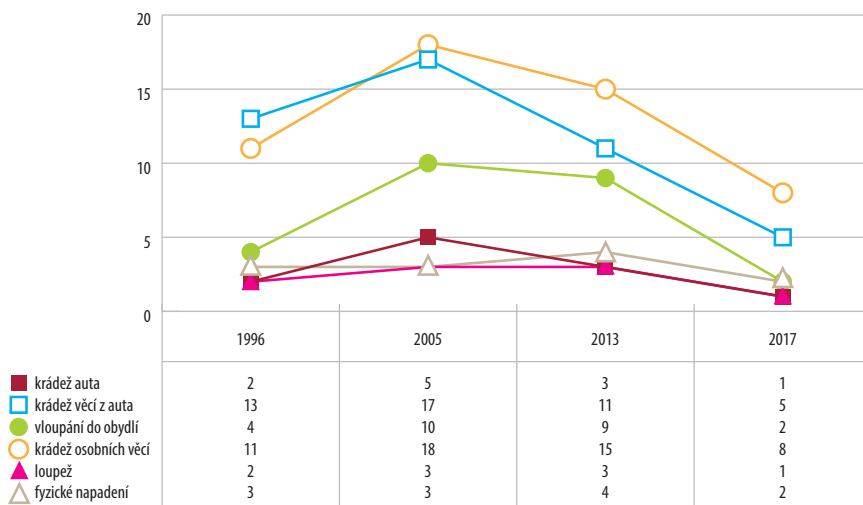
Jak již bylo zmíněno, prezentované studii předcházelo několik viktimizčních výzkumů v České republice, které však nebyly jednotné, co se týče metodologie, sledovaných deliktů či např. referenčního období. Přesto se lze pokusit o srovnání incidence za posledních 12 měsíců ve sledovaných letech, kterou znázorňuje Graf 33.

67 Otázka: Stalo se Vám v posledních 12 měsících, že produkt nebo služba, kterou jste nakoupil/a na internetu, Vám z důvodu podvodu ze strany dodavatele například nebyly dodány vůbec nebo v očekávané kvalitě?

68 V této otázce nebyla sledována veškerá nevyžádaná pošta, ale šlo o ryze podvodné e-maily, informující příjemce o extrémně výhodných investicích, výhře v loterii či nabízející vysoký finanční profit a e-maily, které vyzývaly příjemce k uhrazení nějaké částky (výzva k uhrazení neexistujícího dluhu, poplatku za zpracování apod.)

69 Na otázku bylo možné zvolit více odpovědí.

Graf 33: Viktimizace za posledních 12 měsíců ve sledovaných letech (%)

Přestože je nutno mít na paměti obtížné srovnávání jednotlivých výzkumů z různých důvodů,⁷⁰ můžeme spatřit jasný pokles deklarované viktimizace u všech deliktů. Tento poznatek však koresponduje s policejními statistikami, které poukazují na postupný pokles kriminality v těchto letech (Diblíková a kol., 2016), stejně jako odpovídá obecnému trendu v kriminologii, označovanému jako tzv. „crime drop“, jež vykazují viktimizační výzkumy po celém světě (Štefunková, 2014).

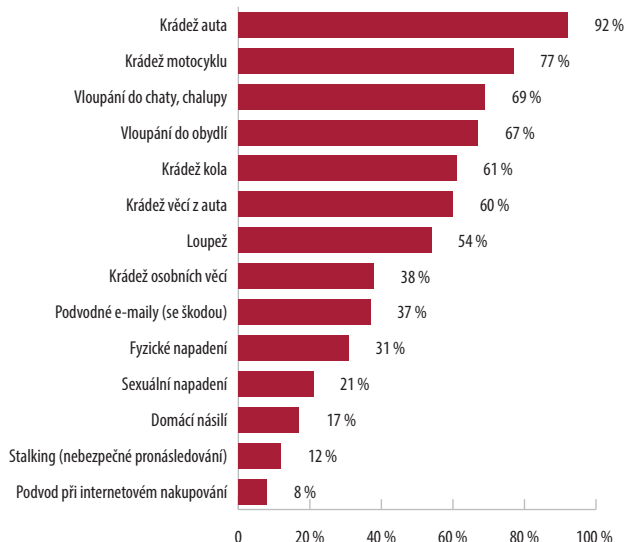
Nahlášení deliktů na policii

Neregistrovaná kriminalita s sebou nese závažné společenské následky, jako je oslabení odstrašující funkce systému trestní justice, špatná alokace policejních složek a celkově ovlivňuje postavení policie ve společnosti. Latentní kriminalita zároveň produkuje množství obětí, které jsou systému skryté, a nelze jim proto poskytnout adekvátní péči a práva, která mohou uplatňovat jako poškození v trestním řízení (Skogan, 1977).

Jedním z primárních cílů viktimizačních výzkumů je pokus o mapování latentní kriminality. Proto je nedílnou součástí výzkumu i otázka na to, zda oběti nahláší trestné činy na policii, případně co je vede k tomu, že se rozhodnou incident nenahlásit. Graf 34 nám znázorňuje informace o tom, jaká část kriminality je oficiálně neregistrovaná.

70 Např. vloupání do obydlí v roce 1996 zahrnovalo také pokus o vloupání, zatímco v roce 2005 zahrnovalo také vloupání do chaty či chalupy.

Graf 34: Podíl deliktů nahlášených na policii (%)

Zatímco delikty proti domácnosti jsou povětšinou policii nahlášený, závažnější delikty proti osobě zůstávají ve velké míře latentní. Nejmenší míru latence vykazuje krádež auta⁷¹ a krádež motocyklu, což může být vysvětleno nutností podání trestního oznámení při uplatňování pojistného plnění. Stejný důvod může hrát roli i v případě ostatních deliktů proti majetku. Nejméně lidé nahlašují podvodné jednání při internetovém nakupování, avšak podvodné e-maily, které způsobily škodu, jsou nahlášený ve více než třetině případů. Zvláště citlivé případy sexuálního napadení a domácího násilí jsou nahlášený pouze v přibližně pětině případů.⁷² Tento typ deliktů však vykazuje vysokou míru latence napříč viktimizacími výzkumy (např. Gracia, 2004; Cho & Wilke, 2005).

Při pohledu na důvody pro neohlášení trestného činu na policii (Tabulka 23) je patrné, že v mnohých případech oběti neměly dostatečnou důvěru ve schopnost policie případ vyřešit. Oběti dále často vyhodnotily, že jim cesta na policii nestojí za námahu, kterou s sebou podání trestního oznámení nese, a v některých případech deklarovaly, že se situace vyřešila sama, bez pomoci příslušných orgánů. Mezi jiné důvody nenahlášení incidentu patřil např. strach ze zhoršení situace (domácí násilí) či stud, obava a negativní vztah k policii obecně (stalking).

71 Zde lze podotknout, že zbylých 8 % obětí uvedlo, že neví, zda případ nahlásily. Ani jedna oběť tedy přímo neuvedla, že by krádež nenahlásila.

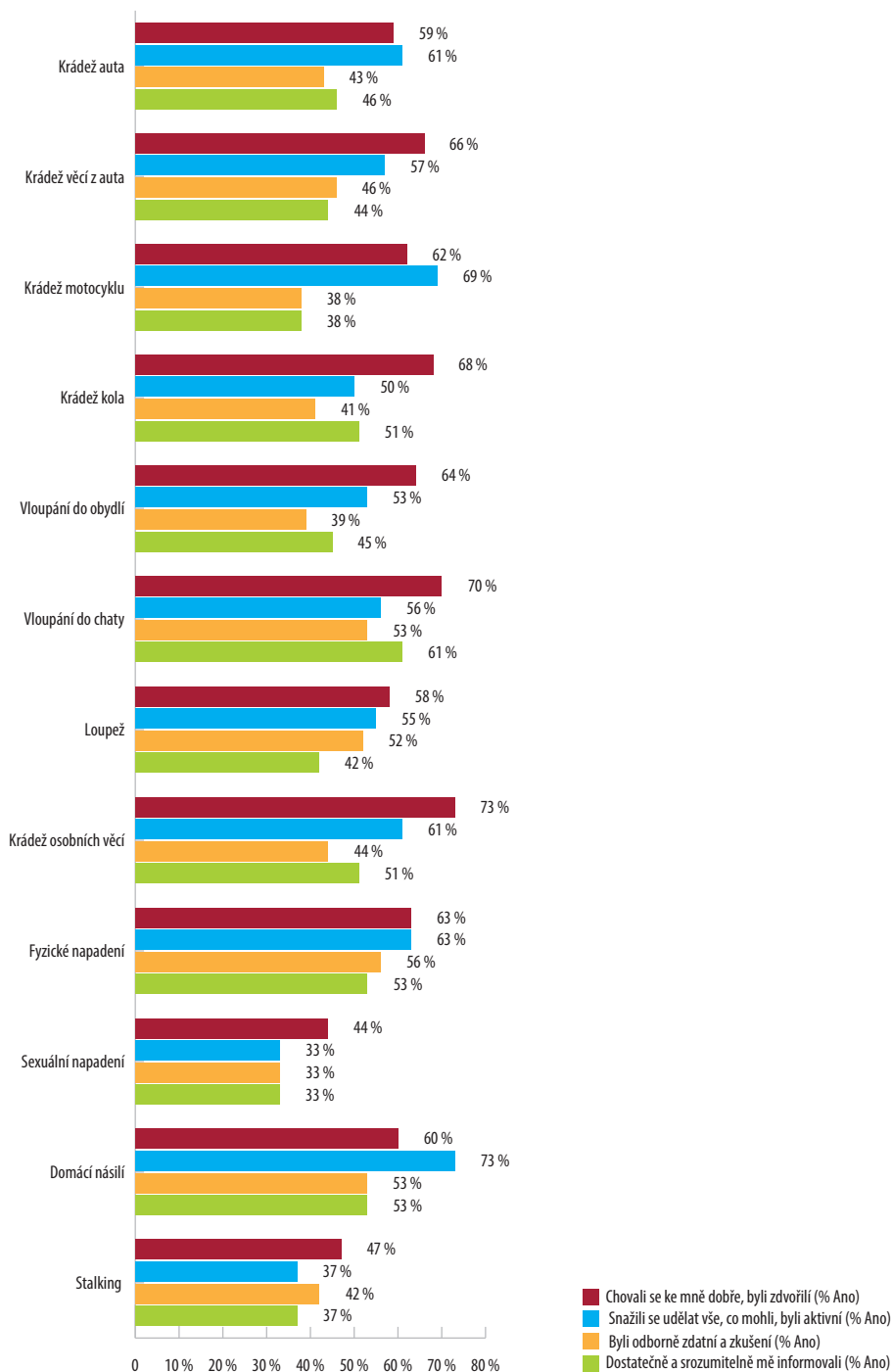
72 Více viz Roubalová a kol. (2018a).

Tabulka 23: Důvody nenahlášení incidentu na policii

Delikt	Nevěřil/a, že by to policie vyřešila (%)	Škoda/újma nebyla tak závažná, nestálo to za tu námahu (%)	Událost vyřešil/a sám (sama) (%)	Jiný důvod (%)	Neví, neodpověděl/a (%)	N
Krádež věcí z auta	36	38	1	22	3	69
Krádež motocyklu	0	25	0	75	0	4
Krádež kola	43	25	6	25	1	93
Vloupání do obydlí	16	40	2	36	6	45
Vloupání do chaty	48	33	6	9	4	33
Loupež	14	14	21	31	20	29
Krádež osobních věcí	32	29	8	26	5	235
Fyzické napadení	16	20	38	20	6	64
Sexuální napadení	19	16	25	40	0	32
Domácí násilí	17	6	24	44	9	71
Stalking	16	9	43	25	7	129

V případech, kdy k nahlášení incidentu na policii došlo, měly oběti s policií často protikladné zkušenosti. Pozitivně může být brán fakt, že policisté se k obětem chovají celkem zdvořile (Graf 35). Výjimkou jsou oběti sexuálního napadení a stalkingu, kde lze však očekávat zvýšenou potřebu citlivého jednání.

Graf 35: Spokojenost s prací policie (%)

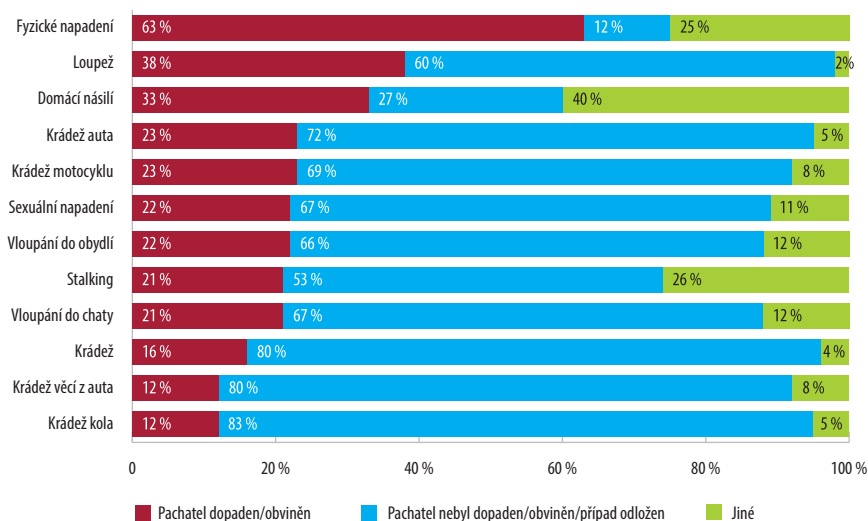

Něco málo přes polovinu obětí se domnívalo, že v rámci řešení jejich případů byli policisté aktivní a dělali vše, co mohli, přičemž o něco spokojenější byly v tomto ohledu oběti krádeží aut, motocyklů a osobních věcí a oběti fyzického napadení. Překvapivě

nejspokojenější byly s aktivitou policie oběti domácího násilí. Naopak nejméně spokojené byly opět oběti sexuálního napadení a stalkingu. Co se týče odbornosti a zkušenosti, kterou měly oběti policistům přisuzovat, dostáváme se k o trochu horším výsledkům. Nutno zmínit poměrně negativní zkušenost u obětí citlivých deliktů sexuálního napadení, avšak vzhledem k tomu, že u těchto deliktů byl nahlášen pouze zlomek případů, nelze se dopouštět jakýchkoliv generalizujících závěrů. Naopak poměrně pozitivní zkušenost se zdatností policie deklarovaly oběti fyzického napadení, vloupání do chaty a domácího násilí. Co se týče srozumitelnosti podávaných informací obětem, i zde hodnotí činnost policie oběti spíše negativně, především pak znovu oběti sexuálního násilí a stalkingu. Naopak nejspokojenější podávali policisté informace obětem vloupání do chaty.

Na spokojenost s prací policie má jistě vliv také to, jak úspěšní jsou policisté při vyšetřování. Z Grafu 36 je patrné, že velká část deliktů zůstává neobjasněná a pachatel často není dopaden.

Graf 36: Objasněnost nahlášených trestných činů (%)⁷³

Nejméně úspěšní byli policisté v dopadení pachatele krádeže kol, kde byl zloděj identifikován pouze v osmině nahlášených případů. Naopak nejlépe si policisté vedli u nahlášených případů fyzického napadení, kde byla objasněna více než polovina případů. Přitom necelá třetina obětí uvedla, že jim nebyla důsledkem fyzického napadení způsobena žádná škoda. U majetkových deliktů byly zjišťovány i informace o navrácení věci (respektive nahrazení škody) poškozenému. Zatímco krádež auta byla téměř vždy nahlášena na policii, pouze ve třetině případů byla škoda navracena, stejně jako u krádeží motocyklu. Odcizené věci z auta byly alespoň částečně navraceny pouze v 7 % nahlášených případů. Majitelé odcizených kol se domohly náhrady škody či vrácení kola v pětině případů. Pokud byla poškozenému při vloupání do obydlí způsobena nějaká škoda, domohl se její náhrady v necelé desetině

⁷³ V této souvislosti je však potřeba zmínit, že úkolem tohoto výzkumu nebylo ověřovat pravdivost deklarovaných výroků. Výsledky tak mohou být ovlivněny nedostatečnou informovaností či špatnou pamětí respondentů.

případů. Podobně tomu bylo u obětí vloupání do chalupy, kde byla návratnost škody ještě o něco menší. Co se týče obětí loupeže, byla škoda navrácena pouze v 16 % nahlášených případů, v případech krádeže prostě se jednalo o pětinu odškodněných poškozených.

Shrnutí

Viktimizační výzkumy umožňují získat množství informací o kriminalitě, které nelze zjistit z oficiálních zdrojů. Za účelem analýzy takovýchto dat byl proveden prezentovaný výzkum, přičemž tato kapitola z něj shrnula pouze dílčí poznatky.

Co se týče prevalence viktimizace, výsledky z výzkumu korespondují s pozorovaným klesajícím trendem kriminality. Díky širokému spektru otázek bylo možné získat také doplňující poznatky o okolnostech viktimizace, jako např. informace o osobnosti pachatele, o způsobené újmě, čase a místě incidentu apod.

Za znepokojivé lze považovat zjištění, že pouze nízké procento obětí deliktů proti osobní integritě se rozhodlo tento incident nahlásit na policii, přičemž často z důvodu nedůvěry ve schopnost policie situaci vyřešit či kvůli domnění, že ohlášení incidentu nestojí za námahu, kterou s sebou trestní oznámení přináší. Pokud se oběti rozhodly trestný čin nahlásit, měly ambivalentní zkušenosti s policií. Mnohé oběti se domnívaly, že policisté nebyli dostatečně aktivní, odborní a neposkytovali informace srozumitelně, což může přispívat k prohlubování latence, především u citlivějších deliktů. Navíc pouze malý počet pachatelů sledovaných deliktů byl dopaden a oběti často nebyly odškodněny.

Je proto nutné zamyslet se nad tím, jakými mechanismy lze zlepšit motivaci obětí trestné činy nahlášovat a jak zefektivnit práci policie způsobem, aby tuto motivaci podporovala a naopak nepůsobila obětem další újmu.

Resumé

Institut pro kriminologii a sociální prevenci v souladu se střednědobým plánem výzkumných úkolů zpracovává každoročně v rámci obsahového směru *Sledování a analýza vývojových trendů kriminality, s ní souvisejících sociálně patologických jevů a podmiňujících kriminogenních faktorů, na něž je třeba v trestní politice reagovat*, analytický přehled vývoje registrované kriminality. Příprava ročenky „**Analýza trendů kriminality v ČR**“ vychází z policejních, justičních a vězeňských statistik a předmětem výzkumu je stav zločinnosti v roce předchozím, meziroční srovnání a porovnání s delšími (cca desetiletými) časovými řadami. Cílem publikace je tedy interpretovat (nejen) odborné veřejnosti poznatky o vývoji trestné činnosti v České republice jak v tom konkrétním roce, tak v kontextu delšího časového vývoje. Studie nabízí zhodnocení stavu, struktury a intenzity kriminality včetně změn teritoriálních; a pohybů stavu a skladby známých pachatelů. Prezentuje vybrané ukazatele trestné činnosti, nedílnou součástí tvoří přílohy zachycující kontinuální vývoj kriminality obecně i vývoj jednotlivých druhů, a to v některých případech od počátku počítačového zpracování statistických dat.

Struktura ročenky respektuje nastolený směr z roku předešlého, kdy byla představena v inovované podobě, komplexněji ilustrující trendy kriminality. Přestože tentokrát chybí část zpracovaná na základě statistik Probační a mediační služby (data jsou však k nahlédnutí na webových stránkách PMS a do budoucna je pro potřeby ročenky opětovně plánována speciální analýza), je publikace jakýmsi průřezem systémem trestní justice. Zahrnuje data od policejních statistik přes státní zastupitelství, soudy, až po údaje o vězeňské populaci nebo obětech trestných činů. A to včetně podkladů pro kapitoly věnované určitým kategoriím pachatelů – tj. mladistvým a dětem do 15 let, cizím státním příslušníkům či pachatelům organizované kriminality.

Ani v roce 2017 nebyla snadná situace ohledně dostupnosti dat. Např. Ministerstvo spravedlnosti sice obnovilo vydávání statistických ročenek kriminality, ale prozatím jsou k dispozici jen za léta 2015 a 2016. Ročenka mapující rok 2017 bude sestavena pravděpodobně najednou až s ročenkou 2018, tj. v roce 2019. Z toho plyne, že požadovaná data za rok 2017 jsou k dispozici pouze na vyžádání, případně je možno nakonfigurovat přehledy či zvláštní sestavy v systému CSLAV (Centrální statistické listy a výkaznictví) ke konkrétnímu dni.

Další omezení plynula z existence přechodného období při úpravách způsobu sběru na úrovni Policie ČR, kdy např. kvůli transformaci systému evidence obětí trestné činnosti nejsou v současnosti v této oblasti k dispozici žádná data. Přínosem však jistě je, že ač budou nově sledovány oběti – fyzické osoby, zachováno nejspíše zůstane i původní monitorování tzv. objektů napadení. Kapitola I nabízí alespoň přehledovou tabulku o obětech trestných činů ze zdrojů Ministerstva spravedlnosti, byť její vypovídající hodnota je značně limitována způsobem vyplňování statistických listů, kdy jde pouze o jeden z volitelných znaků.

Rovněž je změnou evidenčně statistického systému kriminality Policie ČR ovlivněna kontinuita časových řad především u počtů stíhaných a vyšetřovaných osob. Od roku 2016 je pachatelům počítána veškerá trestná činnost, nikoli jen nejzávažnější skutek. S čísly do roku 2015 včetně je to tedy neporovnatelné, nicméně klesající trend pokračuje bez ohledu na tuto skutečnost. Další úprava se týká výpočtu věku stíhané osoby. Věk pachatele již není počítán „ručně“ vkladatelem, ale strojově. Před rokem 2016 byl věk počítán rozdílem

data zahájení trestního stíhání a data narození, nyní bylo datum zahájení trestního stíhání nahrazeno datem spáchání trestného činu. Došlo tedy ke zpřesnění věku stíhané osoby, ale také k lehkému posunu k nižším věkovým kategoriím. Počty stíhaných osob podle věku jsou tedy opět nesrovnatelné s předchozími obdobími.

Stav registrované kriminality v ČR v roce 2017 a změny oproti roku předchozímu a za poslední desetiletí popisují v první kapitole tradičně komentované údaje z policejních statistik. Zabývají se hodnocením stavu a změn struktury a intenzity trestné činnosti a geografických ukazatelů včetně indexu kriminality. Uvádějí též informace o skladbě známých pachatelů, v členění podle pohlaví, věku, sledují podíl recidivistů. Zmíněny jsou některé informace o sebevraždách. Přílohy publikované v závěru doplňují další statistická data.

Vývoji trestní a sankční politiky v letech 2007–2017 v České republice se věnuje další část. Jsou zde opět prezentovány trendy u osob stíhaných, obžalovaných a odsouzených, vývoj aplikace zkráceného přípravného řízení a využívání odklonů. Porovnáváno je využití odklonů s restorativními prvky s dalšími odklony, jako je dohoda o vině a trestu a trestní příkaz. Dále je nabízen přehled struktury sankcí, zvýšená pozornost je věnována nepodmíněnému trestu odnětí svobody včetně vývoje počtů vězněných osob, kdy jsou tyto počty v evropském kontextu stále velmi vysoké. Zabývá se též trendy v trestní a sankční politice uplatňované vůči právníkům osobám. Zdrojem dat při zachování kontinuity jsou přehledy státních zastupitelství a soudů ze systému CSLAV Ministerstva spravedlnosti, grafy a tabulkami v přílohách doplněny o podrobnější informace.

Specifické kategorii pachatelů, **mladistvým a dětem do 15 let** (tj. osobám ve věku do 18 let) – a jimi páchané trestné činnosti, se věnuje následující pojednání. Pokračuje v interpretaci trendů v kriminalitě mládeže (zejména majetkové, násilné a mravnostní) a mapuje vývoj a diference v trestání mladistvých. Podstatnou součástí výkladu je též analýza trendů sankční politiky aplikované vůči osobám mladším 18 let.

Kapitola čtvrtá, věnovaná **trestné činnosti cizích státních příslušníků** na území České republiky, navazuje na stať se stejnou tematikou obsaženou v loňské publikaci. Přináší aktualizované údaje týkající se počtu cizinců dlouhodobě pobývajících na území ČR a jejich skladby dle státní příslušnosti a tento pohled doplňuje i o informace o počtu cizinců, kteří do ČR přijíždějí na krátkodobý pobyt nebo za účelem tranzitu. Dodána jsou i data ke zjištěné nelegální migraci. Konstatováno je pokračování trendů vývoje kriminality cizích státních příslušníků dokumentovaných v předchozím roce. Mírný vzestup podílu cizinců na počtu stíhaných osob lze přičíst zejména na vrub poklesu celkového počtu známých a stíhaných pachatelů, který v roce 2017 nadále pokračoval v souvislosti s poklesem evidované kriminality v ČR.

Data, prezentovaná v opětovně zařazené kapitole **k organizovanému zločinu**, jsou z XXV. expertizy k základním charakteristikám organizovaných zločineckých skupin na území České republiky, která se uskutečnila v roce 2018. Tento typ výzkumu probíhá od roku 1993 každoročně a jako experti jsou v něm dotazováni pracovníci speciálních útvarů Policie České republiky a od roku 2012 i pracovníci Generálního ředitelství cel a Celního ředitelství Praha. V roce 2018 bylo dotazováno 41 expertů. Experti se vyjadřují

ke stupni organizovanosti skupin, podílu a zapojení, externistů, žen a cizinců. Uvádějí hlavní činnosti celkově i jednotlivých cizineckých skupin. Tím, že jsou tato data zjišťována pravidelně, lze sledovat dlouhodobé trendy za dvacet pět let.

Poslední součástí publikace je prezentace vybraných výsledků z **výzkumu obětí**, který realizoval Institut pro kriminologii a sociální prevenci v roce 2017. Pozornost je věnována především primárnímu cíli výzkumu, tedy zjištění míry viktimizace obyvatel sledovanými trestnými činy, včetně informací o bližších okolnostech viktimizace, jako je např. osobnost pachatele či čas a místo incidentu. Vybraná data jsou porovnána s předchozími výzkumy. Dále se kapitola zabývá tématem oznamování deliktů na policii, kde jsou zároveň zkoumány i doplňující informace o spokojenosti obětí s prací policie, dopadením pachatele, případně o náhradě způsobené škody.

Summary

The Institute of Criminology and Social Prevention prepares an analytical overview of trends in registered crime each year under the research topic *Monitoring and analysis of development trends in criminality, related socio-pathological phenomena and criminogenic factors that need to be addressed in criminal policy*, which is part of the Mid-Term Plan of ICSP Research Activities 2016–2019. Preparation of the “**Analysis of Trends in Criminality in the Czech Republic**” yearbook is based on police, judicial and prison statistics, where the subject of research is the state of crime in the year preceding the publication, a year-on-year comparison and comparison to a longer (approx. ten-year) time series. The aim of the publication is to, inter alia, interpret expert data on the development of criminal activity in the Czech Republic, both in that particular year and in the context of longer-term development. The study offers an assessment of the state, structure and intensity of crime, including territorial changes, and changes in the state and composition of known offenders. The study presents selected indicators of criminal activity, with integral appendices capturing ongoing trends in crime in general and the development of individual types of crime, in some cases dating from the beginnings of computer processed statistical data.

The structure of the yearbook respects the direction established last year, when it was first presented in an innovative form, more fully illustrating trends in crime. Although the section based on statistics provided by the Probation and Mediation Service is missing this year (albeit the data is available on the PMS website and a special analysis is planned for the yearbook again in the future), the publication offers a cross-section of the criminal justice system with data from police statistics, through public prosecution and the courts, to data on the prison population and victims of crime. This includes material on chapters devoted to certain categories of offenders – i.e. juveniles and children under 15, foreign nationals and perpetrators of organised crime.

Once again, there were limitations regarding the availability of data. For example, although the Ministry of Justice renewed the issue of statistical yearbooks on crime, these are only available for 2015 and 2016. The yearbook mapping 2017 is likely to be published at the same time as the yearbook for 2018, i.e. in 2019. It follows that the data required for 2017 is only available on request, or it is possible to compile overviews or special reports in the CSLAV system (Central Statistical Sheets and Reporting) as of a specific date.

Another limitation arose due to the transitional period following the change of the method of collecting data at the level of the Police of the Czech Republic, where, for example, the transformation of the record system of the victims of crime meant that no data is currently available in this area. One benefit of this, however, is that, although victims – individuals will be newly monitored, monitoring the original so-called objects of attack will probably also be preserved. Chapter I offers at least a table with an overview of the victims of crime from Ministry of Justice sources, albeit its indicative value is greatly limited by the manner in which statistical sheets are filled out, where it is only one of the optional checkmarks.

The change in the criminal statistical records system of the Czech Police was also affected by the continuity of the time series, especially the number of prosecuted and

investigated persons. Since 2016, offenders have been charged with all criminal activity, not just the most serious act. This data is therefore incomparable to numbers up to and including 2015, however, the downward trend continues regardless of this fact. Another change concerns the calculation of the age of prosecuted offenders. The offender's age is no longer calculated "manually" by the recorder, but by machine. Before 2016, the age was calculated as the difference between the date criminal prosecution commenced and the date of birth; the date prosecution commenced is now replaced by the date the offence was committed. The age of the prosecuted offender was thus determined more accurately, but also with a slight shift to lower age categories. The number of people prosecuted by age is therefore incomparable to previous periods.

The **state of registered crime** in the Czech Republic in 2017 and changes compared to the previous year and over the last decade are traditionally described in the first chapter by commented data from police statistics. It assesses the state of crime and changes in the structure and intensity of crime and geographical indicators, including the crime index. It also provides information on the composition of known offenders, broken down by gender, age, and the proportion of recidivists. Some information on suicides is also mentioned. Appendices published at the end provide supplementary statistical data.

The next section examines the **development of criminal and sanction policy** in 2007 – 2017 in the Czech Republic. Again, it presents trends in prosecuted, charged and convicted offenders, developments in the application of summary pre-trial proceedings and the use of diversions. The use of diversions with restorative elements is compared to other diversions, such as agreements on guilt and punishment and criminal orders. In addition, it provides an overview of the structure of sanctions, with an increased focus on unconditional imprisonment, including developments in the number of prisoners, where these figures are still very high in a European context. It also covers trends in criminal and sanction policies applied to legal entities. To maintain continuity, the source of data is overviews by public prosecutor's offices and the courts from the Ministry of Justice CSLAV system, supplemented by more detailed information in the form of charts and tables in the appendices.

The following section looks at a specific category of offenders in **juveniles and children under the age of 15** (i.e. persons under the age of 18) – and the crimes committed by this group. It continues to interpret trends in juvenile criminality (especially property, violent and moral crimes) and maps developments and differences in juvenile punishment. A significant part of this interpretation includes an analysis of trends in sanction policy applied to persons under the age of 18.

The fourth chapter examines **criminal activity by foreigners** in the Czech Republic, following up on the same topic in last year's publication. It brings up-to-date information on the number of foreign nationals residing in the Czech Republic long-term and their composition by nationality, supplemented by information on the number of foreign nationals coming to the Czech Republic for short-term stays or for the purpose of transit. Data on detected illegal migration is also provided. A continuing trend in the development of criminality by foreign nationals, as documented the previous year, was found. The slight

increase in the share of foreign nationals in the number of prosecuted offenders can be largely attributed to the decrease in the total number of known and prosecuted offenders, which continued in 2017 due to the decrease in registered crime in the Czech Republic.

Data presented in the reinstated chapter on **organised crime** came from XXV. Expert Survey on the Basic Characteristics of Organised Criminal Groups in the Czech Republic, which took place in 2018. This type of research has been conducted each year since 1993, surveying experts in the form of officers from specialised units of the Police of the Czech Republic and since 2012, employees of the General Customs Directorate and Customs Directorate of Prague. 41 experts were interviewed in 2018. Experts commented on the level of organisation of criminal groups, the participation and involvement of outsiders, women and foreign nationals. They indicated the main activities overall and the activities of individual foreign groups. By tracking this data on a regular basis, long-term trends over twenty-five years can be monitored.

The last part of the publication presents the selected results of **research on victims** carried out by the Institute of Criminology and Social Prevention in 2017. The main focus was on the primary objective of the research, namely to determine the degree of victimisation by monitored crimes, including information on the detailed circumstances of victimisation, such as the personality of the offender or the time and place of the incident. Selected data is compared with previous research. In addition, the chapter deals with the topic of reporting offences to the police, where additional information on victim satisfaction with the work of the police, apprehension of the offender, or compensation for the damage caused was also investigated.

Translated by: Presto

Použitá literatura a zdroje

- Diblíková, S., Hulmáková, J., Večerka, K., Scheinost, M., Karban, M. & Martinková, M. (2017). *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016*, Praha: IKSP, ISBN 978-80-7338-170-7
- Gracia, E. (2004). Unreported cases of domestic violence against women: towards an epidemiology of social silence, tolerance, and inhibition 58(7), 536–537. DOI: 10.1136/jech.2003.019604. ISSN 0143-005X.
- Gřivna, T. (2016). Trestní odpovědnost právnických osob ve světle principu ultima ratio. *Trestné právo ako ultima ratio – hmotnoprávne a procesnoprávne aspekty*, 69–74.
- Holas, J. – Krulichová, E. – Háková, L. – Scheinost, M.: *Regionální kriminalita a její odraz v kvalitě života obyvatel*. IKSP, Praha 2016.
- Hulmáková, J. (2015). Sankční politika v kontextu vybraných zásad trestního řízení. *Trestněprávní revue*, stránky 251–258.
- Hulmáková, J. (2018). Využití mediace v trestním řízení. V T. Gřivna, *Pocta Pavlu Šámalovi k 65. narozeninám. Čtyřstoletí hledání spravedlnosti na Nejvyšším soudě ČR* (stránky 69 – 78). Praha: C. H. Beck.
- Hulmáková, J., & Rozum, J. (2012). Aktuální trendy sankční politiky. *Trestněprávní revue*, stránky 256–262.
- Cho, H. & Wilke, D. J. (2005). How has the Violence Against Women Act affected the response of the criminal justice system to domestic violence. *J. Soc. & Soc. Welfare*, 2005, 32: 125.
- Marešová, A. a kol.: *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2014*, IKSP, Praha, 2015.
- Martinková, M. (2006). *Oběti některých kriminálních deliktů v České republice v roce 2004*. Praha: *Institut pro kriminologii a sociální prevenci*. ISBN 80-7338-052-8.
- Martinková, M. (2012). K současnému stavu poznání zasažení obyvatel České republiky kriminalitou. *Trestněprávní revue 4*: 88–93.
- Martinková, M. (2015). K problematice obětí kriminality v ČR – výsledky výzkumné sondy. *Kriminalistika 3*, 161–174.
- Martinková, M. (2007). *Zkušenosti obyvatel České republiky s některými delikty: výsledky viktimologického výzkumu*. 1. vyd. Praha: *IKSP*. 87 s. ISBN 978-7338-064-9.
- Roubalová, M., Holas, J., Kostelníková, Z. & Pešková, M. (2018a). Výzkum obětí trestné činnosti: První výsledky. *Kriminalistika*. C. H. Beck, 2018, LI(2), 124–134.
- Roubalová, M., Kostelníková, Z., Pešková, M. & Holas, J. (2018) *Péče o oběti trestných činů: Dílčí výsledky z výzkumu obětí*. *Trestněprávní revue*. C. H. Beck, 2018, 15. 8. 2018(7–8/2018), 185.
- Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J., & Vlach, J. (2014). *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Scheinost, M., Válková, H., Háková, L., Hulmáková, J., Kotulan, P., Rozum, J., Vlach, J. (2015). *Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí IV. sankční politika a její uplatňování*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Skogan, W. G. (1977). Dimensions of the dark figure of unreported crime. *Crime & Delinquency*, 23(1), 41–50.
- Svrček, L. (2014). Dohoda o vině a trestu po roce v českém trestním procesu aneb jak je tento institut v praxi (ne)využíván. *Státní zastupitelství*, 6, stránky 38–44.

- Štefunková, M. (2014). Výzkumy obětí jako zdroj informací o kriminalitě. In: Svatoš R., Kříha J. (eds.). *II. kriminologické dny: Sborník příspěvků z vědecké konference ČKS a VŠERS, České Budějovice, 27. – 28. ledna 2014*. ČB: VŠERS, 2014: 237–242.
- Šámal, P. (2014). Nejvyšší soud zhodnotil praxi soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí a odklonů v letech 2010 a 2011. *Trestněprávní revue*, 9, stránky 199–.
- Tomášek, J., Diblíková, S., & Scheinost, M. (2016). *Probace jako efektivní nástroj snižování recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Zeman, P., Diblíková, S., Slavětínský, V., & Štefunková, M. (2013). *Zkrácené formy trestního řízení – možnosti a limity*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Zezulová, J., & Homola, M. (2017). Faktory mající vliv na ukládání peněžitého trestu v České republice. *Státní zastupitelství*, 2, stránky 29–36.
- Centrum pro výzkum veřejného mínění, http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7544/f3/ov160418b.pdf
- CzechTourism, https://ekonomika.idnes.cz/cesko-pocet-turistu-2016-0br/ekonomika.aspx?c=A170412_141127_ekonomika_pas
- Český statistický úřad, https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr
- Research Highest to Lowest – Prison Population Rate*. (5. 4 2018). Načteno z Institute for Criminal Policy Research: Dostupné na: http://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison_population_rate?field_region_taxonomy_tid=14
- Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2017, <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>
- Zprávy NSZ o činnosti státního zastupitelství za rok... <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-cinnosti>
- Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2013–2017 (ve srovnání s rokem předchozím), MVČR, www.mvcr.cz.

Přílohy

- Příloha č. 1 Celková kriminalita v ČR od r. 1973
- Příloha č. 2 Trestná činnost v Praze podle jednotlivých obvodních ředitelství Policie ČR v roce 2017
- Příloha č. 3 Kriminalita od roku 1987 z pohledu policejní statistiky a statistik státních zastupitelství a soudů
- Příloha č. 4 Přehled o počtu vražd na území ČR od roku 1974
- Příloha č. 5 Přehled o počtu policií evidovaných loupeží od roku 1973
- Příloha č. 6 Vývoj trestní politiky v ČR v přepočtu na 100 000 obyvatel 15letých a starších
- Příloha č. 7 Podíl odklonů s intervencí z počtu stíhaných osob a osob ve ZPŘ v %
- Příloha č. 8 Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných jako hlavní v %
- Příloha č. 9 Podíl prvotrestaných (dosud netrestaných) pachatelů na celkovém počtu odsouzených pachatelů
- Příloha č. 10 Podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody do 5 let na celkovém počtu odsouzených pachatelů v %
- Příloha č. 11 Odklony v přípravném řízení u mladistvých pachatelů v abs. číslech
- Příloha č. 12 Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných mladistvým pachatelům jako hlavní v %
- Příloha č. 13 Vývoj stavu obviněných a odsouzených ve věznicích v ČR v letech 2007–2017
Vývoj stavu doživotně odsouzených v ČR v letech 2007–2017
- Příloha č. 14 Složení odsouzených ve VTOS podle délky uloženého trestu 2007–2017
- Příloha č. 15 Počty vězněných osob a Prison Index ve vybraných zemích Evropy a světa

Příloha č. 1: Celková kriminalita v České republice

Policii ČR evidované trestné činy od počátku počítačového zpracování dat o kriminalitě

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné tr. činy	Procento
1973	109355	92685	85,00
1974	109573	92536	84,45
1975	110957	96725	87,17
1976	106602	93753	87,94
1977	103083	89956	87,26
1978	103251	89798	86,97
1979	98091	83825	85,45
1980	103219	86653	83,95
1981	110312	90906	82,40
1982	120444	97847	81,23
1983	117001	96939	82,85
1984	120918	100672	83,25
1985	121272	100665	83,00
1986	122122	101000	82,70
1987	120260	99006	82,32
1988	119675	97064	81,10
1989	120768	93542	77,45
1990	216852	83237	38,38
1991	282998	94115	33,25
1992	345140	108380	31,40
1993	398505	126442	31,72
1994	372427	136935	36,76
1995	375630	151842	40,42
1996	394267	162929	41,32
1997	403654	169177	41,90
1998	425930	185093	43,46
1999	426626	193354	45,32
2000	391469	172245	43,99
2001	358577	166827	46,52
2002	372341	151492	40,69
2003	357740	135581	37,90
2004	351629	134444	38,23
2005	344060	135281	39,32
2006	336446	133695	39,74
2007	357391	138852	38,85
2008	343799	127906	37,20
2009	332829	127604	38,33
2010	313387	117685	37,55
2011	317177	122238	38,53

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné tr. činy	Procento
2012	304 528	120 168	39,46
2013	325 366	129 181	39,70
2014	288 660	126 237	43,72
2015	247 628	112 139	45,28
2016	218 162	101 678	46,61
2017	202 303	94 890	46,90

Příloha č. 2

Trestná činnost v hl. m. Praze po územních odborech

Rok 2017	Praha I.	Praha II.	Praha III.	Praha IV.	Praha celkem
Násilná kriminalita					
Registrováno skutků	427	267	344	470	1508
Objasněno skutků za období	265	135	207	243	850
Objasněnost v %	62,06	50,56	60,17	51,7	56,36
Mravnostní kriminalita					
Registrováno skutků	68	82	69	91	310
Objasněno skutků za období	26	60	42	51	179
Objasněnost v %	38,23	73,17	60,86	56,04	57,74
Krádeže vloupáním					
Registrováno skutků	896	993	1328	1750	4970
Objasněno skutků za období	112	91	146	90	439
Objasněnost v %	12,5	9,16	10,99	5,14	8,83
Krádeže prosté					
Registrováno skutků	7958	4870	5019	7719	25676
Objasněno skutků za období	748	603	609	586	2547
Objasněnost v %	9,39	12,38	12,13	7,59	9,91
Ostatní majetková kriminalita					
Registrováno skutků	1102	935	1220	1582	4863
Objasněno skutků za období	199	149	237	173	762
Objasněnost v %	18,05	15,93	19,42	10,93	15,66
Hospodářská kriminalita					
Registrováno skutků	2202	1246	1443	1448	6382
Objasněno skutků za období	734	511	462	411	2124
Objasněnost v %	33,33	41,01	32,01	28,38	33,28
Ostatní kriminalita					
Registrováno skutků	1025	1003	1243	1247	4532
Objasněno skutků za období	724	699	832	712	2976
Objasněnost v %	70,63	69,69	66,93	57,09	65,66
Zbývající kriminalita					
Registrováno skutků	425	543	714	794	2478
Objasněno skutků za období	312	419	566	603	1901
Objasněnost v %	73,41	77,16	79,27	75,94	76,71
Vojenská a protiústavní kriminalita					
Registrováno skutků	5	0	2	0	7
Objasněno skutků za období	1	0	1	0	2
Objasněnost v %	20	0	50	0	28,57

Případné drobné nesrovnalosti v součtech jsou způsobeny tím, že do celkových dat je zahrnuta i evidence trestných činů zjištěná policií na letišti v Ruzyni.

Obr. 2: Rozdělení pražských obvodů pod správu jednotlivých obvodních ředitelství Policie ČR (oblastí):

Obvodní ředitelství PČR Praha I. – obvody 1,6,7

Obvodní ředitelství PČR Praha II. – obvody 2,5

Obvodní ředitelství PČR Praha III. – obvody 3,8,9

Obvodní ředitelství PČR Praha IV. – obvody 4,10

Příloha č. 3

Kriminalita od roku 1987 z pohledu policejních statistik a statistik státních zastupitelství a soudů

Rok	Policií zjištěné trestné činy	Policií objasněné trestné činy	Stíháno nebo zkrácené příp. řízení	Obžalováno nebo návrh na potrestání	Soudy odsouzené osoby
1987	120260	99006	71716	59379	53366
1988	119657	97064	72887	51782	47887
1989	120768	93542	65959	48523	41005
1990	216852	83237	55317	26341	16521
1991	282998	94115	63194	44114	27837
1992	3451400	108380	66565	48556	31017
1993	398505	126442	82575	57917	35148
1994	372427	136935	85929	65139	51931
1995	375630	151842	105169	84006	54957
1996	394267	162929	109204	85377	57974
1997	403654	169177	108275	84066	59777
1998	425930	185093	106488	73905*	54083*
1999	426626	193354	107879**	84973	62595
2000	391469	172245	110808	86074	63211
2001	358577	166827	110461	84855	60182
2002	372341	151491	110800**	93881**	65098
2003	357740	135581	110997**	95920**	66131
2004	351629	134444	108061**	94430**	68443
2005	344060	135281	108250**	95767**	67561
2006	336446	133695	110484**	97880**	69445
2007	357391	138852	113910**	101240**	75728
2008	343799	127906	110505**	98446**	75761
2009	332829	127604	113408**	102667**	73787
2010	313387	117685	101326**	92807**	69953***
2011	317177	122238	102955**	94618**	70084***
2012	304528	120168	103416	95189	71471
2013	325366	129181	105858	98034	77976
2014	288660	126237	103591	96227	72823
2015	247628	112139	91451	84327	65569
2016	218162	101678	84826	78131	61423
2017	202303	94890	87168	70811	55705

Stíháno – počet osob, jejichž stíhání vedené podle § 160 trestního řádu bylo ve sledovaném roce ukončeno

Obžalováno – počet osob, na něž byla podána obžaloba podle § 176 trestního řádu

Odsouzeno – počet osob pravomocně odsouzených

Od roku 2002 jsou v počtu stíhaných osob zahrnuty i osoby, u kterých bylo vedeno zkrácené přípravné řízení a u obžalovaných osob i osoby navržené na potrestání.

* V roce 1998 bylo v důsledku amnestie prezidenta v přípravném řízení ukončeno více než 27 tisíc trestních věcí a zastaveno stíhání více než 15 tis. osob. Projevilo se to jak snížením počtu obžalovaných osob, tak i následně osob odsouzených.

** Údaje byly převzaty z přílohy „Přehled o celkovém stavu a vývoji trestné činnosti podle počtu osob stíhaných, osob, kterým bylo sděleno podezření, a odsouzených“ ze Zprávy o činnosti státního zastupitelství (NSZ) za rok 2012. Údaje sloupce „stíháno nebo...“ se každoročně i zpětně od roku 2005 liší, tj. jsou zpětně upravovány.

*** V některých materiálech ze soudní statistiky ve srovnání s údaji ve statistické ročenice MŠp je uváděn poněkud jiný počet odsouzených osob.

Příloha č. 4**Počty policíí evidovaných vražd* na území ČR od roku 1974**

Rok	Evid. vraždy	Objasněné činy	Z toho pokusů	Novoroz. dětí dětí
1974	151	–	50	16
1975	137	–	36	14
1976	114	–	32	9
1977	101	–	33	11
1978	120	–	31	13
1979	130	–	37	12
1980	124	–	44	5
1981	135	–	39	7
1982	161	–	57	21
1983	173	–	67	12
1984	147	–	56	15
1985	142	–	45	12
1986	129	–	38	12
1987	139	–	35	12
1988	100	–	33	1
1989	126	119	41	5
1990	212	184	55	7
1991	194	174	61	9
1992	258	219	78	8
1993	278	229	83	6
1994	286	237	82	4
1995	277	239	96	3
1996	267	226	91	4
1997	291	252	101	3
1998	313	272	135	1
1999	265	236	89	4
2000	279	228	101	6
2001	234	208	84	1
2002	234	210	92	1
2003	232	199	66	3
2004	227	205	85	0
2005	186	161	79	0
2006	231	196	88	2
2007	196	174	64	0
2008	202	174	87	1
2009	181	157	73	2
2010	173	156	64	1
2011	173	148	85	1
2012	188	175	87	1

Rok	Evid. vraždy	Objasněné činy	Z toho pokusů	Novoroz. dětí dětí
2013	182	165	87	1
2014	160	135	82	0
2015	155	135	64	1
2016	136	127	66	1
2017	146	138	76	0

* včetně přípravy vraždy a pokusu vraždy. Počet příprav k trestnému činu vraždy představuje cca 4–8 skutků ročně. V roce 2017 to byly 4 skutky.

Příloha č. 5

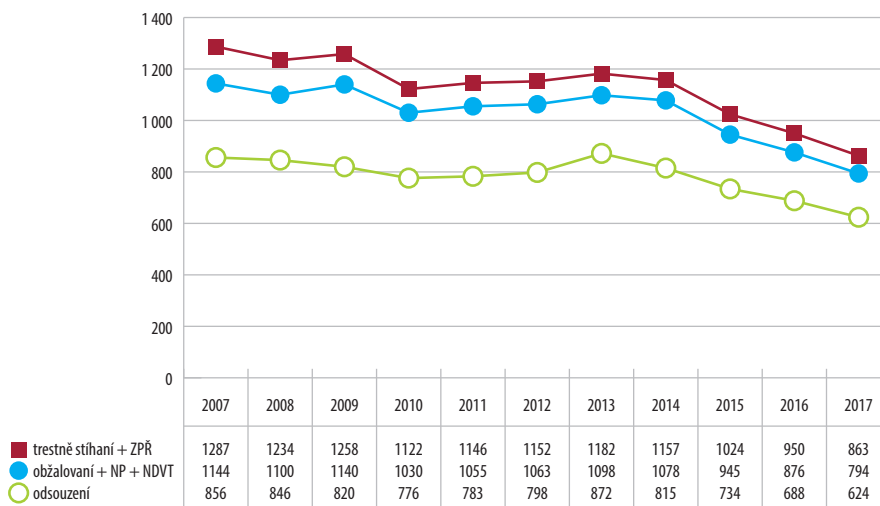
Počty policíí evidovaných loupeží na území ČR od roku 1973

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné trestné činy
1973	522	445
1974	483	402
1975	469	389
1976	408	322
1977	641	547
1978	664	558
1979	602	540
1980	735	645
1981	643	534
1982	712	601
1983	893	732
1984	815	695
1985	944	816
1986	870	754
1987	800	683
1988	799	675
1989	789	631
1990	3 855	1 475
1991	4 142	1 515
1992	3 855	1 475
1993	4 109	1 530
1994	3 826	1 767
1995	3 978	1 752
1996	4 218	1 965
1997	4 751	2 006
1998	4 306	1 861
1999	4 817	1 900
2000	4 644	1 811
2001	4 372	1 813

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné trestné činy
2002	5 434	2 450
2003	5 468	2 334
2004	6 107	2 598
2005	5 550	2 388
2006	4 783	2 128
2007	4 668	1 893
2008	4 515	1 966
2009	4 687	2 125
2010	4 019	1 900
2011	3 761	1 729
2012	3 283	1 585
2013	2 961	1 559
2014	2 500	1 409
2015	2 022	1 054
2016	1 646	1 004
2017	1 585	1 019

Příloha č. 6

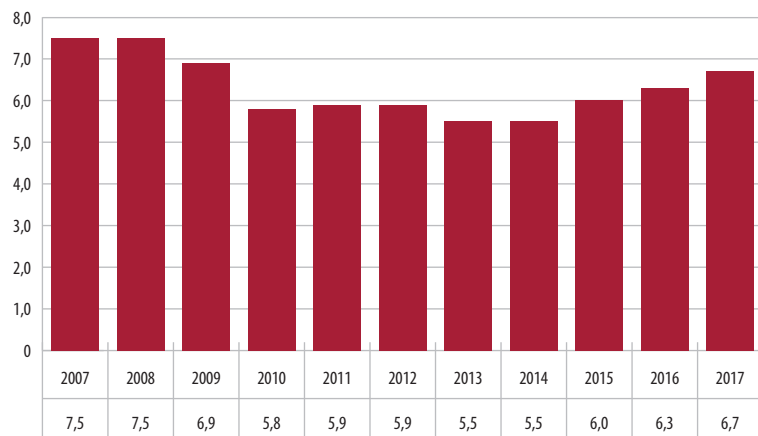
Vývoj trestní politiky v ČR v přepočtu na 100 000 obyvatel 15letých a starších

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV; Statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva dle jednotek věku k 1. 7. příslušného roku, Český statistický úřad, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

Příloha č. 7

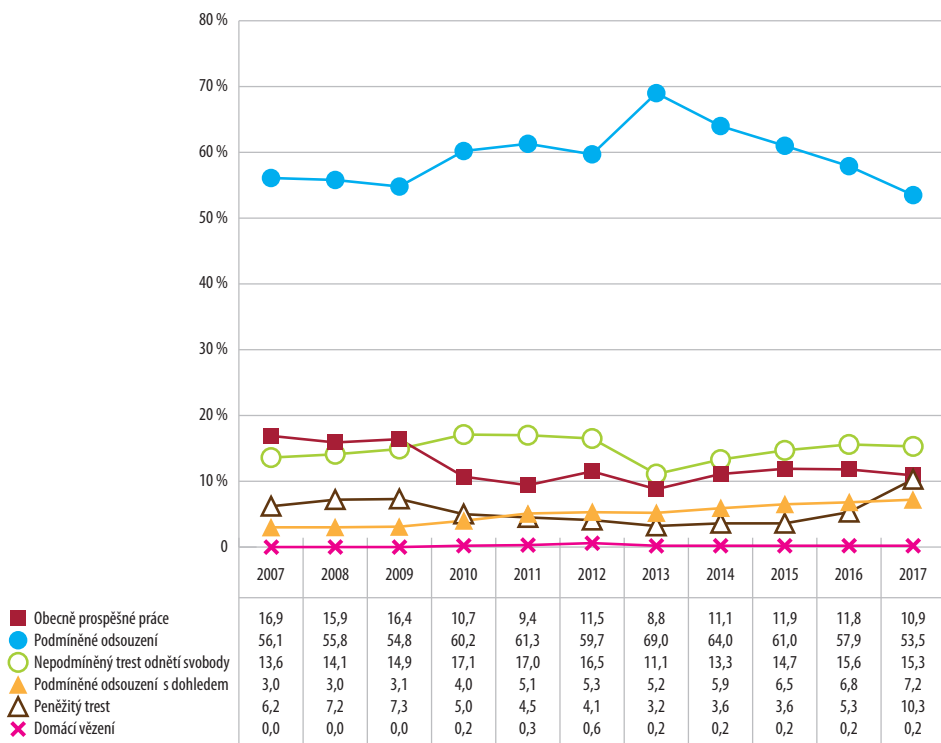
Podíl odklonů s intervencí z počtu stíhaných osob a osob ve ZPŘ v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství, Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 8

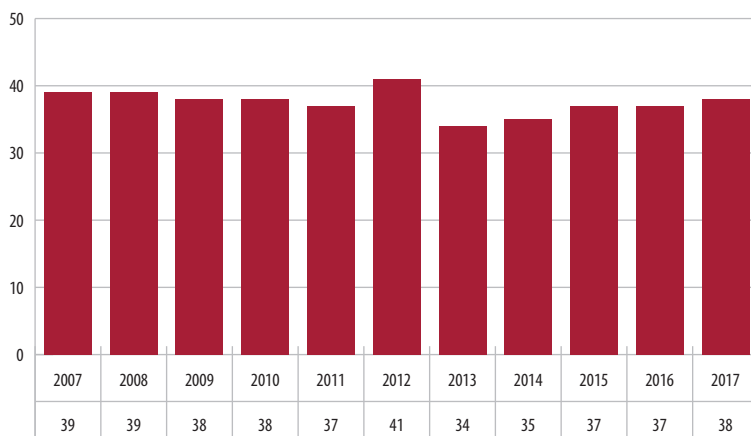
Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných jako hlavní v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 9

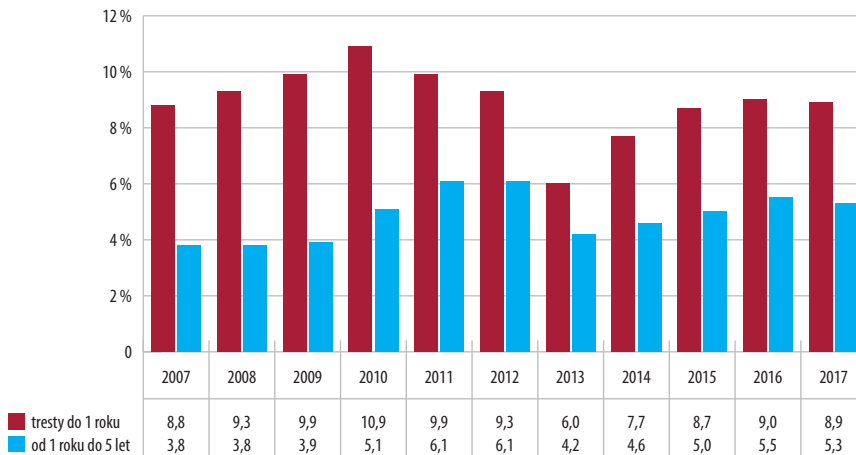
Podíl prvotrestaných (dosud netrestaných) pachatelů na celkovém počtu odsouzených pachatelů

Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 10

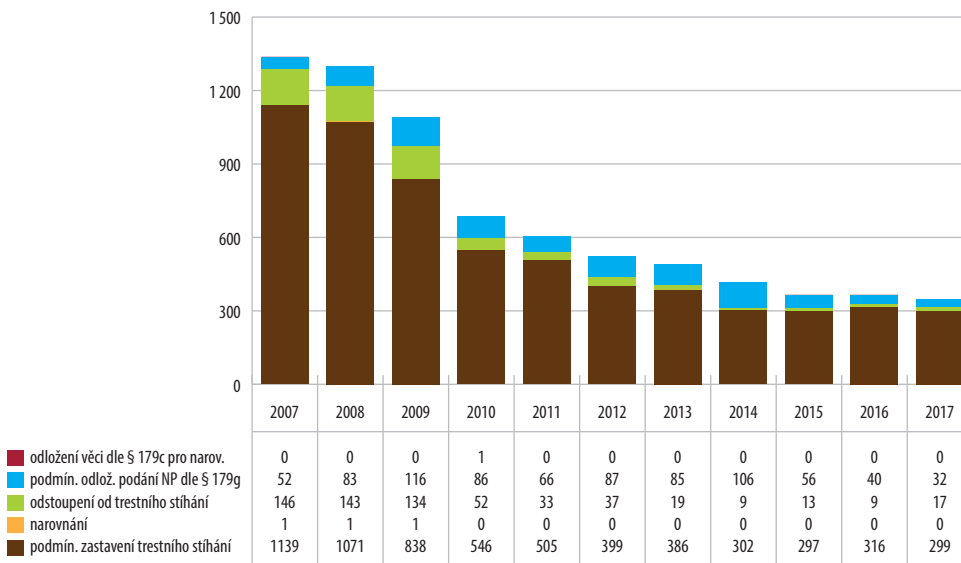
Podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody do 5 let na celkovém počtu odsouzených pachatelů v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 11

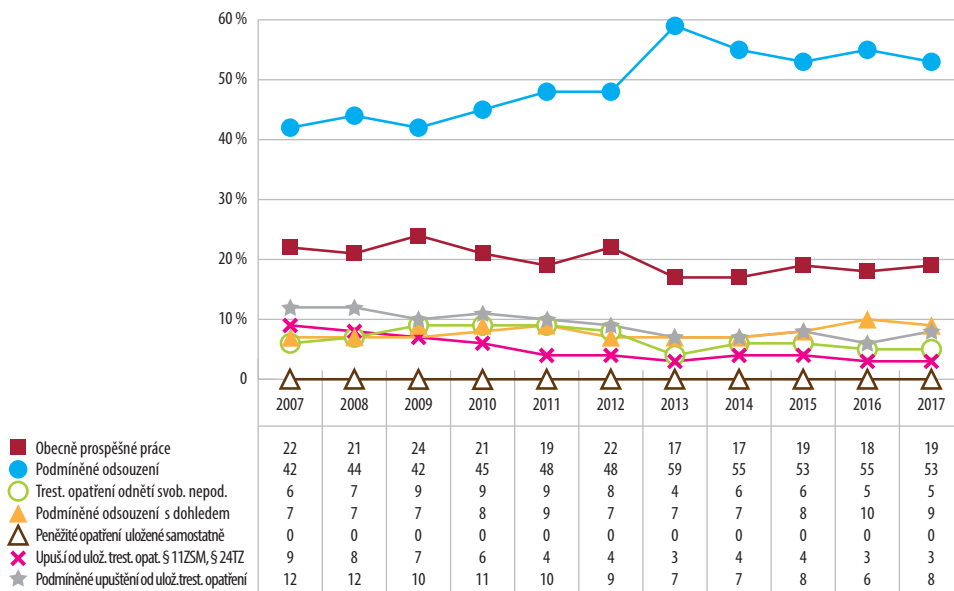
Odklony v přípravě řízení u mladistvých pachatelů v abs. číslech

Pramen: – Přehledy o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství – mladiství – nestandardní sestavy, Přehledy ze statistických listů SZ – č. 1 – o počtu rozhodnutí nestandardní sestavy – mladiství, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 12

Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných mladistvým pachatelům jako hlavní v %

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR

Příloha č. 13

Vývoj stavu obviněných a odsouzených ve věznicích v ČR v letech 2007–2017
(zpracováno ze statistik GRVS ČR, Ročenka, vždy k 31. 12.)

1. Vývoj stavů obviněných v letech 2007–2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Muži	2110	2214	2209	2279	2428	2028	2161	2040	1814	1752	1681
Ženy	144	188	151	164	185	155	147	145	146	155	128
Celkem	2254	2402	2360	2443	2613	2183	2308	2185	1960	1907	1809

2. Vývoj stavů odsouzených v letech 2007–2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Muži	15792	17209	18367	18320	19234	19129	13491	15411	17568	19019	18761
Ženy	855	891	1007	1129	1307	1300	810	1022	1282	1482	1510
Celkem	16647	18100	19374	19449	20541	20429	14301	16433	18850	20501	20271

3. Vývoj stavů vězňů v letech 2007–2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Obvinění	2254	2402	2360	2443	2613	2183	2308	2185	1960	1907	1809
Odsouzení	16647	18100	19374	19449	20541	20429	14301	16433	18850	20501	20271
Chovanci			3	8	16	32	36	40	56	73	79
Celkem	18901	20502	21734	21892	23154	22612	16609	18658	20866	22481	22159

4. Vývoj stavů doživotně odsouzených v letech 2007–2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Muži	29	31	36	35	38	41	43	45	45	45	46
Ženy	3	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
Celkem	32	33	38	37	40	44	46	48	48	48	49

Příloha č. 14

Složení odsouzených ve VTOS podle délky uloženého trestu 2007–2017

Délka TOS	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
do 3 měsíců	569	482	437	351	319	258	64	115	160	85	182
od 3 do 6 měsíců	1912	1301	2 155	1 881	1 693	1 391	402	823	1 188	702	1 222
od 6 do 9 měsíců	1130	1248	1 797	1 673	1 621	1 523	564	993	1 395	2 100	1 530
od 9 měs. do 1 roku	2358	1707	2 985	3 149	3 309	3 142	953	1 926	2 785	1 591	3 296
od 1 do 2 roků	3499	3737	4 121	4 279	5 013	5 253	3 609	3 759	4 099	4 944	4 199
od 2 do 3 roků	1984	2633	2 354	2 480	2 737	2 863	2 710	2 704	2 866	2 913	3 168
od 3 do 5 roků	1782	2745	1 895	2 056	2 236	2 411	2 466	2 476	2 615	3 542	2 802
od 5 do 7 roků	1004	1433	1 090	1 057	1 093	1 123	1 140	1 203	1 281	1 762	1 379
od 7 do 10 roků	1183	1274	1 238	1 246	1 223	1 197	1 138	1 195	1 208	1 295	1 250
od 10 do 15 roků	984	1 191	1 034	1 014	998	944	901	863	839	1 041	788
Nad 15 roků	210	316	218	226	259	280	308	328	366	478	406
Doživotí	32	33	38	37	40	44	46	48	48	48	49

Zdroj: Statistické ročenky Vězeňské služby ČR 2007–2017, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <http://vs.cr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/statisticke-rocenky-gr-vs>

Příloha č. 15

Vězeňský index a počty vězňů ve vybraných zemích

Země	PI – počet vězňů na 100 tisíc obyvatel	Vězeňská populace v absolutních číslech	Počet obyvatel v mil.	Data k měsíc/rok
Anglie a Wales	140	83014	59,2	9/2018
Belgie	88	10073	11,46	9/2018
Bělorusko	364	34600	9,5	10/2016
Bosna a Hercegovina	73	1722	2,35	12/2014
Bulharsko	125	9028	7,21	10/2014
Černá Hora	180	1123	0,62	12/2016
Česká republika	205	21806	10,63	9/2018
Dánsko	63	3635	5,8	9/2018
Estonsko	195	2575	1,32	9/2018
Finsko	51	2842	5,52	9/2018
Francie	104	70710	67,8	7/2018
Chorvatsko	78	3228	4,11	1/2018
Irsko	78	3816	4,88	9/2018
Island	37	131	0,36	9/2018
Itálie	98	59135	60,41	8/2018

Země	PI – počet vězňů na 100 tisíc obyvatel	Vězeňská populace v absolutních číslech	Počet obyvatel v mil.	Data k měsíc/rok
Kosovo	95	1648	1,74	12/2016
Kypr	83	710	0,85	9/2016
Litva	235	6544	2,78	9/2018
Lotyšsko	195	3765	1,93	1/2018
Lucembursko	107	650	0,61	9/2018
Maďarsko	173	16947	9,77	9/2018
Makedonie	141	2931	2,08	1/2018
Malta	133	588	0,44	10/2017
Moldavsko	212	7510	3,55	4/2018
Německo	75	62194	82,93	3/2018
Nizozemí	61	10464	17,11	9/2017
Norsko	63	3373	5,32	9/2018
Polsko	194	73524	37,98	8/2018
Portugalsko	127	13065	10,28	9/2018
Rakousko	98	8692	8,86	5/2018
Rumunsko	111	21527	19,43	9/2018
Rusko	402	582889	144,9	9/2018
Řecko	97	10409	10,72	9/2018
Severní Irsko	76	1435	1,88	9/2018
Skotsko	143	7771	5,45	9/2018
Slovensko	191	10415	5,45	8/2018
Slovinsko	64	1333	2,07	9/2018
Srbsko	154	10807	7,0	1/2018
Španělsko	126	59087	46,76	9/2018
Švédsko	59	5979	10,09	10/2017
Turecko	288	232886	80,89	1/2018
Ukrajina	157	56246	35,9	9/2018

Vybrané mimoevropské státy

Stát	Index na 100 tis. obyvatel	Počet vězňů osob	Počet obyvatel v mil.	K datu měsíc/rok
Alžír	cca 146	cca 60 000	41,2	9/2017
Angola	97	24 000	25,7	4/2016
Argentina	186	81 975	44,06	12/2016
Austrálie	172	42 942	24,98	6/2018
Bolívie	156	17 946	11,53	4/2018
Brazílie	324	690 722	213,27	9/2018
Čína	118	1 649 804	1,4 miliardy	6/2015
Egypt	116	106 000	91,5	8/2016
Ekvádor	222	37 497	16,89	3/2018

Stát	Index na 100 tis. obyvatel	Počet vězňů osob	Počet obyvatel v mil.	K datu měsíc/rok
Etiopie	127	113 727	89,56	3/2014
Filipíny	179	188 278	105,21	5/2018
Chile	233	42 683	18,3	8/2018
Indie	33	419 623	1 289,7	12/2015
Indonésie	93	248 389	267,05	9/2018
Irán	284	230 000	80,91	6/2017
Japonsko	41	51 805	126,52	7/2018
Jihoafrická rep.	280	158 111	56,5	7/2017
J. Korea	109	55 198	50,8	12/2017
Kanada	114	41 145	35,94	3/2016
Kolumbie	240	118 708	49,53	8/2018
Maroko	232	82 512	35,5	2/2018
Mexiko	164	204 422	124,43	3/2018
Malajsie	177	55 413	31,27	9/2017
Mongolsko	102	3 099	3,05	6/2017
Nigérie	37	73 631	199,27	7/2018
Nový Zéland	214	10 435	4,88	6/2018
Paraguay	199	13 607	6,84	10/2017
Peru	270	87 995	32,55	6/2018
Saúdská Arábie	197	61 000	30,92	6/2017
Srí Lanka	94	20 598	21,99	12/2017
Tanzanie	58	31 382	54,24	12/2015
Thajsko	526	364 288	69,2	9/2018
Tunis	181	20 755	11,49	10/2017
Uganda	129	54 059	41,99	10/2017
USA	655	2 121 600	323,9	12/2016
Uruguay	321	11 078	3,45	8/2017
Venezuela	178	57 096	32,16	6/2017
Vietnam	137	130 002	95,17	10/2017

Zpracováno z World Prison Brief (www.prisonstudies.org/world-prison-brief). WPB je databáze, která poskytuje informace o vězeňských systémech po celém světě. Jednotlivé země dodávají data o celkové vězeňské populaci, přepočtu podílu na 100 tisíc obyvatel (PI= prison index), obsazenosti věznic, nebo počtech mladistvých, žen či cizinců mezi vězňůmi osobami apod.

Přehled titulů vydaných v edici Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 2012

Ediční řada Studie:

2018

- 447 Diblíková, S., Hulmáková, J., Večerka, K., Scheinost, M., Cejp, M. & Pešková, M. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2017.*
- 446 Scheinost, M., Cejp, M., Pojman, P. & Diviák, T. *Trendy vývoje organizovaného zločinu a jeho vybraných forem.*

2017

- 440 Zeman, P. (ed.) *Research on Crime and Criminal Justice in the Czech Republic (selected results of research activities of IKSP in the years 2012–2015).*
- 441 Tomášek, J., Faridová, P., Kostelníková, Z., Přesličková, H., Rozum, J. & Zhřivalová, P. *Zaměstnání jako faktor desistence.*
- 443 Karabec, Z., Hulmáková, J., Vlach, J., Diblíková, S., Zeman, P. *Criminal Justice System in the Czech Republic. 3rd amended and revised edition.*
- 444 Budka, I. *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu.*
- 445 Diblíková, S., Hulmáková, J., Večerka, K., Scheinost, M., Karban, M., Martinková, M. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016.*

2016

- 431 Blatníková, Š., Faridová, P., Vranka, M. *Kriminální styly myšlení: Inventář PICT-cz.*
- 432 Marešová, A., Biedermanová, E., Rozum, J., Tamchyna, M. & Zhřivalová, P. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody – kriminologická analýza.*
- 433 Blatníková, Š. *Nebezpečnost a násilí ve vězeňském prostředí.*
- 435 Holas, J., Krulichová, E., Háková, L., Scheinost, M. *Regionální kriminalita a její odraz v kvalitě života obyvatel.*
- 437 Diblíková, S., Cejp, M., Štefunková, M., Smejkal, V. & Martinková, M. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015.*
- 438 Tomášek, J., Diblíková, S. & Scheinost, M. *Probace jako efektivní nástroj snižování recidivy.*
- 439 Rozum, J., Tomášek, J., Vlach, J. & Háková, L. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy.*

2015

- 423 Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J. & Vlach, J. *Trestní sankce – jejich uplatňování, vliv na recidivu a mediální obraz v televizním zpravodajství. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí III.).*
- 424 Marešová, A., Havel, R., Martinková, M. & Tamchyna, M. *Násilná kriminalita v nejisté době.*
- 425 Marešová, A., Biedermanová, E., Diblíková, S., Požár, J. & Martinková, M. *Analýza trendů kriminality v ČR v roce 2014.*
- 426 Zeman, P., Štefunková, M. & Trávníčková, I. *Drogová kriminalita a trestní zákoník.*
- 427 Večerka, K. & Štěchová, M. *Preventivní praxe po novelizaci zákona o sociálně-právní ochraně dětí.*

- 428 Blatníková, Š., Faridová, P. & Zeman, P. *Znásilnění v ČR – trestné činy a odsouzení pachatelé.*
- 429 Scheinost, M., Válková, H., (eds.) *Sankční politika a její uplatňování. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí IV.)*
- 430 Cejp, M., Blatníková, Š., Háková, L., Holas, J., Trávníčková, I. & Vlach, J. *Společenské zdroje vývoje organizovaného zločinu.*
- 422 Škvain, P. *Zabezpečovací detence z pohledu vybraných zahraničních právních úprav.*

2014

- 414 Martinková, M., Slavětínský, V. & Vlach, J. *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR.*
- 415 Štěchová, M. & Večerka, K. *Systémový přístup k prevenci kriminality mládeže.*
- 417 Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M. & Rozum, J. *Analýza trendů kriminality v roce 2013.*
- 418 Blatníková, Š., Faridová, P. & Zeman, P. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost.*
- 419 Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J. & Vlach, J. *Sankční politika pohledem praxe. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí II.)*

2013

- 403 Košťál, J. *Vybrané metody vícerozměrné statistiky. (Vybrané metody kriminologického výzkumu – svazek 4).*
- 404 Pojman, P. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin.*
- 405 Tomášek, J. *Self-reportové studie kriminálního chování. (Vybrané metody kriminologického výzkumu – svazek 5).*
- 406 Holas, J. *Politický radikalismus a mládež.*
- 408 Zeman, P., Diblíková, S., Slavětínský, V. & Štefunková, M. *Zkrácené formy trestního řízení – možnosti a limity.*
- 410 Scheinost, M., a kol. *Trestní sankce a jejich odraz v praxi, tisku a v názorech veřejnosti. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí I.)*
- 411 Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Kuchařík, K., Martinková, M. & Scheinost, M. *Analýza trendů kriminality v roce 2012.*
- 412 Holas, J. & Večerka, K. *Stát a občan v prevenci kriminality.*

2012

- 397 Cejp, M. (ed.) *Selected Results of Research Activities of ICSP in the Years 2008–2011.*
- 398 Marešová, A., Cejp, M., Martinková, M., Tomášek, J., Vlach, J. & Zeman, P. *Crime in the Czech Republic in 2010.*
- 399 Večerka, K. *Mládež o kriminalitě a etice každodennosti.*
- 402 Marešová, A., Biedermanová, E., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M. & Tomášek, J. *Analýza trendů kriminality v roce 2011.*

Ediční řada Prameny:

2017

442 UNODC: *Mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely.*

2016

434 Heiskanen, M., Aebi, M. E., van der Brugge, W., Jehle, J.–M. *Evidence alternativních trestů a zjišťování míry atrice. Metodologická studie komparativních dat v Evropě.*
436 *13. kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici. Dauhá, Katar, 12.–19. dubna 2015*

2015

420 Francis, B., Humphreys, L., Kirby, S. & Soothill, K. *Kriminální kariéra v organizovaném zločinu.*
421 Mendel, R. A. *Mládeži nepřístupno. Argumenty pro snižování počtu odnětí svobody u mladistvých.*

2014

416 Benes, M. & Astbury, B. (eds.) *Problémy trestního soudnictví: evaluace programů, prevence kriminality, strach z kriminality a recidiva – pohledem australských kriminologů.*

2013

407 United Nations Office on Drugs and Crime *Odhad nezákonných finančních toků plynoucích z obchodu s drogami a jiného nadnárodního organizovaného zločinu.*
409 United Nations Office on Drugs and Crime *Světová zpráva o obchodování s lidmi 2012.*
413 European Forum for Urban Security *Pouliční násilí v EU: Skupiny mladistvých a násilí na veřejnosti.*

2012

395 Cejp, M. (ed.) *Britské strategické dokumenty k prevenci a potírání závažné trestné činnosti.*
396 Goodey, J. & Aromaa, K. (eds.) *Trestné činy z nenávisti (příspěvky ze Stockholmského kriminologického sympozia 2006 a 2007).*
400 Marešová, A. (ed.) *Trendy kriminality ve světě a nové problémy a reakce v oblasti prevence kriminality a trestní justice.*
401 Diblíková, S. (ed.) *Rada Evropy a International Juvenile Justice Observatory k soudnictví nad mládeží.*

Plné texty všech titulů, publikovaných v edici Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 2000, jsou volně dostupné na webu IKSP www.kriminologie.cz v sekci Publikace.

Analýza trendů kriminality v roce 2017

Autoři: Simona Diblíková
Martin Cejp
Jana Hulmáková
Martina Pešková
Miroslav Scheinost
Kazimír Večerka

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Nám. 14. října 12, Praha 5

Určeno: Pro odbornou veřejnost

Design: addnoise.org

Sazba: Lukáš Pracný, sazbaknih.cz

Vydání: první, prosinec 2018

